

G * V * A

1596

17.

v

ovv

alt. Nr. 462.

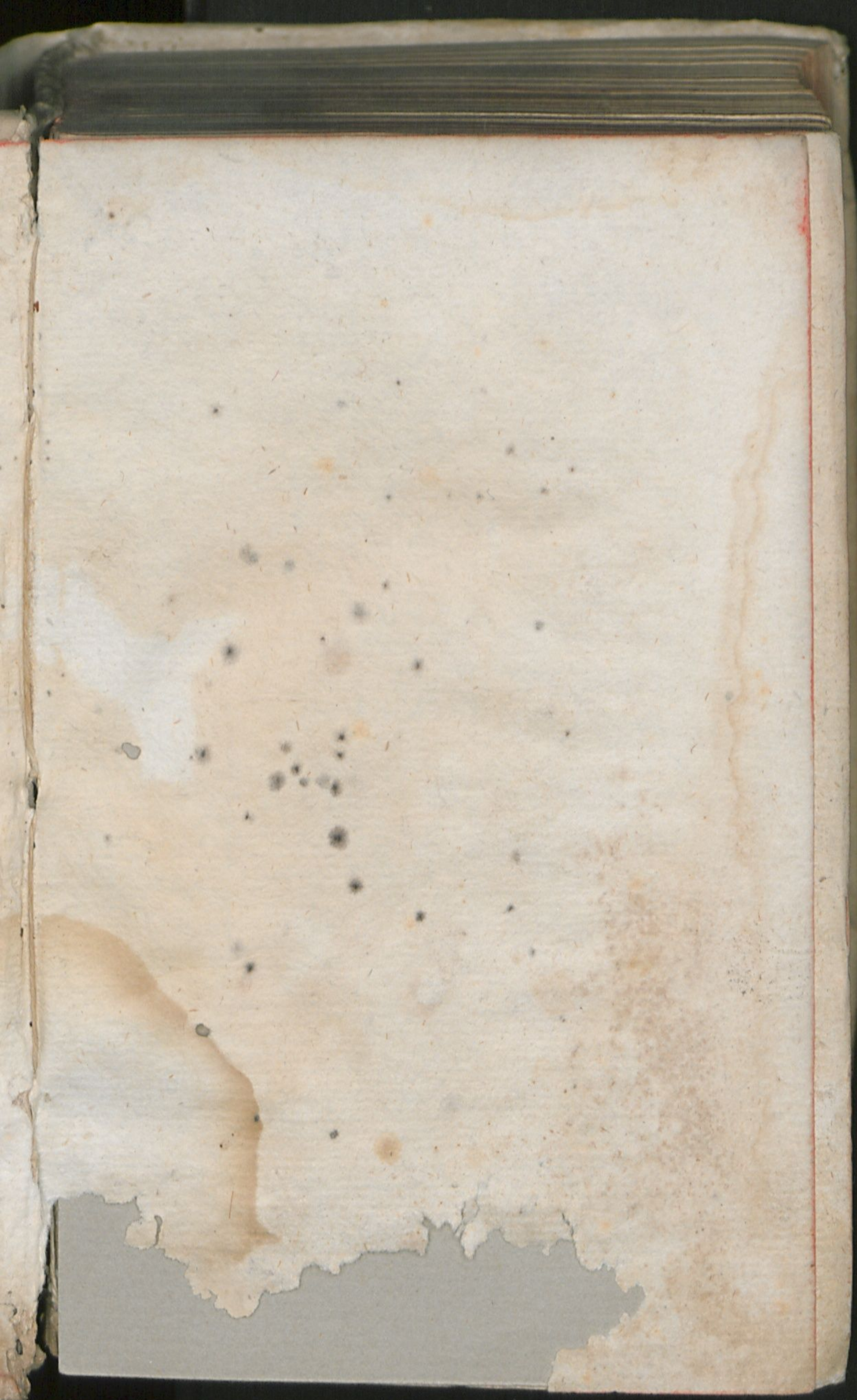
1) (Perlitinos)

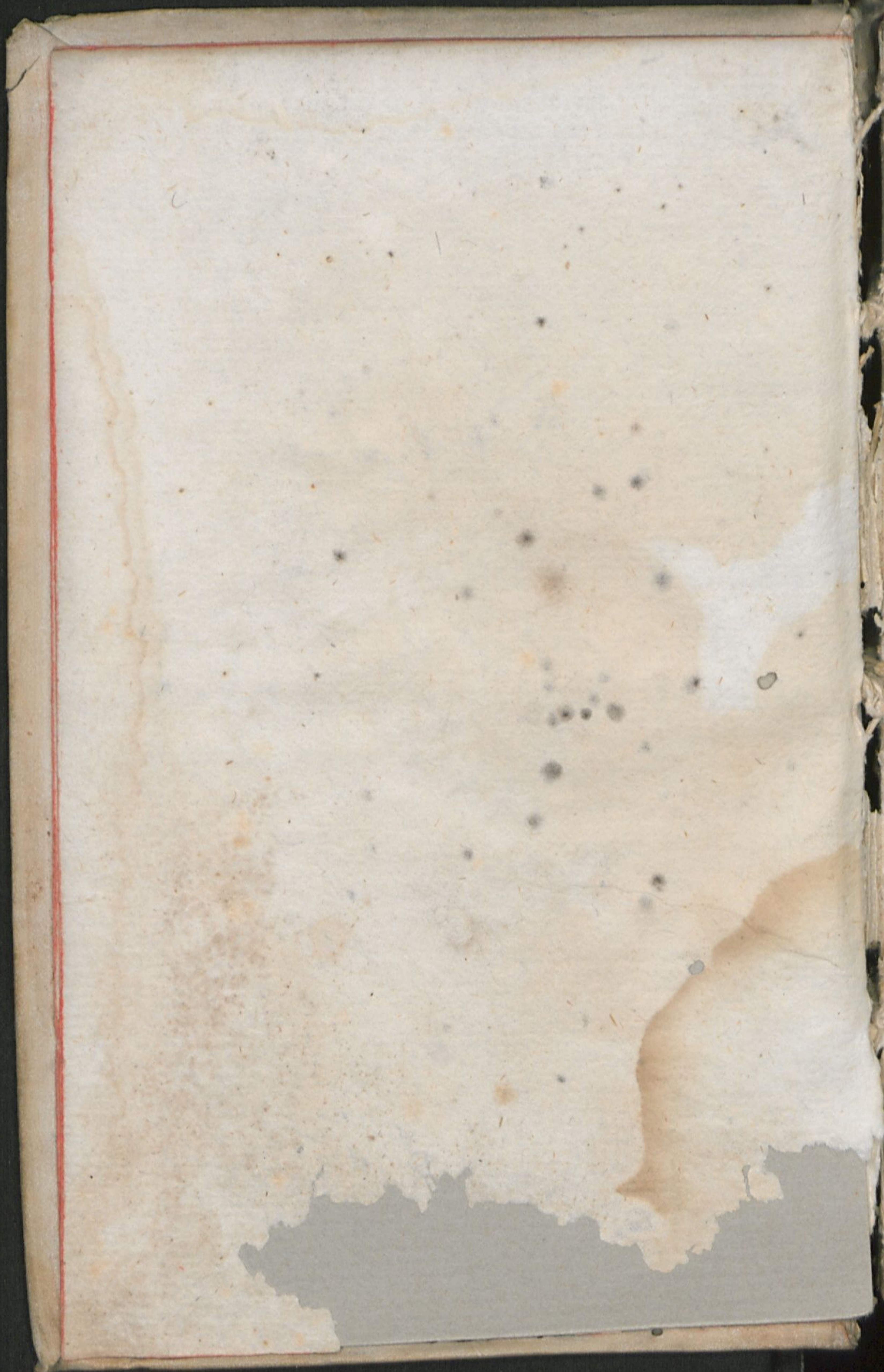
2) Himmis,

3) Hainbrenn,

KVI 77.

CALVINVS

IUDAIZANS,

Hoc est:

**IUDAICÆ GLOSSÆ
ET CORRVPTELÆ, QVIBVS**

IOHANNES CALVINVS illustrissima
Scripturæ sacrae loca & Testimonia, de
gloriosa Trinitate, Deitate CHRISTI, &
Spiritus sancti, cum primis autem vaticinia
Prophetarum de Adventu Messiaë, nativi-
tate eius, passione, resurrectione, ascensio-
ne in caelos & sessione ad dextram Dei, de-
testandum in modum corrumpere
non exhorruit.

Addita est corruptelarum confutatio.
per

EGIDIUM HVNNIVM,

Sacrae Theologiae Doctorem & Profes-
sorem in Academia VVite-
bergenfi.

WITTEBERGÆ,

Excudebat Vidua Matthæi VVelaci.

ANNO M. D. XCIII.

CALVINUS

IVDANICE GLOSS
ET CORRVATTELLA QVIBVS

AGIDIA M NAMNIA M

WITBERG

3
DEDICATORIA
EPISTOLA.

Cui dono lepidum novum libellum,
Calvini oppositum strophis nefandis?
Paræo tibi, namque tu solebas
Calvini esse aliquid putare nugas.

M Irabere fortasse, mi Paræe,
quæ fiat, quod cum nullus
mihi tecum hæcenus in-
tercesserit usus aut neces-
sitas: non dubitârim, tibi haud du-
biè in corrigendis Biblijs, asserendisq;
Calvinisticarum ineptiarum quisqui-
lys & offutijs, alijsq; generis & farine
huius laboribus occupatissimo homini
mea hac Epistola dedicatoria, intem-
pestivè forsân, obstrepere. Atque ego
sanè, si consieri potuisset ulla ratione,
præoptassem & tibi parcere, & me
ipsum hoc scribendi labore sublevare.
Verùm ut varia nonnunquam inci-
dunt, que aliquem suum institutum
tenere non sinunt: ita tua in me scri-
pturiendi protervia (ignosce queso
A a   voci

vocis duriori) mihi quandam necessitate imposuit ad tuas criminationes & maledicta respondendi.

Leeta enim mihi est prefatio tua, prefatio, inquam, aurea illa, quam parti explicationum Catecheticarum Zachariae Ursini Silesii, Sympatriota tui, quarta prefigendam esse putasti. In ea tu me ob prefationem in tractatum meum de Trinitate annumerabas, qui συκοφαντικῶς scriptiones evulgent, meq; preter meritum accusas, quod Calvino Arianismi crimen impegerim. At tu forte pre sacris laboribus tuis emendationis Bibliorum, ad epilogum prefationis mee legendo pervenire non potuisti, ubi sic scribo:

Non accuso Calvinum Arianismi, sicut Gravius impudenti ore me immerentem teterrime huius hareseos accusavit. Dico autem ansam preberi, viam sterni, fenestram aperiri, fundamenta poni Ariane impietatis, dico quendam parari transitum, tot scripture sacre testimonijs ceu presidijs
atque

atq; propugnaculis Christianorum concussis & everfis &c. Verum ut ut res habeat, omninò accusationi tuæ, nullo certè mansuetudinis vel charitatis spiritu tincta, (ut tu à nobis flagitas) sed atro virulentie sale perfusa, ac venenatis maledicentia aculeis infesta (ut tua tibi verba reponam) visum est presentem hunc libellum apologeticum opponere, & Ecclesie DEI ad oculum demonstrare, me confodiendo Calviniglossas impias, quibus aliquàm multis scripturae locis eternam Deitatem Christi confirmantibus caliginem Iudaicam offundere non reformidavit, nullam prorsus intulisse iniuriam, sed (proh dolor & pudor) nimis esse verum, quòd scripturas sacras ad suam & aliorum perniciem tetricis corruptelis à genuino sensu horribiliter aliò detorserit, ut Petrus de hoc hominum genere loquitur. Et ut tibi (si docilis & sanabilis es) pleniorẽ huiusce rei fidem faciam; en adiungam plura testimonia, quæ Calvinus

ille, tuus (non meus) πρῶτα, ad per-
 fidiam Iudaice infidelitatis, Arianæq;
 impietatis retundenda strophis suis
 hebetavit, inutiliaq; reddidit. Et ne
 quid ad plenissimam tantæ rei proba-
 tionem deesse videatur: libet eas in-
 super addere corruptelas, quibus illuz-
 strissima vaticinia Prophetarum de
 Messia Iudaicis perversionibus invol-
 vit, & non modo Scriptorum Ecclesia-
 sticorum veterum & recentium piæ
 interpretationes altissimè despexit &
 irrisit, sed in nonnullis ipsorummet E-
 vangelistarum Apostolorumq; sacro-
 sanctas explicationes nequiter eludere
 non est reveritus. Quod ni ad oculum
 demonstravero, præcipuè ubi ad illa quæ
 dixi, vaticinia prophetarū devenero:
 nolim ego mihi ulla unquā in re post-
 hac fidem adhiberi. Cæterum ut ordi-
 nem quendam teneamus: primò ea
 producemus scripture sacre testimo-
 nia, quæ explicationem summorum
 capitum doctrine cælestis de Deo uno
 & trino, deq; Deitate æterna Christi et
 Spiri-

Spiritus sancti continent: visuri, quomodo hec stropharum suarum spinis intricaverit Calvinus. Dehinc examinabimus sanctorum Prophetarum oracula de Messia: quo pacto hec in fraudem Christiane religionis adulterarit, ut omnem ad probandum vim atq; valorem amittant penitus, quamdiu glossemata illa putantur esse vero consentanea.

CAPVT PRIVS.

D*uo autem sibi sumpsit Pareus diluenda crimina (ut ipse appellat) ex quibus cetera iudicari posse homo rerum istarum rudis & imperitus autumat. Quorum prius ex voce Elohim Gen. 1. Posterius ex sermone matris nostrae Evæ petitur. Hæc duo, quia maximè idonea putavit, quæ quoquo modo eluderentur, ex illo cumulo & acervo præ reliquis attingere voluit; cetera quàm sicco pede suspensq; gradu præterit? quàm nihil habet, quod vel ad*

speciem saltem excipiat, excuset, aut respondeat?

Age verò, mi Paree, reexamus initio ea, quæ tibi visum est sub tue Prefationis incudem revocare. Ad Trinitatis arcanum contra perfidos eius hostes Iudeos pertinere censent Christiani scriptores, ipsum Dei nomen Elohim, Dij, plurali numero non obscure, nec sine ratione positum, quando Moses in vestibulo sue prophetice scripturæ ait: Creavit Dij, idemq; dehinc in omni scriptura frequentissimè repetitur. Quod p̄i interpretes, prisci pariter ac neoterici, symbolum mysterij adorande Trinitatis esse confirmant, ut verbum quidem singularis numeri essentia unitatem, nomen autem numeri pluralis personarum in Deo pluralitatem ostendat. Nec sanè, cur de Deo loquantur sacra litera vocabulo isto pluralis numeri, causa ulla facile dari potest, præter hanc de qua loquimur personarum in sacra Triade pluralitatem, præsertim cum nomen illud
alias

aliàs singulari numero non destituatur, ut in plurali ex defectu singularis numeri, poni necesse sit. Ipsum namq; thema אלהים legitur expressum Psalmo 114. Hoc adversus reprobam gentem infidelium Iudeorum utiliter iuxta & tempestivè monent Christianæ Ecclesiæ Scriptores, ut eos ex ipsa ea lingua convincant, cuius cognitione maximè adversum nos superbiunt.

Quid verò Calvinus? eximius ille (si Deus placet) servus Dei, ut ipsum Pareus vocitat? Is ex transmarinae suæ sapientiæ tripode sententiam contra nos pro Iudeis pronuncians, ita super Prophete Mosis verba commentatur: Habetur apud Mosen אלהים nomen pluralis numeri: unde colligere solent, hic in Deo notari tres personas. Sed quia parum solida MIHI videtur tantæ rei probatio, ego in voce non insistam. Quin potius monendi sunt lectores, ut sibi à VIOLENTIS eiusmodi glossis caveant. Quid

verò? Num hæ violentæ glossæ sunt, quas ipse textus Mosaicus ostendit esse genuinas? Equidem quinam sint illi Elohim, Moses ipse declarat, dum Deum patrem, eiusq; λόγος, per quem creat omnia, & Spiritum sanctum, create moli aqueæ virtute sua incubantem, rerum omnium opificem introducit. Quòd si nobis, ô Paræ, minus fidem habes, vade & sciscitare ex Zanchio gregali tuo, quem in classem fideium Dei servorum reponis, cuius liber de tribus Elohim perspicuum dicet testimonium, sitne glossa tam violenta, si verbum, Elohim, de personis adorandæ τριᾶδος & exponatur, ut Calvinus ille tuus autumat, ideoq; servos Christi verè fideles tam odiose carpit & exagitat?

Quod verò nomen illud Elohim, interdum uni singulatim personæ tribuitur, petitur huiusce quoq; rei ratio non aliunde, quàm ex illo beatæ Trinitatis arcano. Pater Elohim dicitur, quia non solitariè Deus est sine filio

Spiritus

Spirituq; sancto, sed unâ cum his, adeoque in Trinitate Deus est: ita ut vox Elohîm in hoc quoq; personali significatu respectum mutuum illum pluralitatemq; divinarum hypostaseon involvat. Unde fit, ut πρῶτος personis simul iunctis, secundario autem personis singulis exposito iam sensu atq; modo attribuat.

Quod subdis, Paræ: si tam firmum & tam evidens hoc est Trinitatis argumentum, cur Prefator ille (Hunnium notat) in tractatu suo de Trinitate illud primo loco non posuit? CUR TOTVM OMISSIT? Respondet Hunnius: cur tu, Paræ, vel præsupina socordia & negligentia non prius tractatum ipsum perlustrasti, ut dispiceres, sitnè illud omissum (ut tu fingis) vel non? Etenim ut tandem aliquando evigiles, & maiorem posthac in scribendo cautionem adhibeas: iubeo te inspicere paginam primæ editionis 69. rum editionis secundæ paginam 68. ubi sic legitur: *Qu. Proba, quòd in*
una

„ una simplici Deitate plures sint, quam
 „ una, persona? Resp. Hoc mysterium
 „ in veteri & novo Testamento reve-
 „ larit Deus. Atque hoc testantur uni-
 „ versa ea dicta, quibus Deus אלהים
 „ hoc est, Dii in plurali numero nuncu-
 patur. Imò post hæc diluuntur in edi-
 tione mei Tractatus posteriore, ea quæ
 Iudæi contra hoc argumentum nobis
 obiectant; solvitur & sophisma Cal-
 vini de voce Elohim etiam singulis
 personis attributa. Hæc cum lucidissi-
 mè posita in meo libello reperiantur, tu
 Paræe, nihilominus in scenam orbis
 Christiani prodire audes, tam crassis
 & spissis commentis, ut scriptites, id
 argumentum in meo tractatu totum
 esse omissum? O te hominem supina
 negligentia, si non inspecto exemplari
 tam audacter pronuncias: extrema
 verò malitia & impudentia, si vidisti
 à me disertè positū esse id, quod in meo
 libro totum omissum esse per mendaci-
 um sexcentos pedes spissum & crassum
 fingere non erubescis. Tamen si quis
 quid

quid hac in re scripsisti errans, in hu-
maniore illam partem, quæ desidiæ
est, interpretari malo, quàm in hanc
deteriorem rapere, quæ malitiæ tuæ &
enormis impudentiæ foret.

Verùm progredere mecum, & am-
plius dispice, quàm probè in sequenti-
bus rem administraveris. Obieci & il-
lud, quod mater nostra Eva, suscepto
Caino, dixisse memoratur: Possedi vi-
rum Iehovam. Ex quo Christiani in-
terpretes coniecturam faciunt, ipsam
scivisse, Messiam futurum esse verum
Deum. Id verò dixi Calvino displice-
re, cui sine omni ratione, adeoq; etiam
contra Hebraici textus veritatem plus
arriserit Dativus (Domino) qui in
Hebræo non reperitur, quàm Accusa-
tivus, qui expressè in textu positus
non ullum alium sensum gignat, quàm
quod Eva (licet in individuo decepta)
Messiam, quem se iam putabat in lu-
cem edidisse, iudicavit futurum esse
verum Iehovam.

Contra hoc Pareus obtendit qui-
dem

dem versionem 70. Interpretum,
 Thargum item. Sed tantisper nihil
 proficit, quoad demonstret, articulum
 וּמְּ voci prepositum esse alterius, quàm
 accusativi notam. Et quod Lutheri
 versionem obtendit, qui anno 45. vera-
 terit: vom מְּ: à Domino: princia-
 piò respondetur, Pareum ita tractasse
 Divi Lutheri Biblia, ut haud abs re
 dubitem, sitne ei quicquam haben-
 dum fidei, nisi quod oculorum sensui
 exposuerit. Deinde si credamus ei, un-
 de nos certiores reddet, esse Lutheri
 potius verba, quàm prepositionem ger-
 manicam (vom) per typographicum
 σφάλλμα quod fieri perfacile potuit, ir-
 repuisse? tertio si testatum fecerit, ipsius
 esse Lutheri, negare tamen non vale-
 bit, penitus inspectis hebraeis fontibus
 id esse emendatum. Deniq, aliud quoq,
 meminerit esse Pareus, si quis senten-
 tiam aliquã proponat simpliciter, sal-
 vo relicto aliorum iudicio, aliud verò
 esse, si Calvinus suam, que veritati
 hebraeae lingue consona non est, ita po-
 nat

nat, ut secus sentientes, & propius ad fontes Hebraeos accedentes carpat & suggillet.

Tertio dictum & ostensum est in praefatione mea, ex eo, quod Gen. 19. habet Moses: pluit Iehova à Iehova rectissime adstruxisse Christianos argumentum probanda Trinitatis, quod nimirum in Deo plures sint personae, siquidem expressè Iehova à Iehova, Dominus à Domino pluisse sulphur & ignem asseratur. Dixi & dico, Calvinum hoc abnegando causam agere Iudaorum contra Christianos interpretes, haud aliter ac si à Iudeis hanc ad rem stipendio conductus sit. Ad id respondendum erat, Paræ, sed respondes ac dicis nihil. Vt verò illa petulantia Calvinum luculentius omnibus patefcat, repetere huc placet ipsius Iudaicam glossam, quæ sic habet: Quod veteres Christi divinitatem hoc testimonio probare conati sunt, MINIME FIRMUM est, ac SINE CAUSA, meo iudicio, TVM VLT VANT VR.
QVI

QVI ACRIVS IVDÆOS
 EXAGITANT, quia non ad-
 mittant tale probationis genus. Fas-
 teor quidem, Deum semper agere
 per manum filij sui, ac tam memorabi-
 li vindictæ exemplo filium præfusa-
 isse non dubito, sed parum solidè ras-
 tiocinari DICO, qui plures inde pers-
 onas eliciunt, cum Mosi consiliū ex-
 pressè fuerit, lectorum oculos ad spes-
 ctandam Dei manū erigere & acuerè.
*Hæc ille. At ipsa emphatica repetitio
 nominis Iehovæ infallibiliter docet,
 plures notari personas, ipseque verborum
 sonus (pluit Iehova à Iehova) hoc ci-
 tra ullam altiore rationem
 ultrò denunciat. Nunquam igitur in
 æternum excusari poterit hæc audacia
 Calvinii, qua insurgit adversus asser-
 tores sacrosanctæ Trinitatis, & sine
 causa illos adversus Iudeos tumultua-
 ri scriptitat.*

*Obieci quarto loco, id quod Moses
 scribit Gen. 35. Iacobum edificantem
 altare (non angelis, quibus altaria*

neq.

nec dicantur nec extruuntur, sed Deo) appellasse locum illum Bethel, id est, domum Dei, assignata ratione Etymii sive nominis, quia apparuerint ad illum D I I. Quod evincenda contra reprobos Iudaeos doctrina de Trinitate non obscurum testimonium est: praesertim cum non tantum nomen, Elohim, numero plurali sit positum, sed etiam verbum adiunctum (apparuerunt) eodem numero usurpatum reperiatur. Idque cum Interpretes Christiani eò referant: Calvinus tamen, ut altius sapiat, ab eis palam dissidet, & de Angelis exponit. Verba eius sunt haec: Adde, quod Iacob continuum fidei suae tenorem ostendit, ex quo D E V S se illi manifestare coeperat, quia hoc sibi proponit, quod Angeli apparuerint. Nam cum pluralis sit verbi numerus, de Angelis libenter interpretor. Quam Calvinii glossam, ut ἀνύστατον textus ipse Sole meridiano clarius refellit. Siquidem negari non potest, Iacobum denominasse locum illum

B lum

lum Bethel eò quod apparuerint ibi Elohim. Absurdum autem, referre rationem nominis Bethel (quod domum DEI denotat) ad creaturas, quasi vis delictet angelis locum illum sanctificari, Angelis altare ibi extruxerit, & propter angelos eum locum domum Dei vocarit: quod citra idololatriæ crimen facere non potuisset: sed quia necessario fatendum est, uni soli DEO à Jacobo honorem illum esse habitum: luculenter apparet, immerito Calvinum hoc testimonium, probanda contra Iudeos sacrosanctæ Trinitatis, glossa futili sua enervare.

Quod attinet locum illustrem Psalmi 2. Filius meus es tu, ego hodie genui te: nullo colore vel probabiliter saltem excusari potest impium Calvinum glossema, referentis hæc primò & secundum literam ad Davidem, secundariò verò demum, & sub typi duntaxat ratione ad Christum: idq; contra Sanctorum Apostolorum authenticam exegesis. Etenim de Christo hæc unice
intelligit

Intelligenda esse, indubius testis & interpres est Paulus Actor. 13. nec non Autor Epistola ad Hebraeos cap. primo & quinto. Discipuli quoque primitivae Ecclesiae in Actis Psalmum hunc de Christo unanimiter exponunt, & Davidem ibi praedixisse confirmant uno ore, quomodo adversus sanctum Filium Dei Iesum insurrecturi sint Herodes & Pontius Pilatus, cum gentibus & populis Israel. Qua ergo, non dicam mente, sed fronte, ausus est Calvinus haec (Filius meus es Tu, Ego hodie genui te) contra mentem Davidis, contraque Canonicam sanctorum Apostolorum & Apostolicae Ecclesiae interpretationem adaptare Davidi? Sic enim Calvinus: Filius meus es. Posuit quidem David regni iuris intuitu censerii Dei Filius, quemadmodum scimus, Principes, eò quòd praë alijs excellent, tam DEOS, quam DEI filios vocari. Sed hinc DEVS singulari elogio D A V I D E M ornans, cum non modò supra cunctos mortales,

*Apostolus
vero, & Cal
vine, de
Davide ne-
grij quidem
illic, sed
de solo æ-
terno filio
Dei.*

les, sed etiam supra Angelos extollit. Quod prudenter expendit Aposto-
lus ad Hebræos, cap. i. v. 5. dum hoc
nulli unquam Angelò fuisse dictum
admonet. Quamvis enim Angelis in-
ferior esset David, quatenus tamen
gestavit Christi personam; meritò illi-
lis longè præfertur. Sciamus ergò,
hic Dei Filium, non unum quempi-
am ex multis, sed unigenitum desi-
gnari, ut solus in cœlo & in terra emi-
neat. Quòd autem **DEVS** se illum
genuisse pronunciat, referri debet ad
hominum sensum vel noticiam. David
enim genitus à **DEO** fuit, dum clare
apparuit eius electio. Itaque ad
verbum (**Hodie**) tempus illius des-
monstrationis notat: quia postquam
innotuit, creatum divinitus fuisse Re-
gem, prodijt tanquam nuper à Deo
genitus: quia homini privato tantus
honor haberi non poterat. Eadem in
Christo quoque relatio tenenda est.
Non enim genitus dicitur, nisi qua-
tenus Pater filium suum esse **TESTA-
TVS**

TVS EST; Scio, locum hunc de æterna Christi generatione à multis fuisse expositum, qui & in adverbio, Hodie, ARGVTE philosophati sunt, ac si perpetuum actum extra tempus notaret: Sed huius vaticiniij fidelior ac magis idoneus interpres est Paulus, qui Act. cap. 13. e. 33. ad illam, quam dixi, cœlestis Christi gloriæ demonstrationem nos revocat. Genitus ergo fuisse dicitur, non ut Filius DEI esse, quo ad se inciperet, sed ut talis patefieret mundo. Deniq; hæc genitura NON DE MVTVO PATRI ET FILII RESPECTV intelligi debet, sed TANTVM significat, eum qui fuerat ab initio absconditus in arcano Patris sinu, & obscure deinde sub lege adumbratus, ex quo prodijt cum claris insignibus, cognitum fuisse Filium Dei: sicut etiam dicitur Iohannis 1. b. 14. conspeximus gloriam eius, tanquam unigeniti Filij.

Vides hic, optime lector, augustis-

B 3

simum.

simum hunc locum (Filius &c.) de quo
 Epistola ad Hebræos ait: cui dixit un-
 quam Angelorum, Filius meus es tu,
 ego hodie genui te, audere infelicem
 istum paraphraster de Davide expo-
 nere: cum ne quidem Angelis cælo-
 rum, nedum Davidi comperat. Quod
 enim garrat, Davidem ipsum præferri
 Angelis, eò quod personam Ch. isti ges-
 serit, id est, quod fuerit typus & figu-
 ra Christi, ut hinc expeutum aet. cur
 David præ angelis appelletur filius Dei:
 facit nã, intelligendo ut nihil intelli-
 gat. Nonne enim hoc pacto & serpens
 æneus ille olim in deserto suspensus,
 quia typum evidentissimum gessit
 passionis Christi, esset angelis excel-
 lentior? imò ipse etiam bruta pecudes,
 que olim Christi passionem in sacrifi-
 cijs representabant. Impium igitur &
 verè Iudaicum est, sublimem illam ex
 Deo generationem, de qua Psalmus
 disserit, referre ad Davidem. Est q̄ sin-
 gularis audacie, Christianos interpre-
 tes, qui hæc de æterna Filij genitura,

mutuoq̄

mutuoq; Patris & Filij respectu intel-
ligunt, ita petulanter vellicare & sug-
gillare, cum quidem, ut ostensum est,
per latus illorum confodiatur ipsa scrip-
tura Apostolica. Hoc verò, mi Paræe,
non faciunt eximij servi Dei, qua-
lem tu Calvinum deprædicas.

Neg; nostre expositioni tantillum
adversatur Apostoli Pauli locus in A-
ctis cap. 13. sed eidem potius aperte
suffragatur. Quod enim ex hoc Psal-
mi versiculo Paulus Christi resurre-
ctionem evincit: hoc ipso personæ re-
surgenti æternam Deitatem verbis
Psalmice celebratam, ut fundamentum
sue probationis presupponit. Ob hoc
ipsum n. (quod persona hæc, cuius caro
ex mortuis resurgens personaliter est
propria, est unigenitus Dei Filius, ho-
die in æternitate genit.) impossibile est,
ut caro eius vel corruptione subeat, vel
in morte detineatur. Quæ in modum et-
iã Divus Athanasius de Incarnatione
verbi eiusq; corporali ad nos aduentu,
ut & de passione in oliveto: nec non

Divus Cyrillus ad Theodosium, ex æternitate personæ τὸ λόγος necessitatem resurrectionis ipsius secundum carnem ἀδελφάντων inferunt & concludunt.

Porro præfatione illa mea iugulavi etiam pudendam corruptelam versiculi Psalmi 33. Verbo Domini cæli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis exercitus eorum. Quod aliàs tam illustre est Trinitatis testimonium, quale ferè nullum extat in universa veteris Testamenti scriptura Prophetica, utpote in quo notanter ad eò persone singule ipsis etiam nominibus suis designantur. Iehovæ enim voce Patrem notari extra controversiam est. Verbi appellatione venire Filium, irrefragabilis Autor est Iohannes & Evangelista & Apostolus. Spiritu oris Domini, Spiritum sanctum intelligi, & nomen & res ipsa palàm edocet, ut qui per spirationis modum ex incorporali ore divinæ essentiæ Patris procedit, ideoq; Spiritus oris eius cognominatur. Hac certa & hac cæli terræq; machis.

machina solidiora sunt. Sic enim & tota Trinitas creationi præfuisse memoratur, eundem planè in modum, quo Moses capite primo Genesew (unde hic Psalmi versiculus tanquam totius historiae creationis compendium, desumptus ac velut transcriptus est) Dominum dicendo seu per verbum suum creasse res, & spiritum D E I motasse illas commemorat. Hæc catholica expositio sordet magno illi Theologo, Iohanni Calvino, & super versiculum illum Psalmi futilissima inanitate nugatur potius quam commentatur hoc modo: S V B T I L I V S inquit: veteres hoc elogio usi sunt contra Sabellianos, ut æternam Spiritus Deitatem assererent. Atqui ex alijs locis patet, ac præsertim ex Esaia cap. 11. a. 4. spiritu oris notari sermonem: illic enim de Christo dicitur: percutiet terram virga oris sui & Spiritu labiorum interficiet impiũ. Sicut autem potestate & efficacia plenus sermo allegoricè vocatur oris sceptrum: Ita alio

B 5   sine

sine postea dicitur halitus, ad discrimen notandum sermonis DEI, & inanis resonantiæ, quæ ex ore hominum prodit. Ergo in probanda Deitate Spiritus, hoc testimonio Sabelium urgere non auderem. Eodem pacto pervertit ipsum istum locum in suis Institutionibus lib 1. cap. 13. Sectione 15. Veterum Christianorum interpretum piam & orthodoxam enarrationem sic exagigans: Sciens ac volens supersedeo à multis testimonijs, quibus usi sunt veteres. Plausibile illis visum est citare ex Davide, Verbo Domini cœli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis exercitus eorum, ut probarent, non minus Spiritus sancti opus esse mundum, quam Filij. Sed cum in Psalmis usitatum sit, bis idem repetere, & cum apud Esaiam Spiritus oris idem valeat, atque sermo, INFIRMA illa ratio fuit.

*Principiò debile admodum est,
quod*

quod ex consuetudine Psalmi Ne ratiocinatur, solere illum bis idem repetere. Nam ut hoc detur in multis: in multis tamen contrarium observari certissimum est. Impertinenter etiam ad institutum suum accommodat illud Esaiæ 1. siquidem nullum est ratiocinationis vinculum a substantiali verbo, de quo Psalmus 33. agit, ad verbum predicatum seu vocale, de quo putat Calvinus Esaiam loqui cap. 11. Adhæc per Spiritum labiorum in Propheta contextu certum est non ipsum Verbum Evangelij sed Spiritum sanctum intelligi. Hic enim est, per quem Messias percutit terram, seu ut Christus ipse nobis explanat, iudicat mundum Iohan 16. hic est, per quem interficit impium, videlicet per Spiritum oris sui 2. Thessal. 2. tamen si mediante verbo. Ideoq; Propheta Spiritum labiorum Christi, ut causam efficientem, & Verbum, ut instrumentum cōnectit. Adhæc coherentia vaticiny palam arguit eum notari Spiritum quem

quem paulò ante super Christum è ræ-
 dicibus Isai prodeuntem requieturum
 dixerat, qui est spiritus sapientie ac
 scientie, spiritus roboris ac fortitudi-
 nis &c. tertia videlicet gloriosa Tri-
 unitatis persona. Quod si in his (spiritu
 oris eius omnis exercitus eorum) non
 Spiritum sanctum, sed, ut Calvinus
 interpretatur τὸν λόγον secundam pera-
 sonam Deitatis intelligendam esse
 quis existimat, edisserat nobis, ubi un-
 quam usquam unigenitus ille λόγος,
 in uniuersa scriptura Spiritus Ieho-
 uæ nominetur? Non enim simpliciter
 & absolutè spiritus (quod ad essenti-
 am referri posset) sed Relatè spiritus
 Iehouæ seu Dei patris dicitur hic spi-
 ritus, cuius Psalmista commemorat.
 Dicat ergo nobis, siue Pater, siue qui-
 cunq;, tandem Caluini patrocinium
 suscepturus est, ubi tandem, quo in li-
 bro scriptura, & quo capite plus Dei
 dicatur Patris sui spiritus? Num enim
 tandem cuius nugatori fas erit eti-
 am absque scriptura luce ex fumo pro-
 prij

prius cerebri gignere privatas interpre-
 tationes? aut per illam scripturarum
 ἁπλοῦς ut Petrus nominat, ex quo vis
 quidvis effingere? aut num eò progre-
 diemur cum Calvino absurditatis, ut
 somniemus, Deum Patrem ex ore sub-
 stantia sue duos producere distinctos
 spiritus? puta λόγος seu Filium DEI,
 quem hic Spiritum oris Domini voca-
 ri Calvinus noster autumat, deinde &
 Spiritum sanctum, quem ipsum etiam
 a Patre procedere Christus auctor est,
 Iohan 10. Hæc aliq̄ prius assignata
 ponderationum viant Pareus nullo
 pacto convelli posse. Itaq̄ præterire
 maluit, quam irritò cœnatu laborare
 in salvandis ijs, quæ medicam manum
 non admittunt. Atq̄, hæc sanè ex vete-
 ri Testamento producta tum in mea
 præfatione erant, quæ demonstrabant
 à Calvino in commodum Iudeorum &
 Arianorum horribiliter esse deprava-
 ta. Ceterum ut videat Pareus esse his
 longè ptura: non dubitabo in ipsius
 gratiam laborem istum suscipere, &
 in

in eludendis testimonijs Spiritus sancti veteratoriam *καὶ ἵαπ ἰὴ πᾶν ἔργον* Calvinii documentis pluribus ob oculos statuere.

Ex verbis Psalmi 45. *Thronus tuus, ò Deus, in seculum seculi: virga rectitudinis virga regni tui. Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem. Propterea unxit te, Deus, Deus tuus oleo leuitae supra consortes tuos &c. Auctor Epistolae ad Hebræos eternam Filij Deitatem populo Hebræo, ad quem scribit, demonstrat, inquit, Ad angelos quidem dicit: qui creat angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis. Ad FILIUM autem Thronus tuus, Deus, in seculum seculi, Virga rectitudinis virga regni tui, Dilexisti &c. Habes luculentam explicationem, eamq; a Dei spiritu profectam, hæc nimirum ad FILIUM esse dicta. Quod argumentum testimonio Psalmi superstructum fatiscet totum, imò corruet, si ad alium quàm Christum verba illa Psalmi perti-*

NERO

*vere contendat. At hoc non dubitat
 facere Calvinus, de Salomone perico-
 pen illam Psalmi enarrans, & hunc
 in modum Iudaizans: SIMPLEX
 & GENUINVS sensus est, SA-
 LOMONE Non tyrannicè do-
 minari, ut plerisque Reges, sed rectis
 & æquis legibus: ideoque solium eius
 omnibus seculis fore stabile. Et com-
 mentans in cap. 1, Hebr. ait, faten-
 dum esse quidem, de Salomone hunc
 Psalmum fuisse compositum instar
 Epithalamij, quia illic celebratur eius
 coniugium cum filia Regis Ægy-
 pti. Hec ille. Quamprimum verò Cal-
 vinus largitur Iudeis, Psalmista di-
 ctum sensu simplici suo & genuino
 non Christum spectare, sed Salomo-
 nem: protinus redditur Apostolicum
 argumentum huic valde usque
 ἀποδιδόσκειν, ut quod nec simplici nec
 genuino sensu nititur. Atque sic in cas-
 sum post laborat Calvinus, sub typi ra-
 tione hæc ad Christum referens. Oba-
 strepens*

strepent enim Iudaei, se in eo sensu, quem Calvinus ipse dicat esse simplicem & genuinum, acquiescere & alterum anagogicum illum, tanquam minime nativum aut genuinum, Calvinus relinquere. Intelligent lectores non stupidi, quomodo strophis suis imum fundamentum labefacere tentet Satanas, ut omnis ad probandum vis exspiraret & in auram evanescat.

Iam porrò ex collatione Psalmi 68. & Epistolae ad Ephes cap. 4. invidium argumentum emergit ad probandum, Christum esse verum DEVM. Nam de ipso Iehova praedicat ille Psalmus, quod in altum ascendat, & captivam ducat captivitatem, & dona det hominibus. Hoc cum in Christo impletum esse Paulus, aperite confirmet: nonne liquido declarat, Christum esse illum Iehovam ibidem à Psalte Israëlis celebratum ac decantatum? Et certum est, eiusmodi res toto Psalmo eo describi, quae ad Christi regnum unice quadrent. Cum igitur
habeat

habeamus irrefragabilem ipsius Pauli
 paraphrasin, quid dubij reliquum esse
 potest, quò minus de Christo Davidem
 in Spiritu sancto vaticinatum esse
 credamus? Calvinus autem Apostolo
 Paulo, qui in tertio cælo Theologiam
 suam didicit, longè doctior & sapien-
 tior, hæc Davidis regno terreno ad-
 aptare maluit contra luculentissimam
 interpretationem Paulinam, quàm
 Christo. Videamus, quomodo illustre
 vaticinium Propbeta crucifigat: Ad
 Psalmi illius versiculum 19. ascendisti
 in altum, captivam duxisti captivita-
 tem &c. hæc annotat. Minimè dubi-
 um est, comparatione diuersi tempos-
 ris illustrari novam gratiam, quæ sub
 Saule sepulta, Davide regnum ade-
 pto, iterum illuxerat. Subest enim ta-
 cita Antithesis inter iacere & in sub-
 lime attolli; ac si dixisset: in tristi po-
 puli dissipatione non apparuisse DEI
 gloriam, qualis olim conspicua fue-
 rat. Regnum enim Saulis sicuti à pra-
 vis & illicitis exordijs cœperat, males-
 C dicit

dici oportuit, donec sub Dauide gratiæ suæ lucem Deus restitueret: quo felici successu palàm factum est, Davidem legitimis auspicijs regnare, quia diuinitus electus erat.

Ecquid verò censes, optime lector, de hoc autodidactō scripturarum interprete, qui pro supercilio suo integrum sibi esse putat, scripturas ex suo tractare libitu, sepositis & ab alto despectis ipsorummet Apostolorum interpretationibus. Etenim quid de allegatione Paulina sentiat, iudicio nobis est arrogans eius vox, qua scribit, Paulum locum hunc SVBTILIVS ad Christum DEFLEXISSE. Ne tamen tanti Apostoli autoritatem planè contemnere velle videatur, hanc clementiam ei exhibet, ut illam sub figure ratione versus Psalmi ad Christum retulisse pronunciet. Quod ipsum tamen est purum putum commentum. Sed verba ipsa recognoscamus Caluini hoc modo scribentis: Cæterum quia locum hunc Paulus SVBTILIVS ad

ad

ad Christum **DELEXIT** ad Esa Paulus
 phes. cap. 4. v. 8. videndum est, quam arguitur
 benè hoc cum mente Davidis convea à Caluino, quòd
 niat. Certè principium illud everti locum P-
 nullo modo potest, Davidem ea lege salmi sub
 præfuisse veteri populo, vt sub figura tilius De
 illa Christus Rex æternus suum imo flexerit-
 perium inchoaret. *Hec Calvinus. Pro-*
bandum incumbit supercilioso Docto-
ri, ea, que secundum geminum sens-
sum de Davide dicta falso putat, Pau-
lum non nisi per sensum subtilius de-
flexum interpretari de Christo. Nun-
quam hoc, nunquam in ultimam usque
perpetuitatem evincet. Et an non hoc
est flagellare sanctum Apostolum, tri-
buere ei subtilitates & à sensu genui-
no deflexiones in allegandis Prophetar-
um scriptis, confirmandisq; inde fidei
Christiane summis articulis? & con-
scientijs hominum in re tanta super-
tàm debile fundamentum edificandis
Itaque non solùm ruinam minabitur
hac ratione argumentum illud Deita-
tis Christi super Psalmi & Paulinae

παραφράσειωσ comparatione exedifica-
 tum : sed simul etiam Davidicus ille
 locus Psalmi ad probandam ascensio-
 nem Christi in caelos valde languidus
 erit & infirmus, si verba illa (ascensu
 distinatum, captivam duxisti: ca-
 ptivitatem &c) primò & simplici ac-
 cepta sensu Christum nihil atineant,
 sed gloriam & victorias Davidis ca-
 nant, ad Christum verò non nisi per
 sensum subtilius DEFLEXVM res-
 ferantur. Ita namq; Iudæis ex ore Cal-
 vini respondere promptum erit, se in
 proprio sensu acquiescere, nec morari
 eum, qui à nativa sententia non nisi
 per subtilitatem quandam deflecta-
 tur. Opera autem precium est & hoc at-
 tendere, quod Calvinus eadem phrasi
 perstringat interpretationem Pauli,
 qua supra Scriptorum Ecclesie senten-
 tias circa locum Genes. 4. & versiculū
 Psalmi 33. ut subtiliores improbat.
 Estq; solenne prorsus huic Aristarcho,
 subtilitatis vocabulum in censendis
 aliorum sententijs in deteriorem usur-
 pare

pare partem, quando illis perstringere vult ut minus proprias aut ad rhombum nihil pertinentes. Sed talia plura videbimus infra, precipuè cum ad vaticinia de Christo fuerit deventum. Nunc reliqua Scriptura dicta lustremus, Caluini corruptelis commaculata, quibus aliàs vel *Mysterium Trinitatis*, vel *Saluatoris Messie Deitas* asserita extat.

Illustre & eximium est, quod *Michæ* quinto legitur: *Et tu Bethlehem* Dictum *Ephrata*, quæ parua es in millibus *Iu. Mich. 5*
da: ex te mihi egredietur, qui sit *Dux* *Israelis*, cuius egressus ab initio, *A.*
D I E B V S A E T R N I T A T I S.
 Hoc testimonium *Scriptores Ecclesiastici*, veteres & neoterici hætenus ad æternam *Christi generationem* & essentiam retulerunt, ut inde probatum redderent, *Messiam*, præter naturam humanam, præditum esse oportere divina æternaq; natura. Et piè illi, orthodoxè, eruditè appositeq; commonstrant, geminum à *Propheta* notari egressum

egressum Christi, alterum ex Bethle-
hem secundum carnem, alterum à die-
bus æternitatis iuxta Deitatem per in-
effabilem generationem à patre, di-
cente Domino: egressus eius ab initio,
à diebus æternis. Quem etiam sensum
textus simplicissime redditus & acce-
ptus sine ulla prorsus ambiguitate sup-
peditat. Verùm ne hoc quidem intas-
ctum relinquere potuit Calvinus, quin
repudiata nostrorum hominum sen-
tentia innum fundamentum propheti-
ci dicti labefactaret, & aciem proba-
tionis aduersum infideles obtunderet
ac hebetaret. Glossa eius hæc est: Cæ-
terùm adiungit Propheta, egressus
eius esse ab initio, vel à longa vetusta-
te, & à diebus seculi: hoc est, diebus
æternis. Hic significat, non fore hoc
repentinum, quòd surget princeps,
qui populum gubernet: quia iam or-
lim hoc diuinitus fuit decretum. Hic
EST SIMPLEX SENSUS.
Scio, quosdam insistere **PERTI-
NACIVS**, quòd hic loquatur Pro-
pheta

pheta de æterna essentia Christi, & quantum ad me spectat, libenter agnosco hic probari nobis Christi divinitatem. Sed quia hoc nunquam extorquebitur à ludæis, malo simpliciter accipere quod sonant Prophetæ verba, Christum non ita repente proditurum ex Bethlehem, quasi de eo nihil Deus statuisset. Egressus ergo eius sunt ab initio, inquit. Alij etiam asserunt novā ARGVTIAM, quod plurali numero Prophetæ Egressus vocet propter duplicem Christi naturam, sed subest absurditas, quæ neq; propriè neq; scitè conferret Prophetæ naturam humanam Christi cum divina, quantum attinet ad æternitatem. *Hæc Calvinus. Vnde satis elucez, quàm sit Christianis interpretibus iniquus, quàm petulanter illos vellicare & eorum etiam pias appositasq; sententias pro censoria sua severitate reprehendere gestiat. Quanquam verò nequaquam inficior, Calvinum post hæc quedam de Deitate Christi atte-*

Egregia ratio: quia hoc nunquam extorquebitur a Iudæis: Ergo interpretandū aliter. Ne Aposto quidem potuerūt ab ipsis extorque re ut scripturis crederēt. Ergò ne ad illum sensum scripturarum erant confugiendū

xere : attamen ubi nervus initio praeciditur, & de aeterna essentia sermonem à Propheta institui contra tenorem atq; sonum verborum negatur; quid firmitatis ad redarguendos Iudeos superesse potest?

τῆς αὐτῆς
op Ela. 6.

Vnum adhuc circa veteris testamenti dicta proferam specimen. Quando beati Seraphin Esaiæ 6. acclamant in Prophetica visione Domino : sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum : credidit haec tenus Ecclesia, & rectè quidem credidit, terna hac iteratione essentialis Epitheti DEI (sanctus) sine omni dubitatione indicari mysterium Trinitatis. Calvinus verò ut videri vult, eam Ecclesiae expositionem non magnoperè improbare, ita nunc illam ferè admittit, mox improbat ut infirmam, tandem velut ad calamum dictat infidelibus, quid Christianis τῆς αὐτῆς illud obijcientibus obmurmurare possint. Veteres, inquit, hoc testimonio usi sunt, cum vellent adversus Arianos tres Personas in
una

una D E I essentia probare. Quorum ego sententiam non reiicio. Quamquam si M I H I res cum hæreticis esset, mallet firmioribus testimonijs uti. Nam redduntur pervicaciores, & secum ipsi plaudunt, cum minus apertis testimonijs oppugnantur: ut hoc loco facile ipsis ac promptum esset accipere, ternario numero perfectiorem notari, ut in alijs scripturæ locis. Quamvis ergò non dubitem, Deum unum in tribus personis hæc designari ab Angelis (nec certè laudari potest Deus, quin simul & patris & filij & Spiritus S. laudes celebrentur) tamen apertioribus locis potiùs utendum existimo, ne probando fidei nostræ capite, hæreticis ridiculi simus. Et certe hac repetitione P O T I V S indefessa assiduitas notatur, ac si dixisset Propheta; Nullum Augelicæ melodix finem esse in canendis Dei laudibus: sicuti inexhaustam earum materiam nobis suppeditat eius sanctitas.

Si non dubitas, cur igitur eos, qui hoc testimonio utuntur aduersus Arianos, reprehendis & cur ipse pauò post aliam sententiam reponis, sub qua etiam Ariani late re possint;

An verò hoc non est veterum se-
mitem & venerandam caniciem vel-
licare petulantius? an non est instru-
ere Arianos, quomodo eludere possint
τρίσχυλον angelorum adoranda Trinis-
tati sacrum? Vtrum credibilius est,
velle angelos trina hac appellatione
tres notare Deitatis personas, ut ex in-
terpretatione novi Testamenti docent
veteres: an verò ut Calvinus augura-
tur, POTIVS inde fessam notare an-
gelicæ melodiæ assiduitatem? At Iu-
dei ipsi, licet obstinatissimi hostes ar-
ticuli huius, inficias ire nequeunt,
Rabinos suos esse fassos, patrem, fili-
um, & spiritum sanctum celebrari can-
tione beatorum spirituum. Cum enim
ex regno Neapolitano eijcerentur Iu-
dei, in Thargum à Ionatha Vzielis fia-
lio sic hymnus iste versus fuit: Sanctus
pater, sanctus filius, sanctus Spiritus
sanctus. Et à Rabbi Simeone hoc mo-
do: Sanctus hic pater, sanctus hic fi-
lius, sanctus hic Spiritus sanctus. Cum
ergo Iudeorum Rabbini hoc agnos-
cant quid nobis Christianis opus, in re

Vide Pe-
trum Ga-
Latinum.

plana lucidaq; tergiversari & in nodo
 scirpum quærere. Praesertim cum A-
 postoli ipsi hymnum angelicum istum
 de distinctis personis aeternae Deitatis
 explicent. Patris ibi canni maiestatem,
 ne Ariani quidem negauerint. Filij
 decantari gloriam, testis omni exce-
 ptione superior est Iohannes Euange-
 lista, qui in illa Prophetica visione
 gloriam Christi ab Esaia conspectam
 confert. Iohan. 12. Spiritus sancti lau-
 des eodem cantico celebrari, Divus A-
 postolus Paulus Act. 28. luculenter as-
 serit, cum Iehouam illum, qui ab an-
 gelis isthic adoratur, & Esaie loqui-
 tur, Spiritum sanctum fuisse palam
 asseuerat. Quoniam igitur veterum
 sententia in trisagij illius explicatio-
 ne tantorum Apostolorum autori-
 tate nititur: cur nos uterentur eo ad
 revincendos Arianos, quos constat au-
 toritatem librorum Novi Testamenti
 non reycere, ut aliàs Iudaei factitant.
 Ad haec non ignotum erat Calvino, ve-
 teres scriptores huic uni testimonio,
 (quan.

quantumuis ex causis iam dictis firmo satis, & invicto non ita insistere, quin ad procacitatem Arianorum validius retinendam pluribus in medium adductis testimonijs adversum illos depugnent. Vnde manifestò patet, quàm sit inanis Calvinus metus, ne probando fidei nostræ capite hereticis ridiculi simus, & quàm ipse potius sese ineptijs istis deridendū alijs propinet. Venio nūc ad dicta novi Testamenti: in quibus sese offert insigne & commemorabile illud Iohan. 10. Ego & Pater unum sumus. Dixerat in precedentibus Salvator, neminem posse oves suas è sua rapere manu: Addiderat, neminem illas etiam ex Patris manu posse rapere; hoc ipso parem sibi patriq; suo potestatem, adeoq; unam manum potentiamq; attribuens. His immediatè subiicit: Ego & Pater unum sumus, affirmati illius sui rationem ab essentiæ unitate demonstrans. Quia enim Pater & Filius sint unum: ideoq; etiam potentiam illorum in custodiendis æternum

Locus
Ioan-10.

vernum suis ovibus esse ἀδούλωτος u.
 nam. Plana sunt hæc, & quidem adeo
 plana & dilucida, ut etiam Iudæi licet
 aliàs prodigiosè cæci, videant, Chri-
 stum adscribere sibi laudem æternæ
 Deitatis & unitatem Essentiæ cum Pa-
 tre. Ideoq; lapidare illum conantur, &
 rogati, cur hoc faciant, respondent:
 Ob bonum opus non lapidamus te, sed
 ob blasphemiam, & quia tu, homo cum
 sis, facis te ipsum D E V M. Iam Chri-
 stus in responso suo non negat se Dei-
 tatem suam asseruisse, dicendo: Ego
 & Pater unum sumus: sed potius hanc
 dicti sui sententiam clarissimè tuetur,
 & prolatis rationibus confirmat, in-
 quiens: Nonne scriptum est in lege ve-
 stra, Ego dixi: Dii estis? Si illos dixit
 Deos ad quos sermo Dei factus est, &
 non potest solvi scriptura: quem Pater
 sanctificavit & misit in mundum,
 vos dicitis me blasphemare, quia
 dixerim, F I L I V S D E I S V M? Vbi
 collatio dictorum euidenter arguit,
 Christum id, quod prius dixerat (Ego
 & Pa-

& Pater unum sumus) nunc per phra-
 sin equipollentem exponere. Filius Dei
 sum: hoc ipso unitatem illam, de qua
 disseruerat, de essentia Deitatis unita-
 te nobis enarrans. Pergit verò hoc the-
 ma stabilire ab operibus Deitati pro-
 prijs: Si non facio opera Patris mei,
 nolite credere mihi (scilicet quòd cum
 Patre sim unum) sin verò facio, etsi
 mihi non credatis, operibus credite, ut
 agnoscatis & credatis, quòd Ego IN
 Patre sum, & Pater IN me est. Hic
 non solum argumentum, quo Christus
 usus est, ad hunc scopum dirigitur, ut
 se verum Deum, Dei Filium, & cum
 Patre unum esse comprobet: sed etiam
 commutata phrasi plenissimè docet
 Christus, sibi de unitate Essentiae ser-
 monem esse. Quod enim prius dixerat:
 Ego & Pater unum sumus: id iam
 phrasi tantundem valente amplius
 explanat: Ego in Patre sum & Pater
 in me. Est verò Pater in Filio, & Fi-
 lius in Patre, non aliter quàm per in-
 separabilem essentiae identitatem Hæc
 Sole

Sole ipso sunt illustriora, tot argumētis modo cumulatè propositis, & ex ipso textu deductis irrefutabiliter ostensa. Estq; in affirmato isto Filij Dei repositum presidium aduersus Arianos invictum & inexpugnabile. Quod agnoverunt orthodoxi Patres incertaminibus aduersum Arianos: Idemq; vera Christi Ecclesia hodiè fatetur & agnoscit absq; controuersia.

Calvinus autem illustrem hanc Christi sententiam glosse verè Ariane atra caligine maluit obfuscare, & Antitrinitariorum expositionem, de unitate non essentia, sed consensus, suo calculo comprobare, quàm ut exposita in meridie veritati suffragium suum accommodaret. Hec namq; sunt ipsius verba propria super istud dictum Christi. Depravatio
 st: Ego & Pater unum sumus; AB - vatio
 V SI sunt, inquit, hoc loco veteres, vt verbo-
 probarent, Christum esse Patri $\delta\mu\delta\delta =$ rum
 $\sigma\iota\omega\psi$. NEQVE enim Christus de Christi
 unitate substantiæ disputat, sed de verè
 CONSENSU, quem cum Patre Arriana
 habet:

habet: quicquid scilicet geritur à Christo, Patris virtute confirmatum iri.

Hanc glossam, qua lucidissimi testimonij splendorem ceu piceo obiecto fumo Calvinus obnubilare studet, aio verè esse Arianam, à mente Christi peregrinam, à textu multis modis & rationibus, ut iam ostensum est, dissentaneam, ab Ecclesie Catholico consensu planè dissonam, & à Diabolo in fraudem fidei Christianorum excogitam, quam τὰ ἐξ ἀμφοῖν excipiunt, amplexantur, & exosculantur Franciscus Daudis, Blandrata, ceteriq; iuratis simi perfidissimiq; hostes adorandæ Trinitatis. Tu, Pater, excute vires ingenij tui, & dispice, ecquid ad sceleratam hanc corruptelam salvandam, vel in speciem saltem, proferri posse existimes. Ego, dum tu de his deliberas, ad alia progredior.

Locus
Ioan. 10.
& 14.

Quoties in Euangelio repetit Dominus: Ego sum in Patre, & Pater in me: toties illum Deitati suæ perhibere testimonium censet purior Ecclesie vestras

iustas, unâ cum nostrâ etatis ortho-
 doxis Scriptoribus. Sic cum ait ad Iu-
 deos: si non facio opera Patris mei, no-
 lite credere mihi. Sin verò facio, etsi
 mihi non credatis, operibus credite, ut
 cognoscatis & credatis, quòd ego in
 Patre sum & Pater in me est: demon-
 stratum ex textu est, probare ipsum
 velle, quòd sit cum Patre unum, quòd
 Deus, quòd Filius Dei: quia faciat o-
 pera Patris, & in ijs perficiendis ipse
 quoq; concurrat, ideoq; eadem essentia-
 li virtute operum illorum editrice sit
 præditus. Ita cum ait ad Philippum
 & discipulos reliquos: Philippe, qui vi-
 det me, videt & Patrem meum: &
 quomodo tu dicis: ostende nobis Pa-
 trem? non credis, quòd ego in Patre
 sum, & Pater in me? Verba que ego
 loquor vobis, à me ipso non loquor. Pa-
 ter autem in me manens, ipse facit
 opera. Credite mihi, quòd ego IN PA-
 tre sum, & Pater in me est, alioqui
 propter ipsa facta credite mihi: Valor
 ipse sermonis edocet, essentialem no-

*tari unitatem Patris & Filij. Non enim
 aliter in Patre Filius & in Filio Pa-
 ter, nisi per indivisæ essentiae κοινωνίαν,
 gratia cuius Pater in Filio manet per-
 petuò, & Filius in ipso sinu Essentiæ
 Patris immutabiliter in omni eterni-
 tate permanet. Atque hoc sancti Pa-
 tres aduersus flagitiosam heresin A-
 rianorum monuerunt diligenter, & in
 scriptis suis identidem inculcarunt.
 Sed Calvinus Ecclesie Iesu Christi ca-
 tholicæ expositioni nuncium remit-
 tens, hæc ad illa verba Christi Redem-
 ptoris annotat: Idem repetit, quod
 supra alijs verbis dixerat, ego & Pa-
 ter unum sumus. Huc tendunt o-
 mnia, quòd in sua administratione ni-
 hil à Patre diuersum habeat: Pater, in-
 quit, in me est, hoc est, diuina virtus
 se in me profert. Et ego sum in Pa-
 tre, hoc est, nihil ago, nisi auspicijs
 Dei, ita ut mutua sit inter me & Pa-
 trem coniunctio. NEQVE
 ENIM HIC DE ESSEN-
 TIAE*

TIÆ VNITATE sermo habetur, sed de manifestatione potentiae in Christi persona. Vnde constabat, diuinitus missum esse.

Idem Calvinus in caput 14. Ioh. super verba Christi: quod ego in Patre &c. scribit: hæc verba NON ad divinam Christi essentiam refero, sed ad modum revelationis.

Locus
Ioh. 14.

Nos ex aduerso demonstravimus, hunc fuisse Christo scopum præfixum, ut suam Deitatem probaret Philippo, neque in æternum aliò poterit transferri reciproca ista mutua personarum in se invicem immanentia enunciatio, quàm ad essentiam. In Patre enim est Filius, non per modum revelationis, sed per essentiam. In Filio est pater, non per modum revelationis, sed per essentiam.

Pertexamus autem telam inchoatam. Iohan. 17. Christus in sua ad Patrem oratione precatur, ut unum

Locus
Ioan. 12.

D 2 sint

sint discipuli, sicut (inquit) & nos e-
num sumus. Et mox: ut omnes unum
sint, sicut tu Pater in me, & ego in te:
Quæ non abs re Scriptores Ecclesiastici
testimonium esse dicunt essentialis u-
nitatis Patris & Filij. Siquidem non
sunt per accidens unum (quia non ca-
dit in Deum accidens) ut nec secun-
dum hypostasim (hypostasibus enim dif-
ferunt pater & filius) Itaque per es-
sentiam illos unum esse ἀποδεικνύ-
evincitur. Calvinus econtra tenen-
dum monet, QVOTIES unum
se cum Patre esse in hoc capite pro-
nunciat Christus, sermonem haberi
non simpliciter de diuina eius essen-
tia: sed unum vocari in Persona Me-
diatoris, & quatenus caput nostrum
est. Sic quidem (ait Calvinus) præci-
se multi ex Patribus interpretati sunt,
Christum unum esse cum Patre, quia
æternus sit DEVS. Sed huc eos ab-
ripuit contentio cum Arianis, ut con-
cisas sententias IN ALIENVM
SENSVM TORQVERENT.
 Quid

Quid verò hoc verbi est, Christum
 & Patrem vocari unum in persona
 Mediatoris? Item Christum esse cum
 Patre unum, quatenus est caput no-
 strum? Quàm contorta & planè vio-
 lenta hac est implicatio verius quàm
 explicatio? Itaq; quod in Patribus iste
 rigidus Aristarchus reprehendit, tor-
 quere illos verba Christi, hoc in Cen-
 sorem ipsum veracissimè quadrat. In-
 terim palmam fert expositio veterum
 de unitate nature & essentia. Nec
 tantillum aduersatur eis vocula, SI-
 CVT; cum ait Dominus: ut sint u-
 num, SICVT ego & tu unum sumus.
 Neg; enim quia discipulorum acciden-
 taria quedam unitas est in consensu
 animorum consistens, ideo & Patris
 filijq; unitas illa, cuius meminit oratio
 Christi, accidentaria esse putanda est.
 Sed collatio hac estimanda est ex a-
 nalogia, que est inter DEVM arche-
 typum, & nos, ad similitudinem eius
 effigiatos: ita quidem, ut quod in no-
 bis accidentale est, sit in Deo essen-
 tiale:

Matth. 5. *triale: eodem planè sensu, quo particu-*
la (SICVT) usurpatur in his quoque:
 Luc. 6. *Estote perfecti, SICVT & Pater ves-*
 Ioan. 13. *ter perfectus est. Estote misericordes,*
 Ioan. 17. *SICVT & Pater vester misericors*
 1. Ioan. 1. *est. Diligite vos mutuò, SICVT ego*
 1. Ioh. 3. *dilexi vos, Dilexisti eos, SICVT &*
me dilexisti. Ambulemus in luce, SI-
CVT & ipse in luce est. Ommis qui ha-
bet hanc spem, purificat se, SICVT
& ipse purus est. Qui exercet iustitiam,
iustus est, SICVT & ille iustus est.
Quemadmodum igitur in his non
aqualitas perfectionis ostenditur, sed
hec duntaxat prototypi & imaginis
convenientia designatur, ut que in
Deo, in quem nullum cadit accidens,
substantialia sunt, nobis κατὰ ομοίω-
σιν αὐτοῦ, attribuantur: Sic idem ad un-
guem habendum ac iudicandum est
de sermone Christi, cum orat & optat,
Apostolos esse unum, sicut ipse & pater
unum sint.

Locus *Sed neque luculentum illud Iohan-*
 1. Ioh. 5. *nis testimonium vel intactum vel in-*
corru-

corruptum nobis relinquere voluit Calvinus, quando scribit Evangelistæ 1. Epist. 5: Tres sunt in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Id namq; depravat Calvinus Ariano hoc glossemate: Quod dicit tres esse unum, ad essentiam non refertur, sed ad consensum potius. Ac si diceret, Patrem, & æternum Sermonem eius, ac Spiritum, symphonia quadam Christum pariter approbare. Itaq; nonnulli codices habent, εἰς ἕν. Verùm etsi legis, ἕν ἔϊσι, ut est in alijs exemplaribus; non tamen dubium est, quin Pater, Sermo & Spiritus **EODEM SENSU** dicantur **VNUM** esse, quo postea sanguis, aqua, & Spiritus.

Primò quod de codicibus affert, apparet, cupere ipsum, si liceret ullo aliquo pretextu, codices corruptos præferre integris, tantùm ut facilius instituto suo potiri, & ex Evangelistæ dicto, consensus, non essentia unitatem obtinere posset. Deinde quis feret

D 4

inter-

27

C A L L I D U S

interpretem, absurdè adeò ex voto Arianorum pronunciantem, Patrem, Verbum & Spiritum sanctum eodem sensu dici à Iohanne unum, quo postea sanguis, aqua & spiritus: Etenim substantie personarum unitatem exprimere Iohannem voluisse, cum perpetuus eius in illustrando hoc mysterio conatus atq; scopus indicat, tum apud Orthodoxos extra discepcionis aleam omnem est positum. Quam essentialem unitatem fundamenti loco sternit, ut ei convenientiam testimonij, quod Christo perhiberi Trinitatis personæ, superstruat. Imitatur enim consensus ille naturam sui principij, quod est indivisa communio τῆς οὐσίας & voluntatis, quam communionem essentialem esse constat, qualem vel essentie vel voluntatis ταυτότητα, vel consensus rationem eandem, quæ in personis Deitatis est, velle de Spiritu, aqua & sanguine comminisci, valdè est ἀτοπον

Quis ergò non videat, Diabolum
per

per acutum hoc suum instrumentum
 data opera tales procerdere voluisse
 strophas elusorias, quibus Antitrinitas
 rij propugnacula Christianorum non
 solum hostiliter attentare, sed etiam
 diruere valeant, quàm primum ali-
 quis in Ecclesia locus nefarijs hisce cor-
 ruptelis & deprauationibus Caluini
 concessus fuerit. Ita fiet, ut si per-
 contentur Ariani, ubinam ullum in
 scripturis dictum reperiatur, quo Tri-
 nitatis personæ dicantur V N V M uni-
 tate videlicet κατ' ουσίαν intellecta
 iam nobis uniuersa testimonia per ale-
 atoriam illam quiduis eludendi ver-
 sutiam è manibus excutiantur. Ete-
 nim si Arianis obiecerimus illud Ioh-
 han. 10. Ego & Pater unum sumus: re-
 spondebunt ex paraphrasi Caluini, de
 consensu, non de essentia loqui Chri-
 stum. Sin illud, quo Pater in Filio, & Fi-
 lius in Patre esse dicitur, obstrepent
 ex Caluini commentario, de modo
 revelationis, non de essentia esse in-
 telligendum. Sin hoc ex precatatione

D 5

Christi

Christi Iohan. 17. Ego & tu Pater
 num sumus, tu in me, & ego in te: de
 nuò ex Calvini dictatis obmurmura-
 bunt, unam dici Patrem & Filium
 in persona mediatoris, & quatenus
 Christus est caput nostrum. Si de his
 praesidijs ista proditoria fraude deiecti
 ad ultimum illud, 1. Iohan. 5. nos rece-
 perimus: iterum Calvino voce & scri-
 pto praeunte clamabunt Antitrinita-
 rij, ad essentiam id non pertinere, sed
 ad consensum potius, & patrem, Ver-
 bum ac Spiritum sanctum eodem sensu
 dici unum, quo sanguis, aqua & spiritus.
 Quid mirum igitur, si procax ista libi-
 do pervertendi scripturas hac tandem
 infaustra planeq; tragica terminetur
 catastrophe, ut uno post alterum testi-
 monio sic eluso, & argumento uno post
 alterum in cordibus hominum concusso
 atq; diruto, longissima latissimaq; via
 sternatur, ad Arianam heresin plenis
 catarractis atque imbribus in orbem
 terrarum effundendam & ingurgitan-
 dam? Quod infestissimus eventus in
 locis.

locis, civitatibus, regionibus atque regnis Pareo non ignotis, haud absq̄ tristissimo naufragio innumerabilium animarum annis ultimis hisce nimis evidenter comprobavit.

Non praetereundus est locus Apostoli Coloss. 1. quando sempiternam Domini Iesu Christi Deitatem & cum Patre ^{ὁμοῦσιον} commendaturus, scribit, illum esse imaginem Dei inconspicui. Et hunc sibi scopum habere Paulum isthic propositum, ut Christum verum Deum esse convincat, colligitur ex immediate connexis. Ita namq̄ coheret eius oratio: Qui est imago Dei inconspicui, primogenitus universae creaturae, quod per illum creata sint omnia, quae in caelis sunt, & quae in terra, visibilia & invisibilia, sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates &c. Totus in hoc est Paulus, ut Deitatem aeternam Salvatoris illustret. Vnde nemini Christiano dubium esse potest, quin & hoc elogium eò referatur, cum illum nominat

ima-

Locus
Col. 1.

imaginem Dei inuisibilis. Planè ut &
 autor Epistole ad Hebr. 1. Deitatem
 Christi equipollentibus expressit, ita
 scribens: per quem (Christum) & se-
 cula fecit, qui est splendor gloriæ &
 expressa imago substantiæ illius. Hæc
 qui clarissima esse negat, negat Solem
 lucere in meridie. Ideoq; & veteres
 absq; dubitatione huc contulerunt E-
 pistole ad Colossenses verba (qui est
 imago Dei inuisibilis) ut Deitatem
 aduersus Arianos hinc astruerent. Sed
 quia Caluino, tanto Theologo, sapit
 nil, cuius non ipse sit inventor & au-
 tor, intermittere non potuit, quin &
 hic senilem barbam priscorum Patrum
 vellicaret. Scio, inquit, qualiter vete-
 res exponere soleant. Quia enim cer-
 tamen habebat cum Arianis, æquali-
 tatem Filij Dei cum Patre & omnia
 urgent: interea tacent, quod est præ-
 cipuum, quomodo Pater in Christo
 se nobis cognoscendum exhibeat.
 Quod in vocabulo imaginis totum
 suum præsidium constituit Chryosto-
 mus,

mus, dum contendit, creaturam non posse dici creatoris imaginem: nimis infirmum est. Imò à Paulo refellitur, cuius verba sunt, Vir est imago & gloria DEI. Ne quid ergo habeamus nisi solidum; notandum est, nomen Imaginis NON PRÆDICARI DE ESSENTIA, sed habere ad nos relationē. Ideo enim imago Dei Christus, quia Deum quodam modo nobis facit visibilem, quanquam inde etiam colligitur ὁμοσία.

Scilicet, quod Calvinus solidum esse imperat, id pro adamantino sine contradictione habendum est. Quod ut infirmum extenuat, id pro tali simpliciter agnoscendum, si etiam cælorum angeli reclamant. Esse expositionem Divi Chrysostomi invictam, modo rationibus ostensis expeditum dedimus. Et nolit velit, cogitur Calvinus agnoscere Pauli scopum in immediate coherentibus. Cur igitur in ijs, quæ ab his indiviso contextu dependent, tam est veteribus iniquus, tamq̃ rigidus

*dus & implicabilis Censor. Fallitur
 autem magnificè, quando heteroge-
 nea admiscens, de viro, qui & ipse di-
 catur imago Dei, auguratur labefa-
 ctari axioma Chrysostomi, creaturam
 non posse dici Creatoris imaginem, &
 quasire præclarè gesta subdit: Ne quid
 ergò habeamus, nisi solidum, notans
 dum est, nomen imaginis non præ-
 dicari de essentia, sed habere ad nos
 relationem. At verò affirmatum Chri-
 stomi limitatum ex sententia Apo-
 stoli, perstat inconcussum, videlicet
 nullam creaturam posse dici Creato-
 ris imaginem essentialem, seu, ut ad
 Hebræos explicatur, imaginem SVB-
 STANTIAE ipsius Heb. 1. Falsissi-
 mum econtra Dictatoris nostri pro-
 nunciatum, vocabulum imaginis non
 predicari de essentia. Equidem si
 quando de nobis predicatur, haud ino-
 vitus largiar, non essentiam sed quan-
 dam nostri cum Deo similitudinem
 exprimi. Secus res habet, cum ὁ λόγος
 imago DEI dicitur. Ibi enim talis de-
 scri.*

scriptio vel adijcitur vel subintelligitur, que nos ad ipsius essentia cum Deo patre communionem spectandam deducit. Qui enim negat, imaginem **SUBSTANTIAE** patris de Christo predicari secundum essentiam: ne is fustibus emendandus potius, quam argumentis refellendus fuerit. Christus ergo hac iam dicta limitatione appellatus imago Dei inconspicui, e creaturarum omnium vulgo segregatur, & Deo Patri ὁμοῶς esse palam asseritur. Certè si hoc genus argumentationis dominari debeat, quo Calvinus utitur: tum neque ex nomine Filij **DEI** ἡγιῶτος sumi poterit divina Christi natura: siquidem etiam creature, ut angeli & beati homines dicuntur filij Dei, idq; non minus, atque vir imago Dei nuncupatur. Quemadmodum vero ex nomine filij Dei secundum scripturas determinato procedit argumentum de Deitate Christi: sic etiam ex nomine imaginis Dei pari ratione determinato, recto pede procedit Di-

*vi Chrysoſtomi aliorumq; Patrum ἀπὸ
δεξιῶν*

*Et hæc quidem de primo genere
corruptelarum, quibus conſpurcavit
dicta Scriptura de DEO, Trinitate, di
vina natura Chriſti & Spiritus ſan
cti.*

CAPVT POSTE RIVS.

Accedo ad Oracula, vaticinia &
promiſſiones ſcripturae Moſaicae
& Propheticae, quibus, impulſi Spiritu
ſancto de Meſſia locuti ſunt ſancti Dei
homines: idq; non tantum ſub Leuiti
carum Ceremoniarum typis & figuris
implicitè, ſed etiam perſpicuis promiſ
ſionibus & prædictionibus ſine figurar
um involucris, explicitè.

I. Videamus initio, quomodo vati
cincia de Natiuitate & adventu Meſ
ſia à Caluino tractata ſint. Promiſſio
Vatici- niū de Evangelij omnium prima eſt, quam
Semine Dei Filius in Paradifo ſua ipſe voce
Mulieris promulgavit inquiens: inimicitias
ponam

ponam inter te (serpentem antiquum)
 & mulierem: & semen tuum & se-
 men illius: ipsum conteret caput tuum,
 & tu mordebis calcaneum eius. Hanc
 promissionem fusissimè deinde expo-
 suerunt Prophetae, donec in plenitudi-
 ne temporis ipso rei eventu completa
 & obsignata est. Et ratam habuit o-
 mnium seculorum & aetatum Ecclesia
 hanc interpretationem, quòd semen
 mulieris, seu promissus mundi Salva-
 tor & Messias evacuaturus sit impe-
 rium: Diaboli, serpentis antiqui, ut il-
 lum Scriptura propter historiam sedu-
 ctionis primorum parentum nominat
 Apoc. 12, Ex adverso Diabolum mor-
 surum esse Christi calcaneum, quo san-
 cta eius humanitas indicatur, idq;
 tempore crucis & passionis eius adim-
 pletum esse res ipsa declaravit.

Hoc Evangelio se sustentarunt
 primiparentes, eorumq; p̄i ac fideles
 posterii, & fide in dulcissimam istam
 promissionem recumbentes salvati
 sunt. Et certè nisi verbis illis conceda-

E

mus

mus Diabolo vastitatem regni, nobis
verò gratam ex ipsius tyrannide libe-
rationem indici: ad hunc absurditas
scopulum impingemus, ut Adamo
quidem, & Eva, tum serpenti natu-
rali, suam cuiq; pœnam à Domino de-
nunciatam esse Moses referat: Satana
verò totius illius funestissimæ sedu-
ctionis architecto nullam in hoc iudi-
ciario actu putemus esse pœnam infli-
ctam. Et si sermone Dominico illo Ev-
angelica promissio de venturo Messia
proposita non est, sequetur amplius,
nec protoplastos, nec primævi mundi
Patres ullum habuisse manifestatum
Evangelium: quod quàm sit absolum,
quis que Christianus, me etiam non
monente, intelligit. Meritò igitur pu-
rum & ab omnibus corruptelis probè
castigatum retinendum est hoc Ev-
angelium primum, ex quo tot tamq;
preclaras conciones Spiritus sanctus
insequentibus seculis extruxit. Con-
sideremus autem, quomodo promissio-
nem hanc tractet Calvinus, & quo
sensu

sensu eam excipiat. Is enarrans istum nus in 3.
locum scribit: SIMPLICITER ca. Gen.

interpretor, hostile semper fore dissidium humano generi cum serpentibus, quale hodie cernitur. Fit enim arcano naturæ sensu, ut ab ipsis abhorreat homo. Quod quibusdam sunt in delicijs, inter prodigia reputandum est: ac quoties nobis horrorem incutit serpentum aspectus, renovatur defectiōnis nostræ memoria. Vno etiam tenore contexto, quod mox sequitur: Ipsum vulnerabit caput tuum, & tu vulnerabis eius calcaneum. Tale enim odium fore denunciat, ut sibi ultrò citroq; molesti sint: serpentem hominibus infestum fore, & homines vicissim perdendis serpentibus fore intentos.

Iam super verba: Ipsum conteret caput tuum, ita pergit isdaizer Calvianus: Locus hic nimis luculento documento est, quanta fuerit in Papatu Doctorum omnium & inscitia, & sordida, & incuria. Obrepit feminis

num genus loco masculini vel neutri.
 Qui Hebraicos vel Græcos codices
 confuleret, nemo inter eos fuit, vel
 qui saltem latina inter se exemplaria
 conferret. Communi igitur errore
 vitiosissima lectio recepta fuit. Dein-
 de inventa est sacrilega expositio,
 dum sanctæ Christi matri aptârunt,
 quod de femine dictum erat. In ver-
 bis quidê Mosis nulla est ambiguitas:
 de sensu verò MIHI non convenit
 cum alijs. Nam semen pro Christo
 sine controversia accipiunt; ac si di-
 ctum foret, exoriturum ex mulieris
 femine aliquem, qui serpentis caput
 vulneraret. Eorum sententiam liben-
 ter meo suffragio approbarem, nisi
 quod verbum Seminis nimis VIO-
 LENTER ab illis TORQVE-
 RI video. Quis enim concedet, nos
 men collectivum de uno tantum ho-
 mine accipi? *Observa, Calvinum Pro-*
tevangelion illud interpretari de na-
turali serpente, & odio illo, quo homi-
nes & serpentes sibi mutuò sunt infe-
sti.

*sti. Quanta iam, obsecro, rima Iudeis
 aperta est elabendi, si largiaris, per
 serpentem eiusq; semen serpentes na-
 turales, per semen mulieris posteros o-
 mnes, per inimicitias naturale illud
 odium notari? Iam certè nulla ratione
 comprehendisse patientur, ut de Mes-
 sia quicquam hic haberi concedant, sed
 in sententia semel à Calvino concessa
 unicè volent acquiescere. Observa &
 hoc: quàm audacter pugnet Calvinus,
 semen, quia sit nomen collectivum, de
 uno homine non accipi, ideoq; sibi non
 convenire cum his, qui semen pro
 Christo sine controversia accipiunt.
 Attende, Apostole Paule. Inventus post
 tot secula est in medio Christiana Ec-
 clesie cœtu, qui tuæ expositioni, qua
 collectivum nomen Seminis de unico
 homine Iesu Christo disertissimè ex-
 ponis, absurditatis notam impingat.
 Tu enim ita ex Spiritu sancto scribis:
 Porrò Abrahæ dictæ sunt promissiones
 & semini eius. Non dicit, & semini-
 bus, tanquam de M V L T I S, sed tan-
 E 3 quam*

quam de VNO, & in SEMINE tuo.
 QUI EST CHRISTVS. Calvinus
 autem sub ferulam suam te tuamq; pi-
 am interpretationem revocans scri-
 bit; eos, qui semen pro Christo sine
 controversia accipiunt, verbum semis
 nis torquere violenter. Quis enim con-
 cedit, inquit, nomen collectivum de u-
 no tantum homine accipi?

Deniq; postquam fundamentum
 Evangelicæ promissionis illius evertit,
 simplici nimirum sensu verborum, lon-
 gè aliò, quàm ad Christi beneficium,
 relato, ipsiusq; Pauli declaratione su-
 perbissimè reiecta: videt quisq; late-
 rem lavare Calvinum, quando sic he-
 betatum locum illum, post demum
 sensu anagogico quodam & quasi
 ἡγέγως in Christum confert. Quan-
 quam ne hic quidem potest à strophis
 abstinere, quin quod uni Christo tex-
 tus Mosaicus attribuit, ipse ad totam
 Ecclesiam referat. Etsi verò Fructus
 divini huius operis, quo Diaboli caput
 quassatum & comminutum est, ad nos
 perti.

pertinet, tamen opus ipsum contere-
 di caput Diaboli, nunquam evincet
 Calvinus nobis competere. Est enim
 solius Filij Dei opus, contere-
 re caput
 serpentis, ut qui, Iohanne teste & in-
 terprete, ideo apparuit, ut dissolveret
 opera Diaboli 1. Iohan. 3. Quod si vo-
 let morosius τὸν δέσποιν φυλάττην, Sata-
 ne contere-ndi virtutem diffundi in
 homines fideles, ut ipse ex depravato
 Pauli loco Rom. 16. contendit (qui non
 hominibus sed Domino hanc virtutem
 adscribit) cur ergo sacrilegam exposi-
 tionem nominat, aptantem Sanctæ
 Christi matri, quod de semine dictum
 fuerat: cum ipsemet contendat, sub se-
 mine totam comprehendit Ecclesiam,
 & per consequens, etiam Mariam ma-
 trem Domini, ut Ecclesie membrum
 apprimè nobile?

Porro quia tantopere displicet II.
 Calvino, si Collectivum verbum Se- Promis-
 minis, uni Christo aptetur: nonne ead- sio de se-
 dem corruptelâ, qua nobis locum Ge- mine A-
 n-seos tertio depravavit, corrumpet brahæ
benedi-

E 4 simul etc.

simul omnes illas promissiones, quibus respondet DEVS, in semine Abraham benedicendas esse omnes gentes terræ? Sic enim neque hic collectivum nomen uni Christo accommodari ex opinione Calvinipotest. Et certè hoc velle videtur Calvinus, quando super tertium caput Epistolæ ad Galatas ad eam promissionem ibidem ex Mose repetitam annotat: Paulus Non SINGULARI NUMERO nititur, ut de VNO homine dictum hoc fuisse se probet.

Miror hominis proiectam confidentiam, quod ausus est scribere, Paulum, allegantem promissionem de semine, non niti singulari numero, cum tamen singularem numerum evidenter urgeat, pluralem rejiciat, & apertissime tradat, Dominum in ea promissione non dicere: & SEMINIBUS, tanquam de MULTIS, sed tanquam de VNO, & in SEMINE tuo, qui est Christus. Vbi ergo frons Calvini, negantis id, quod affirmat Paulus,

Paulus,

*Paulus, & affirmantis id, cui Paulus
plenis tibijs reclamari?*

*Porro ad vaticinia natiuitatis
Messie pertinet etiam illud Ieremie
cap. 31. Novum creabit Dominus su-
per terram, femina circumdabit vi-
rum; quemadmodum ipso fatente
Calvino, Scriptores Ecclesie unanimis-
ter hęc Natiuitati Christi accommo-
dant. Quam verò hoc est magno illi
Theologo Theologorum omnium ridi-
culum? quàm id scopiticè exagitat &
Iudeorum risui exponit? Referamus
huc verba commentarij eius: Christia-
ni, inquit, ferè uno consensu hoc in-
terpretati sunt de Maria virgine; &
movit eos nomen Miraculi: deinde
fortè nimis cupidè arripuerunt, quæ
visa sunt facere ad mysterium salutis
nostræ. Dicunt igitur hanc esse rem
novam, de qua loquitur Propheta,
quòd virgo gestaverit utero suo Chri-
stum infantem, sed simul virum, quia
scilicet plenus fuit divina fortitudi-
ne, quamvis secundum carnem cre-*

E 5

verit

III.
Vatici-
nium
Iere. 31

verit & staturâ, & sapientia & virtute. **MERITO HOC RIDEAT**
TVR à Iudæis. *Rideat Calvinus,*
quantum & quamdiu volet. Certè sensus iste quàm aptissimè quadrat ad totius capitis π egis α ip. Vaticinatur Dominus de optato illo tempore, quo futurus sit propitius Deus totius Israelis, quo reducere velit populum suum, ut letantes & cum iubilo redeant in Zion: Quod iuxta pervulgatum morem Prophetarum de Spiritualis reductione ad communionem Ecclesie Novi Testamenti est accipiendum. Quodq; de huiusmodi rebus loquatur, quæ sub adventum Christi futurae essent, dilucidius eis indicat, addita notatione querimonie, Luctus & planctus Rachelis super filios suos: quod ad tragediam infanticidij & miserrime trucidationis puerorum Bethleemiticorum pertinere, Matthæus Evangelista perhibet. Post hæc consolatur Dominus populum suum, & consolationi inserit vaticinium de Nativitate Messie testif-

stificans se novum quid creaturum
in terra, nimirum ut fœmina circun-
det virum, futurum esse tunc, ut Do-
minus inebriet animam lassam, & o-
mnem animam esurientem saturet:
imò ut Dominus feriat domus Israel
& domui Iuda fœdus novum, sublato
veteri, ut eam pericopen vaticiniij E-
pistola ad Hebræos interpretatur, &
ad tēpus exhibitū Messie spectare pro-
nunciat. Compendio dicam, nihil ali-
ud habet caput illud: quàm res cum
adventu Christi eiusq; regno conne-
xas.

Quoniam autem Calvino hanc
pietatem Christianorum ridere visum
est, dispiciamus, ecquam ipse profes-
rat ex transmarinae suae sapientiae a-
dytis explicationem, filijs Dei hucusq;
incognitam. Textus habet: Novum
creabit Dominus super terram: fœmi-
na circundabit virum. Calvinus glossa
est hæc: Perinde est, ac si dixisset Pro-
pheta: Redigent fœminæ viros in
angustias, ita ut ipsos captivos tene-
ant.

ant. Sed utitur singulari numero, quasi diceret: *fœmina una præstabit multis viris*, hoc est, singuli Iudæi præstabunt singulis Chaldæis: ita Iudæi superiores erunt, quamvis magnum & terribile sit robur hostium.

Vt Calvinus glossemati suo verisimilitudinis pallium induat, necesse erat initio singulare transformare in plurale, ut pro fœmina substituantur fœmine, quæ viros in angustias redigant. Deinde ut nomen alterum quoque singularis numeri (Virum) in pluralem numerum abiret. Tertio, ut fœmine vox rursus de una explicaretur: dicit enim: fœmina VNA præstabit multis viris. Quibus ita præmissis, si divinando nondum assequi vales, quæ tandem hinc sit emersura paraphrasis: attende iam, quid tanto dignum hiatu proferat ille Doct̃or magnus, ceterorum omnium Censor & Aristarchus. Per fœminas intellige Iudæos (habes unum) per viros intellige Chaldæos; En tibi alterum. Hac ita connecte.

etc.

Et, quod Iudæi, qui respectu Chaldaeorum pro fœminis haberi queant, sint ad angustias adacturi Chaldaeos. Et hoc est illud: fœmina circumdebet virum.

Primum autem cuperem ex te, Paræe, discere, quis Calvino hanc licentiam dederit, per Metamorphosin, que penè Ovidianas illis superet, quidvis fingendi ex quolibet, & fœminam in fœminas, fœminas in Iudæos transformandi, & faciendi ex viro viros, nempe Chaldaeos?

Deinde si sensum Calvinii spectes, qui est, Iudæos superiores fore Chaldaeis; rursus edoceri cupio, an hoc sit quiddam novum in terra? an non antehac quoque Iudæi parva sepè manu innumerabiles copias potentissimorum hostium profligarunt? Iam verò Dominus rem novam cunctisq; seculis inauditam promittit populo suo; quam ut præter rerum seriem eventuram cognoscerent, ἐμφατικώτερον verbo CRE-
AND I uti voluit, mentes fidelium

Christus
Vir pas-
sim ap-
pellatur
in vati-
cinijs
Prophe-
tarum.

in expectationem novi miraculi eri-
gens, quo fœmina virgo supra naturæ
legem omnem in utero conceptura,
ambitura, tandemq; in hanc lucem
editura sit virum illum tot seculis ex-
pectatum, tot piorum omnium votis,
gemitibus ac desiderijs expetitur: sub
quo fœdus novum, è medio sublato
veteri, sancitur. Adhuc Propheta Ie-
remias data opera singulari numero
est usus, cum in designanda κατ' ἐξοχλῶ
fœmina insigni illa DE I genitrice:
tum in demonstrando κατ' ἐξοχλῶ viro
eximio illo Christo Domino, qui divi-
ne virtutis robore polleus arduum opus
aterne nostræ redemptionis sit confe-
cturus, quem admodum passim Vir ap-
pellatur in scripturis Esa. 53. Zach.
6. & 3, Actor. 2. & 17.

IIII. *Transio ad Haggæi Propheta vati-
cinius de adventu Messie amabile
& consolatione plenum, his compre-
hensum verbis: Adhuc modicum est,
& ego commovebo cælum & terram,
& mare & aridam, & movebo omnes
gen.*

gentes. ET VENIET DESIDERATVS cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissimæ, plus quàm primæ, dicit Dominus exercituum. Per desiderium omnium gentium intelligunt interpretes piè & rectè Christum, quod magno cum applausu gentium ac populorum esset in mundo per fidem Evangelij recipiendus. Et quanquam Calvinus hanc interpretationem attingit, agnoscens, posse sic explicari, tamen mox in priores tenebras evanesens, per desiderium gentium divitias illarum intelligit. Que glossa ex Iudeorum libris hausta est, & à Luthero graviter refutata.

Porro commentum Calvini, sic habet: Postea adiungit, desiderium omnium gentium. Potest hoc duobus modis exponi, vel quòd gentes accedent, & simul afferent quicquid preciosum

Luth. in
lib. de
Iud. &
illorum
mendacijs.

ociosum est, ut consecrent ad cultum Dei. Nam Hebræi desiderium vocant, quicquid habetur in precio: ita hoc nomine compræhendunt omnes divitias, honores, & delicias, & quicquid tale est. Ideo quidam sic contexunt, Concutiam omnes gentes, & veniet desiderium: ut sit mutatio numeri. Alij subaudiunt particulam, *in*, vel *in*, hoc est, veniet cum desiderio, vel, venient in desiderio, id est, non venient gentes vacuæ, sed colligent omnes suos thesauros, ut sacra sit Deo oblatio. Sed possumus etiam intelligere de Christo, quod dicit, Desiderium omnium gentium, & implebo domum hanc gloriam. Scimus enim Christum fuisse expectationem totius mundi: sicuti etiam apud Iesaiam dicitur. Et optimè quadrabit hæc locutio, ubi desiderium gentium advenierit, hoc est, ubi pateat Christus, ad quem respicere debent omnium vota, tunc illustrem fore secundi templi gloriam. Sed quia statim subiungitur:

meum

Meum argentum, & meum aurum, ideo SIMPLICIOR erit sensus ille, quem iam retuli, nempe venturas gentes & quidem instructas omnibus divitijs, ut se, & sua omnia offerant Deo in sacrificium. Optimè enim convenit quod sequitur si expositivè legamus, meum argentum, meum aurum dici Iehova, hoc est, Ego non inopia hæcenus distuli plenam Templi ædificationem.

Frivola ratio est, qua se à priori sensu, qui Christianorum est, ad Iudaicum istum patitur transversum abripi. Quod enim de auro & argento subjicitur, hanc habet sententiam: Nolite cogitare, hoc posterius Templum fore priori illo Solomonis ignobilius, propterea quod non fulget auro, nec thesauris adeò ditatum est, ut prius erat: meum enim aliòquin est omne aurum & argentum, nec coram me quicquam decoris affert Templo argentum & aurum. Est verò aliud,

F   quod

quod magnificentiam Templi huius secundi supra gloriam primi in immensum attollet, videlicet quod Christus ipse in eo docturus est, suaq; praesentia, doctrina & miraculis ita colustraturus, ut omne aurum & argentum, cunctiq; thesauri, quibus dotatum erat prius illud, cum gloria secunde domus in aeternum comparari nequeant. Hunc simplicissimum & verissimum esse sensum, quivis non plane stupidus agnoscit & intelligit. Et constat nihilominus id, quod de auro & argento adycit Propheta, hoc, quo iam dictum est, sensu.

V. Verum ut ad alia transeamus: voluit Dominus sui Filij in carne praesentium E-
 Vaticini-
 nium E-
 faiae 40.
 die Mes-
 siae praecur-
 sorem. *tiam non esse occultam, sed manifestari Israel. Atq; ob hoc excitavit Iohannem Baptistam praecursorem Messiae, qui concione penitentiae novoq; Baptismi ritu viam pararet Christo Domino. Hoc aliquot seculis ante prodiderunt sancti Prophetae diversis*
 de

de precursore Messiae vaticinijs. Cum primis autem Esaias capite 40. haec annuntiaturus hortatur Novi Testamenti Doctores, ut blandè loquantur ad cor Ierusalem, eiq; predicent Evangelium gratiae Dei & remissionis peccatorum, quòdq; dimissa sit iniquitas eius, quòdq; loco peccatorum suorum, quibus alias pæna debebatur, duplicia contingunt ei beneficia de liberali manu misericordiae Domini, nimirum & peccati venia, & iustitiae imputatio: idq; per & propter adventantem Messiam cuius gloria futura sit omni carni conspicua.

Porro quo signo cognosci debeat, quando Messias ad sui muneris functionem proditurus sit, disertè Dominus desinit, signi voce constituens predicationem Iohannis Baptiste in deserto Iudææ. Idcirco pergit Propheeta: Vox clamantis in deserto, parate viam Domini. Rectas facite semitas Dei nostri: omnis vallis exaltabitur,

F a G o.

& omnis mons & collis humiliabitur
 &c. Et sanè, quæ sit horum verborum
 mens, opus nobis non est vel statu con-
 iecturali vel divinationum libris Ev-
 angelistæ simul omnes hæc implet a re-
 ferunt, Iohanne exordiente Baptis-
 mum & concionem suam in deserto.
 Nam hic est ille, dicit Matthæus, de
 quo dixit Esaias Propheta, qui ait vox
 clamantis in deserto, parate viam
 Domini, rectas facite semitas eius.
 Marcus à complemento huius vaticini-
 nij suum orditur Evangelium hoc pa-
 cto: Initium Evangelij Iesu Christi fi-
 lij DEI, sicut scriptum est in Prophetis:
 Ecce ego mitto nuncium meum ante
 faciem tuam, qui preparabit viam
 tuam ante te. Vox clamantis in deser-
 to: parate viam Domini, rectas facite
 semitas eius. Baptizabat autem Io-
 hannes in deserto Iudææ &c. Lucas
 non dubitavit integrum vaticinium
 Esaiæ referre: Venit Iohannes in o-
 mnem regionem finitimam Iordanis,
 prædi.

predicans Baptismum pœnitentiæ in
 remissionem peccatorum, sicut scri-
 ptum est in libro sermonum Esaiæ Pro-
 phetæ dicentis: Vox clamantis in de-
 sero, parate viam Domini, rectas fa-
 cite semitas eius. Omnis vallis imple-
 bitur, & omnis mons & collis reddetur
 humilis. Et fient, quæ obliqua sunt, di-
 recta, & aspera vertentur in vias pla-
 nas, & videbit omnis caro salutare
 Dei. Evangelista Iohannes inducit
 ipsummet Baptistam hæc de sese ad le-
 gatos Iudaorum aperitè citantem. Vr-
 gentibus enim: quis es? ut responsum
 demus his, qui miserunt nos? Quid di-
 cis de teipso? Ait: Ego vox clamantis
 in deserto, dirigite viam Domini: si-
 cut dixit Esaias Propheta. Age habe-
 mus indubium Prophetiæ sensum, tot
 fidorum, omniq; humana exceptione
 maiorum testium approbatione soli-
 dissimè constabilem. Ad hanc unani-
 mem expositionem beatorum Evange-
 listarum confer nunc eam, quam Cal-

vino proferre libuit Commentatio eius est haec : prosequitur (Dominus) argumentum, quod exorsus erat, atque expressius declarat, se missurum populo, quamvis in speciem desperato, **MINISTROS** consolationis. Simul praevēnit obiectionem, quae afferri poterat. Tu quidem promittis consolationem, sed ubi erunt **PROPHETÆ** nam in deserto futuri sumus. Vnde perveniet ad nos haec consolatio. Testatur ergo, desertum impedimento non fore, quò minus ista consolatione fruantur. Et **DESERTVM METAPHORICE** capitur pro vastitate illa, quae futura erat, non tamen nego, quin ad iter intermedium alludat Propheta. Videbatur enim deserti asperitas reditum intercludere. Promittit ergo, tametsi obstructae essent viae omnes, nec ulla rima pateret, Dominum sibi ac suis exitum per invia facile patefacturum. Alij coniungunt particulam hanc,
 In

In deserto, cum membro sequenti, atque ita exponunt, Parate viam Iehovæ in deserto. Sed videtur potius vocem inducere Prophetam, quæ palatos & quasi ab orbe habitali expulsos colligat. Tamen si nihil præter horrendam solitudinem conspiciatis, tamen hæc vox consolationis ex **PROPHETARVM** ore audietur. Hæc enim ad duram illam servitutem referuntur, quam **IN BABYLONE** subituri erant. Quos verò compellat ista vox & an fideles? **MINIME:** Sed Cyrum, Persas & Medos, qui captivum hunc populum tenebant. Hi cum alieni essent ab obsequio Dei, coguntur populum liberare. Iubentur ergo parare ac sternere viam, ut populus Dei in Iudæam reducatur, ac si dictum esset, ex inijs pervia facite.

Observe hic, Calvinum per vocem clamantis non unum aliquem Cancionatorem, ut Baptistam, sed in-

definitè quoslibet Prophetas intelligere, per Enallagen numeri, qua etiam configere solet alia vaticinia, ut in progressu docebitur. At Evangelista unum & solum Baptistam notari, coniunctis suffragijs decernunt.

Deinde cum Evangelista per desertum κατὰ τὸ ἔρημον intelligant desertum Iudææ, Calvinus altius sese efferens desertum Metaphoricè capit pro vastitate illa, quæ futura erat tempore captivitatis Babylonica: & eludit deserti vocem per Metaphoram, quo tro-po alia quoq; divini Spiritus oracula non pauca depravavit.

Tertiò Evangelista partem vaticini hanc (parate viam Domini &c.) eò referunt, quòd homines ad concionem Iohannis pœnitentiam agentes viam adornent adventanti Messia. Calvinus autem ex sua Metaphora Paraphrasin astruit sensu diversissimam, nimirum hanc: tametsi captivis Iudæis obstructæ essent viæ omnes,
nec

nec ulla rima pateret: tamen Dominum sibi & suis exitum per invia facile patefacturum.

Quarto Evangeliste compleri docent Esaie vaticinium demum Iohanne prodeunte ad docendum. Calvinus oggannit, id ad duram illam servitutem referri, quam in Babylone subituri erant Hebraei.

Quinto Evangeliste perhibent, Iohannem concionem παραυετικὴν illam dirigere ad populum Iudaicum, qui temporibus ijs erat & dicebatur DE I populus. Calvinus longè sapit & sentit aliter, scribens: quos verò compellat hæc vox (scilicet in deserto clamans) an fideles: minimè: sed Cyrum, Perlas & Medos, QUI CAPTIVVM HVNC POPVLVM TENEBANT. Hos ait Calvinus iuberi, parare & sternere viam, ut populus Dei in Iudæam reducatur.

Quis piæ mentis hæc legens & audiens, temperare sibi potest, quin per-

fecto odio, ut Propheta loquitur, oderit
 & aversetur hunc prestigiaram In-
 daicarum architectum? quod haud
 veretur Evangelistarum interpreta-
 tioni medium digitum ostendere, si-
 biq; glossam fabricare aliam, qua te-
 xui (Si Dis placet) magis congruat.
 Eam enim, quam Evangelista nobis
 assignant, declarationem, analogiã
 typi duntaxat nri censet, quatenus il-
 la è Babylone redemptio typus tantum-
 modo fuerit redemptionis nostræ an-
 nunciata per Iohannem, tanquam pri-
 marium interpretes eius redem-
 ptionis, ut qui digito Christum osten-
 derit. Sed allegatio S. Evangelistarum
 multo clarior est, quàm ut his verbo-
 rum prestigijs eludi vel eludi sese pas-
 siatur. Et docet unanimis Evangeli-
 starum omnium consensus, Esaiæ va-
 ticinium iuxta proprium, nativum &
 genuinum sensum, non ad quemquam
 alium vel Prophetam vel Doctorem,
 quàm Mesia $\tau\epsilon\sigma\sigma\omicron\mu\omicron\upsilon\tau$, nec ad aliud
 aliquod

quod antegressum tempus extendi. sed ad Novi Testamenti seculum unice restringendum esse.

Progrediamur. Prænuñciarunt sancti Propheta, Christum, præter arduum illud opus redemptionis, functurum insuper esse munere docendi. Hoc Dei iussu atque nomine promulgat Moses Deut. 18. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum, similem tui, & ponam verba mea in ore eius, loqueturq; ad eos omnia, quæ præcepero illi: qui autem verba eius quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam.

Hoc cæleste oraculum ad unicum & solum Iesum Christum esse referendum, docet Stephanus Act. 7. multoq; clarius exponit Petrus Act. 3. Calvinus etsi concedit ad Christum etiam pertinere, ideoq; rectè à Petro in Christum conferri: tamen quod de SOLO Christo sit intelligendum pervicacissime negat. Verba eius sunt hæc: Colligimus

VI.
Vaticinium de officio docendi assignato Melchisedæ Deut. 18.

Calvin^o 94
in Deut.
18.

CALVINVS

gimus in nomine Prophetæ esse enala-
lagen numeri. Nam quòd nonnulli
ad Iosuaam, alij ad Ieremiam restrin-
gunt, prorsus insulsum est, quando
hic de continuo regendæ Ecclesiæ tes-
nore differit Moses, non autem recita-
tat, quid factururus sit DEVS ad bre-
ve tempus. NIHILO RECTIOR
est eorum sententia, qui præcisè de
solo Christo accipiunt. Nam illud,
quod dixi, Dei consilium tenere con-
venit, non relinqui Iudæis excusatio-
nem, si ad pythones vel magos des-
clinent, quia Deus nunquam eos des-
tituet Prophetis & Doctoribus.
Quod si ad solum Christum eos ab-
legasset, in promptu erat exceptio,
durum esse, per duo annorum millia
carere Prophetis & revelationibus.
Hæc ille.

*At verò Petrus de SOLO Chri-
sto hæc enarrat, Act. 3. quando de hoc
(Christo) omnes cæteros Prophetas
ipsumq; adeo Mosem concionatos re-
fero.*

fert. Quin restringit Petrus comple-
 mentum, ut ceterorum vaticiniorum
 Prophetarum, ita singulatim huius
 Mosaici oraculi, ad Christi tempora,
 non ad antecessa secula, ut Calvinus
 opinatur. Aut enim: Quem oportet cae-
 lum accipere usque in tempora resti-
 tutionis omnium, quæ (tempora) locu-
 tus est Deus per os omnium Sancto-
 rum à seculo Prophetarum. Moses qui-
 dem ad Patres dixit: Prophetam su-
 scitabit vobis Dominus Deus vester de
 fratribus vestris mei similem. Audie-
 tis eum iuxta omnia, quæcumq; locutus
 fuerit vobis. Futurum est autem, ut
 omnis anima, ἢ τις ἄρ μὴ ἀκδοῆ τῶ προ-
 φητῶ ἐκεῖνῶ, quæ non audierit PRO-
 PHETAM ILLUM, exterminetur
 è populo. Quin & omnes Prophetae,
 à Samuele, ac deinceps, quotquot locuti
 sunt, annuntiaverunt DIES HOS.

En tibi Divi Apostoli Petri con-
 cionem, qua vaticinium Mosis ad hæc
 tempora, & dies hos, Messie scilicet,
 per-

perspicuè restringitur. Audis etiam, quam emphaticè Petrus urgeat singularem numerum, ut de uno quodam eximio Propheta, nempe Christo, sermonem institui declaret, Enallagen illam numeri, quam Calvinus urget, radicibus evellens. In qua enim Grammatica ὁ προφήτης ἐκεῖνος, Propheta ILLE, equipollet plurali numero, cum & articulus, ὁ, & insuper additum pronomem, ἐκεῖνος, δεκτικῶς ad unum planè singularem, eumq; eximium Doctorem, Christum videlicet restringat? Quod nemo, nisi vel Græca lingue rudis, vel enormiter impudens, negaverit. Elambis igitur est Calvinus ratio de Pythonibus & Magis, quam sue preterit interpretationi. Solenne enim est Domino in Mose, nunc præcepta dare: mox subijcere promissionem: vel commonefactionem, vel etiam comminationem. Quæ omnia, diversa cum sint, sub easdem cogere velle circumstantias preposterum foret interpretis.

Prædis

Prædixerat Dominus, non tantum
 fore Messia officium, ut sit Propheta
 & Doct̃or populi: sed ipsum quoq; ge-
 nus doctrinae speciatim expressit, quòd
 sit è sinu Dei prolaturus Evangelium
 salutis, & liberationem annumq; ve-
 rè Iubileum gratiae Dei sua voce præ-
 dicaturus. Sic enim hac de re iam olim
 vaticinatus erat. Esaias Propheta
 cap. 61. imò sic Messias ipse loquitur:
 Spiritus Domini super me, eò quòd
 unxerit me, ad annunciandum man-
 suetis misit me, ut mederer contritis
 corde, & predicarem captivis indul-
 gentiam, & clausis apertionem, ut
 predicarem annum placabilem Domi-
 no. Hunc locum Christus Capernaï in
 Synagoga publicè de se interpretatus
 est, testificans ac dicens: HODIE
 impleta est hæc Scriptura in auribus
 vestris, Luca 4. Calvinus autem nil
 moratus expositionem Christi, ad E-
 saie locum hæc annotat: Quoniam
 Christus hunc locum de seipso expo-
 nit

VII.

Vaticini-
 um Esa.
 61. de E-
 vangelio
 per Chri-
 stum pro-
 mulgan-
 do.

Et in se-
quentibus
Calvinus su-
um cachin-
num cum
Iudeorum
risu coniu-
git.

nit Luc. 4. ideo interpretes sine con-
troverſia ad ipſum hæc conſtringunt.
Sumunt autem hoc principium, in-
duci Chriſtum loquentem, quaſi ipſi
ſoli hæc omnia conveniant. Hoc ri-
dent Iudæi, quòd inconfideratè tra-
hantur ad Chriſtum, quæ alijs quoq;
Prophetis congruunt. Sic itaque ſen-
tio: hoc caput veluti ſigillum addi ſu-
perioribus, ut quæ hæcenus dicta
fuerant de reſtituenda Eccleſia Chri-
ſti, confirmetur: atque in hunc fi-
nem teſtari Chriſtum, ſe à Deo un-
ctum eſſe: quo fit, ut ſibi hoc vatici-
nium meritò accommodet. Nam quæ
alijs obſcurè tradiderunt, clarè & aper-
tè exhibuit. Sed hoc non repugnat,
quin alijs quoq; Prophetis, qui à Do-
mino uncti ſunt, conveniat hæc ſen-
tentia.

*Idcirco Calvinus id, quod additur
(ad prædicandum mansuetis miſe-
re) manifeſtè ad Prophetam refert
hæc appoſita notatione: AD PRÆ-
DICAN.*

DICANDVM: Non prius vendicet sibi **PROPHETA** ius & auctoritatem docendi, quam ostenderit se à Domino missum esse. Auctoritas in eo fundata est, quòd unctus, hoc est, necessarijs donis à Deo instructus sit. A nobis igitur non tanquam privatus homo, sed tanquam publicus minister è cælo profectus audiri debet.

Iudicent piæ mentes, quid sentiendum sit de hoc genere commentationum, quo tam audacter expositio Salvatoris, si non planè reijciatur, at certè plurimum debilitatur iudicent: quanta sit protervia, vaticinia ea, quibus officium filij sui unicè describit Deus, accommodare alijs, atque sic incertitudinis ac dubitationis aculeum quendam legentium animis inficere.

Iam Zachariæ vaticinium de ingressu Christi in urbem Ierosolymam, Vaticinium concedit quidem in Christo sumesse sortitum complementum. Nec tamen temperare sibi per omnia potest ab illo

G   vete-

um Zac
chariæ
de in-
gressu

Christi
in urbē
Ierof.

veteratorio lusu, & studio peruerso, scripturas à proprio sensu flectendi ad peregrinum. Evangelista in verbis Zacharie dicentis (Ecce, rex tuus venit tibi sedens super asinam & super pullum filium asinae) vocabulum asinae & pulli in propria significatione sumunt, absq; ulla prorsus ambiguitate, nec quicquam aliud intelligunt, quam ipsam illam asinam mutuaticiam, cui Dominus Iesus insedit, unâ cum illius pullo. Sed quia Calvino hoc fortè nimis videtur abiectum & humile, ideo glossam aliam proferre libuit: Verum quidem est, ait, Prophetæ verba esse METAPHORICA: quum dicit, veniet Rex equitans super asinum, FIGVRATVS est sermo. Nam Propheta intelligit, Christum fore quasi obscurum hominem, qui sese non extoller supra communē vulgi modum: HIC EST GENVINVS SENSVS: verum est, sed tamen hoc non obstat, quò minus

Chris

Si hic est ge-
nvinus sen-
sus, quem
Calvinus ex
præconcepta

Christus etiam ediderit huius rei spe-
 cimen, ubi asinum illum conscendit.
 Proferam simile exemplum: Cum
 Psalmo 22. dicitur: Miserunt sortem
 super vestes meas, certè etiam meta-
 phora illic satis apparet, quòd hostes
 Davidis partiti fuerint eius spolia.
 Conqueritur ergò, prædones illos,
 à quibus iniustè deiectus fuerat,
 diripuisse suos honores, suas copias:
 & interim completum hoc fuit visi-
 bili modo, nempe ut crassissimi eti-
 am quique agnoscerent, non frustra
 hoc totum fuisse prædictum. Nunc
 ergò intelligimus, quàm benè inter
 se hæc conveniant. **METAPHORICE**
RICE Prophetam loqui de con-
 temptibili Christi specie: & tamen
 visibile Symbolum optimè quadra-
 re, ut rudissimi quicq; agnoscerent,
 non alium sperandum esse Christum,
 quàm eum, qui apparuit tunc. *Vsq̄*
adeò *Calvino* *penitus* *innata* *vide-*
atur *illa* *prurigo* *torquendi* *Verbum*
 G 2 DEI,

metaphora
 extruit, Apo-
 stoli ergò
 genuino sen-
 su aberra-
 runt.

Nugatorius
 est, Davidens
 ibi loqui
 metaphori-
 cè; quod ins-
 fea docebi-
 tur.

Asinus, id
 est, contem-
 ptibilis spe-
 cies.

DEI, ut tropis suis, Metaphorâ cum primis, in re tam gravi & ardua, nihilo sanctiore mente ludat, quam aegyptiæ ludunt suis præstigijs & offucijs.

Vaticinia Vet. Test. de passione Christi.

SEquuntur vaticinia de Passione & morte Christi. Atque hic observandum ante omnia venit, Spiritum sanctum non modo typis sacrificiorum, serpentis aenei, & figuris alijs adumbrasse venturi Messie passionem; sed etiam insuper vaticinijs, & omnino ad Christum ceu principalem scriptio- nis Propheticae scopum, in toto veteri Testamento collimasse: cuius divini Spiritus afflatu sancti Prophetae de ventura in nos gratia vaticinati sunt, inquit Petrus, scrutantes, ad quem aut cuiusmodi temporis articulum significaret, qui in illis erat Spiritus Christi, qui, priusquam acciderent, testabatur venturas in Christum afflictiones 1. Pet. 1. Christo certè omnes Prophetae testimoniâ perhibent.

Act.

Act. 10. Et ut paulò prius ex ore Apo-
 stoli Petri didicimus, omnes Prophetæ
 annuntiaverunt dies hos Messia, Et
 quæ in illo essent eventura. Act. 3. In
 capite namq; libri scriptum est de illo,
 ut faciat voluntatem Dei Psalm. 50.
 subeundo videlicet passionem Et mor-
 tem crucis. Unde de ventura sua pas-
 sione Et morte testificans Apostolis,
 ait, Hierosolymus impletum iri ea o-
 mnia, quæ prædicta sint per Prophetas
 de filio hominis Luc. 18. Et in horto
 iubet Petrum recondere gladium in
 vaginam; posse enim se, si expediat,
 orare Patrem, ut mittat duodecim le-
 giones angelorum, ne tradatur Iudeis.
 Sed oportere impleri Scripturas Luc.
 22. Et post resurrectionem ostendit
 discipulis ex Mose, Psalmis Et Prophe-
 tis, oportuisse Christum sic pati Et in-
 trare in gloriam suam Luc. 24. aperi-
 ens eis scripturas quæ scriptæ erant de
 se, ibid. Quin Apostoli quoq; in Actis
 ex Scriptura Prophetarum Iudeis mon-

stant, Iesum illum crucifixum esse Christum. Hec in arce memoria locentur, ut firmum fixum statuamus, Prophetas vaticinijs suis cum perspicuitate claris, tum numero bene multis, non obiter aut περιεργως, sed studio supremo & ex professo plane differuisse de passione & morte venturi Messiae. Quod cum ex his iam dictis indubitatio constet: damnandum merito est maleferiatum studium Calvinii, quo caliginem Iudaicarum tenebrarum sacrosanctis ijs oraculis offundere totis viribus enitur.

I.
Vaticini-
um de
passione
Christi
Gen. 3.

In prima statim promissione Evangelica Genes. 3. vaticinium extare de passione Domini, cum dicitur ad antiquum Serpentem Diabolum: Et tu vulnerabis calcaneum eius, indicatum supra est. Quibus vero nebulis id obtenebretur elusoria περιεργως Calvinii, itidem est demonstratum.

II.
Vaticini-
um Za-

Vt autem in excutiendis sancto-
rum Prophetarum vaticinijs concioni-
bus

bus ordine procedamus; sequemur se- char. 13
riem ipsius historiae passionis, ut eam de fuga
Spiritus sanctus per Evangelistas in discipu-
Novo Testamento curavit describen- lorum.
dam.

Principiò Salvator clarissimis
verbis denuncians Apostolis, futurum,
ut ea nocte, quæ passionem proximè
præcedebat, ab ipsis deseratur, allegat
Scripturam Propheticam: Scriptum est
enim, inquit, Percutiam Pastorem,
& oves dispergentur: non obscure do-
cens, Prophetam Zachariam in Spiri-
tu illam discipulorum fugam ac deser-
tionem Domini sui prænucciassè, ideoq;
ceriò in eis completum hoc iri, quic-
quid tandem Petrus & reliqui contra-
dicant. Et certè si verba Prophetæ pen-
sitentur, obvium est cognoscere, ad un-
guem ea cum ipso rerum eventu con-
gruere. Cancio Zachariæ talis est: Ex-
pergiscere, gladiè, super pastorem, &
super virum mihi coherentem; percu-
te pastorem, & dispergentur oves. Ni-

mirum agit de Pastore, non pastoribus, quod etiam adiectum nomen (virum) indicat, unum quendam, eumque minimè vulgarem Pastorem quasi digito Propheta connotans: & quidem Pastorem singulatum eum, qui Deo intimè cohereat, ei que proximus sit: quæ luculenta periphrasis est non gregarij Pastoris, sed eius solius, qui κατ' ἐξοχὴν Pastor in scriptura nominatur, qui est filius Dei, Dominus Iesus Christus.

Hæc nulla sophistica quàmlibet ingeniosa possunt eludi. Et debuit urgentissima hæc ratio, emphatica notatio, planè demonstrativa periphrasis, ut & Salvatoris irrefragabilis exegesis, monere Calvinum, ne aliò, quàm ad principem Pastorum, Dominum Iesum, Zacharie verba transferret.

Sed ille nec Prophetam sui ipsius interpretem, nec Christum moratus quicquam, ita scribit in suo Commentario: Noltri ferè omnes restringunt hunc locum ad personam Christi, quia
Matth.

Matth. 26. citatur sententia illa, Percutiam pastorem, & dispergentur oves. Sed non videtur solida esse ratio, quia quod de pastore dicitur, potius extendi probabile est ad ipsum ordinem totum: quemadmodum ubi dicit DEVS, Prophetam excitabo vobis é medio vestrum, certè illic non fit mentio unius Prophetæ solùm, sed complectitur DEVS omnes Prophetas: ac si diceret, Nunquam destituam vos salutis doctrina, & singulis ætatibus ostendam, me gerere curam vestri; quia semper aderunt Prophetæ, quorum ore declararem, me vobis esse propinquum.

Nimirum quale Thema est, talis est eius quoque probatio Thema notoriè falsum est, (verba Zacharie ad totum ordinem Pastorum esse extendenda) argumentis immotis & in æternum irrefutabilibus modò iugulatum.

Probatio porrò Calvinii petitur ex

6 5 æquè

æquè falsa hypothefi, qua vaticinium
 Mosis (Prophetam suscitabo vobis) pari
 modo non ad Christum solum refertur,
 sed ad omnes Prophetas extendi som-
 niat: quod commentum Petrus Apo-
 stolus paulò antiè concione sua protri-
 vit & comminuit.

Quanquam autem velit Calvi-
 nus dictum Zacharie primò de Chri-
 sto intellectum, de cæteris Doctõribus
 secundariò: tamen ad fidem nostram
 contra Iudeorum blasphemias firmam-
 dam præcipuum robur infringitur,
 quamprimum non unicè aptatur Chri-
 sto, sed ad totum ordinem glossa ni-
 mis generali porrigitur.

III.
 Vaticini-
 um Za-
 char, 11.
 de trigin-
 ta argen-
 teis.

Iam quomodo triginta argenteo-
 rum precio tradendus esset Dominus,
 Zacharias illustrissima concione sic
 per circumstantias expressit, ut eius
 rei non vates, sed *αὐτόματος* fuisse vi-
 deatur. Concio Prophetæ sic habet: Et
 dixi ad eos: si bonum est in oculis ve-
 stris, afferte precium meum: sin mi-

1616.

mus, quiescite. Et appenderunt pecuniam
triginta argenteos. Et dixit Dominus
ad me: proijce illud ad figulum. Egre-
gium precium, quo appreciatus sum
abeis. Et tuli argenteos triginta, &
proieci illos in domum Domini, ad fi-
gulum. Hec & clara sunt per se: &
Matthæus Evangelista cap. 26. huius
prophetiæ luculentus interpres est, tum
illam impletam referens, quando Iu-
das triginta argenteos, precium ven-
ditionis Christi, proiecit in domum
Domini, qui postea figulo pro emptio-
ne agri ad sepulturam peregrinorum
sunt tradita.

Operæpretium autem est audire
& Calvinum, quo pacto is Propheta
sensum reddiderit. Is paraphrasin af-
fert totam oppletam atra fuligine &
caligine cecitatis & amentie Iudai-
cæ. Sic enim spiritu soporis inebriatus
incepsitat: iam addit aliud crimen
Deus, quo detegit populi malitiam,
quoniam ferè unius festucæ pretio æ-
stima.

stimaverint, quicquid insumserat laboris. Prius conquestus est de ingratitude: sed hinc melius detecta fuit improbitas populi & flagitium, quod ita vilipenderint inæstimabilem Dei gratiam erga ipsos. Huc ergo pertinet, quod nunc dicit Propheta, Deum postremo, tentasse, an sua beneficia pretij aliquid haberent apud Iudæos: sed fuisse tunc palam comperit, quicquid impenderat operæ & laboris, fuisse malè locatum & perditum. Quod autem nunc in sua persona loquitur Zacharias, nunc verò Deum loquentem inducit, heri diximus, hoc ad rem parum facere, quoniam hic describit duntaxat, quàm turpiter abusi fuerint Dei gratia Iudæi, & quàm iniuste eam contempserint. Interea autem loquitur ipse quasi Dei minister: quoniam non modò per se gubernavit Deus populum illum, sed instruxit virtute Spiritus sui multos ministros, qui obirent pastorum

rum

rum munus. Dicit ergò se venisse,
(& hic sermo propriè in Deum com-
petit) ad populum, & flagitasse mer-
cedem: DATE, inquit, si ita videtur,
mihi mercedem: sin minus, desistite.
hic exprimit summam indignatio-
nem: quem admodum si quis expro-
bret malitiam & ingratitude[m] pro-
ximo suo: Agnosce beneficium si vo-
les: sin minus, mihi perierit: ego non
curo: ego video te esse nebulonem,
qui indignus fueras, quem ego tam
liberaliter tractarem. Ego igitur nihil
moror tuas compensationes: sed inter-
rea tuum erat videre, quid mihi debe-
res. Sic etiam stomachosè loquitur
DEVS hoc loco: Date saltem mer-
cedem, ne gratis vobis servierim. abusi
estis meo labore: ego sustinui multas
iniurias & molestias in vobis regen-
dis: quæ erit compensatio sollicitudi-
nis: nempe qualis decet Hypocritas
& ingratos, qui erga benemeritos
contumeliosi sunt. Equidem non mor-
ror

*Mercedem
30 argen-
teorum
planè figu-
ratè expo-
nit.*

ror mercedem, quia etiam non sum mercenarius. Postea addit, dedisse triginta argenteos. Non dubium est, quin hoc commemoret pretium quasi vile, ac si vellent tot & tam inæstimabiles Dei gratias compensare vili pretio: quemadmodum si quis conduxerit subulcum aut colonum aliquem, dabit vile pretium: Sic etiam dicit Propheta, Iudæos egisse cum Deo. Interea per vile pretium, quod bubulco dignum esset, intelligit frivolas nugas, quibus putabant Iudæi se posse satisfacere Deo. Scimus enim, fuisse admodum sedulos in suis Ceremoniis. Quasi verò hæc compensatio apud DEVM quicquam valeat. Requirit cordis integritatem: & ideo se addicit, ut vicissim nos possideat. Hoc igitur erat pretium laboris, quod Dominus fuerat meritis: hæc erat iusta merces, si se in obsequium totos Iudæi addicerent eius verbo. Quid autem: nempe defuncti sunt Ceremo-

nijs & alijs frivolis rebus. Fuit igitur
 hoc sordidum munus, quasi vellent
 rependere mercedem alicui subulco.
 Ideo adiungit: Dixit mihi Iehova,
 proijce hoc ad figulum: hæc scilicet
 digna est mea merces? Proijce ad
 figulum, ut emat sibi lateres vel tegu-
 las ad reficiendum templum: si quæ
 sint ruinae in templo, emat sibi tegu-
 las inde sigulus, aut quispiam alius
 artifex ignobilis habeat sibi tale pre-
 cium. Nam ironice postea vocat ma-
 gnificentiam & gloriam pretij, quo
 aestimat^o est: hæc scilicet gloria est mei
 pretij: cum ego tot molestias pertule-
 rim, iam agunt mecum, perinde ac
 cum aliquo sordido bubulco. Ego ta-
 men eram ipsorum Dominus & Pas-
 stor. Ergo cum velint ita fitiose mihi
 satisfacere, hic etiam per contumeli-
 am obtrudunt mihi vile pretiū, quasi
 deijcerent meam gloriam, vel con-
 spuerent in faciem meam: proijce,
 proijce ad figulum, inquit: hoc est,
 reijce

Hæc de
 figulo e-
 mente si-
 bi late-
 res ad
 tēplum,
 ubi legit
 Calvin^o
 fortè in
 Judæo-
 rū Thal-
 mud.

Quam
 hæc sunt
 omnia
 contor-
 ta?

*Hocine est
tenere con-
siliū Pro-
pheta?*

reficiant templum Dei, in quo perinde sibi placent, ac si essent in caelo. Sed templum illis est Idololum: quia Deus nunquam propinquus erit, dum ita hypocriticè cum ipso agent. Reficiant igitur ruinas templi sui, & solvant figulo precium, quia ego non patiar, tam contumeliosè mihi precium mea maiestate indignum obtrudi. Nunc tenemus consiliū Propheta: ac primò illud, quod dixi, memoria tenendum est, hinc narrari, quàm desperata fuerit populi improbitas, quòd reiecti à Deo, & confracta eius virga, tamen pro nihilo duxerint, quas experti fuerant, eius gratias. Quare? putarunt enim Deo satis superq; prestari, si eum colerent externis nugis: quoniam Ceremoniæ sine pietatis sensu duntaxat frivola nugæ sunt coram Deo. Hoc ergò nunc urget Propheta, quòd Iudæi malignè sepelierint Dei beneficia, quibus tamen eos ita obstrinxerat sibi, ut non essent solvendo,

vendo, & eadem etiam ratione subiij-
 cit: projice ad figulum. Testatur
 enim sibi hæc nullius precij esse, imò
 se abominari mercedem, quam vo-
 lunt rependere homines, ubi scilicet
 tam contumeliosè cum ipso agunt, si-
 cuti alibi dicit, sibi esse fastidio apud
 Esaiam. Ego nauseo ad vestros festos
 dies: quid calcatis quotidie pavimen-
 tum templi mei? Deinde perinde est,
 qui bovem mactat, ac si occideret
 hominem, Deus ergo omnibus illis
 locis ostendit, quemadmodum nunc
 apud Zachariam, sibi summæ abo-
 minationi esse sacrificia, quæ offe-
 runt impij homines, & Hypocritæ,
 sine aliquo affectu pietatis. Quare:
 nam hæc est summa contumelia, quæ
 inurunt reprobi, quasi sputis fræda-
 rent eius faciem, ubi scilicet eum
 comparant vel figulo vel bubulco, &
 non cogitant quid pretij mereatur,
 nempe ut se totos illi consecrent &
 verè addicant absq; simulatione. Vbi

H

igitur

igitur ludunt homines cum Deo, & putant ipsum oblectari frivolis nugis, comparant eum, quemadmodum dixi, vel hubulco vel opici gregario & ignobili. Hoc autem opprobrium non potest ferre, & meritò tam graviter hinc stomachatur per Prophetam suum. *Hactenus Calvinus.*

Triginta argenteos intelligit ipse de mercede hypocritica, qua populus voluerit Domini labores & gratias compensare. Hanc rursus dicit esse externas ceremonias, sacrificia &c. Quo autem argumento fidem facit huic sue glossæ tam violentæ? Nimirum αὐτὸς ἔφα. Pro authentico igitur habendum ipsius effatum, quicquid reclamet Evangelista Matthæus. Iam quæ affert de figulo suo, & subulco, & opifice ignobili & gregario, quàm non spirant Propheticam huius loci intelligentiam, sed fimetum olent planè Iudaicum? Cum primis autem observatu dignum est, quod 30. argenti

argenteos, quos tamen metaphoricè dicit esse Ceremoniarum nugas, fingit ad figulum projici debuisse, ut is emat inde sibi lateres vel tegulas ad reficiendum templum. O Iudaicam cæcitatem, ô tenebras plus quàm Aegyptiacas. Scriptura Novi Testamenti, citans hæc, ait, datum esse precium 30. argenteorum figulo pro venditione agri ad sepulturam peregrinorum. Sed hæc expositio Evangelista nimis est usutrita. Cudenda igitur fuit nova, de figullo emente tegulas ad Templi ruinas instaurandas, & quidem ex 30. argenteis, non propriè, sed metaphoricè, aut si mavis allegoricè acceptis.

Dices fortè mihi, in sequentibus tamen sui Commentarij Calvinum apte probare Matthæi Evangelistæ ἐξήγησις? Respondeo, hoc est, quod diximus aliquoties, Calvinum hunc servare ordinem in explicandis Prophetis, ut eorum vaticinia primò iudaicis glossis probè retundat, & aciem illorum he-

H 2   betet,

betet, & nervum argumentationis
adversus infideles incidat, & imum
fundamentum labefaciat, per stro-
phas mirabiles, & mille spinis obsitas
& intricatas detorsiones, id est, per tro-
porum & figurarum, cum primis au-
tem adamata metaphore sue presti-
gias. Cumq; iam pristinus ille propheti-
corum oraculorum vigor atq; robur ad
redarguendos Iudeos emarcuit: tum
demum admiscet aliquid de eo sensu,
quem assignatum videt ab Evangeli-
stis & Apostolis; ita tamen, ut regnet
& emineat tanquam principalior
magisq; proprius is, quem Calvinus
iubet esse proprium. Sensus vero, ab A-
postolis redditus, sit quasi $\pi\acute{\alpha}\rho\epsilon\rho\rho\gamma$.

Videamus autem, quomodo Cal-
vinus approbet Evangelistae citatio-
nem illam. Tota summa huc redit,
quod haecenus congruat illud Zacha-
riae cum Mattheo, quatenus Deus in
Christi persona voluerit exhibere vis-
sibile specimen & symbolum eius,
quod

quod Propheta figuratè sub lege factum esse docuerit. *Sed respondeo: primò Calvinus pro confesso sumit id, quod Matthæus Evangelista non largitur, nimirum figuratè ibi loqui Dominum, & per 30 argenteos notare hypocriticos Hebræorum cultus, quibus Domino sua voluerint probare obsequia.*

Deinde si huius rei, quam Zacharias refert, oportuit visibile extare symbolum in Christi persona: cur non reliquarum etiam, quæ unquam uspiam in Veteri Testamento inter Dominum eiusq; populum evenerunt? Et quàm pulchrè incedit applicatio Calvinii, his concepta verbis: Postea adiungit Matthæus: dederunt in agrum figuli, sicut mihi Dominus præceperat. Hæc etiam pars optimè respondet vaticinio, quoniam certum est, non fuisse data opera vel consultò pecuniam illam locatam in agro emendo, ut Iudæi parerent mandato Dei.

H 3

Sed

Sed scimus, Deum exequi sua decreta per impios, etiamsi nihil tale aut velint aut cogitent. Quid autem Zacharias noster? proijce, inquit, ad figulum. NON dicit: AD AGRVM figuli. Sed exposuimus, quo sensu iubeat Deus triginta argenteos proijci ad figulum, nempe ut emanent lateres vel tegulae ad ruinas Templi obtegendas. Et hoc contemptim ac per ludibriū dicitur. Sic etiam visibile huius rei symbolum fuit in emptione agri.

Hic te per Deum quaeso, Lector Christiane, ut, quae monebo, diligenter apud animum expendas tuum. Personatus ille figulus, qui tegulas & lateres emere fingitur ad instaurationem Templi, ignotus est Zachariae vaticinanti, ignotus etiam Evangelistae Matthaeo interpretanti ista. Zacharias, teste Matthaeo, loquitur de figulo, vendente agrum Sacerdotibus, pro 30 argenteis, à Iuda in domum Domini.

Domini proiectis. Hunc figulum reijcit Calvinus, & in eius locum substituit alterum suum larvatum, qui tegulas emat. Sic enim scribit impudentissime: quid autem Zacharias noster & Projice, inquit, ad figulum. **NON** dicit **AD AGRVM** figuli (*audi, beatissime Evangelista, tibi in os obloquentem Calvinum*) sed exposuimus (*ait hic Aristarchus*) quo sensu iubeat Deus triginta argenteos projici ad figulum: **NEMPE VT EMANTVLAR TERES VEL TEGVLÆ** ad ruinas templi obtegendas.

Vbi hoc scriptum est, Calvinus?

Et quia hic quoque circa mentionem figuli sui scribit Calvinus de visibili imagine, quam Deus extare voluerit; respondeat ipsius loco Pareus, qua in re Calvinus figulus, tegulas emens ad reficiendum Templum, sit imago alterius illius, cuius Evangelista Matthæus meminit? Quid enim agro commune vel cum tegulis vel

H 4

cum

cum templo? quia venditioni agrorum
 reparatione templi? Adhuc persona-
 tus ille Calvini figulus facit contra
 morem ceterorum figulorum. Figuli
 enim non solent emere vel lateres vel
 tegulas, sed conficere & confectos dis-
 vendere. Hic verò, ex argilla & luto
 fictus & factus figulus Iudaicus, non
 conficit tegulas, ut vendat, sed emit
 illas, pro triginta argenteis. Aut num
 putabimus, Calvinum voce figuli des-
 signare opificem à laterario diver-
 sum, ita ut figulus, qui aliàs circa ol-
 las, urceos & amphoras, & non circa
 lateres & tegulas occupatus erat, ive-
 rit ad laterarium, eiq; triginta argen-
 teos numerarit pro tegulis illis & late-
 ribus? Atqui hoc commento persona in
 proscenium erit producenda nova, la-
 terarij videlicet, ut compleantur actus
 & scena huius fabulae. Sed de hac cor-
 ruptela Calvinis satis.

Descendo ad ea, quae in Palatio
 Pontificis & praetorio Pilati perpeffus
 Domi-

Dominus noster: puta quòd illusus, IIII.
 contumelijs affectus, conspuitus & fla Vaticini-
 gellis casus est. Hæc Esaias cap. 50. um Esa.
 perspicuo vaticinio complexus est: Do- 50.
 minus Deus aperuit mihi aurem. Ego
 autem non contradico, retrorsum non
 abij. Corpus meum dedi percutienti-
 bus, & genas meas vellentibus: faciem
 meam non averti ab increpantibus &
 conspuentibus in me. Dominus Deus
 auxiliator meus. Ideò non sum confu-
 sus. Ideo posui faciem meam ut pes-
 tram durissimam, & scio, quoniam
 non confundar. Ad hoc vaticinium
 absq; dubio respexit Dominus, cum ait,
 de filio hominis prædictum esse, fore, ut
 illudatur, contumelijs afficiatur, con-
 spuatur & flagelletur. Hæc autem Cal-
 vinus ad Esaiam ipsum, quàm ad
 Christum applicare maluit, scribens:
 simulatq; Esaias se mandato Dei ob-
 temperasse dicit, adiungit, etiam cor-
 pus suum percutientibus expositum
 fuisse. Ita mavult hic quoq; cum Rab-
 binis

binis ἰδὲ αἰρέσιν, quàm sentire & face-
re cum domesticis Ecclesiae Scriptori-
bus.

IIII.

Vaticini-
um Psal-
mi octa-
vi de exi-
nanirio-
ne Chri-
sti tem-
poris pas-
sionis.

Ad passionem Domini Iesu præ-
nunciandam spectat etiam quintus &
sextus octavi Psalmi versiculus, de-
scribens nobis Christi ad mortem cru-
cis usque exinanitionem: Quid est ho-
mo, quòd memores eius, & filius ho-
minis, quòd visitas eum? Quia minus
illi illum paulò minus ab angelis. Quo-
de sensu tantò minus ambigitur, quòd
que sequitur Exaltationis descriptio
(Gloria & honore coronasti eum, con-
stitisti eum super operum manuum
tuarum, omnia subiecisti sub pedibus
eius) per allegationem beatorum Apo-
stolorum in Christum liquidissimè con-
fertur 1. Cor. 15. Eph. 1. & Heb. 2. Vnde
de præcedens quoque status exinanitio-
nis ei adscribatur necesse est. Estque
Christus tempore passionis suæ dimi-
nutus infra angelos, adeò, ut etiam
angelorum ope ad consolationem sui
egeret in horto, Luc. 22. & in cruce

claa

clamaret: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? Ideoq; Autor Epistole ad Hebræos cap. 2. hæc docet in Christi personam & passionem competere. Dicit enim: Non angelis subiecit orbem terræ futurum, de quo loquimur. Testatus est autem alicubi quidam, dicens: Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis quod invisis illum? fecisti illum paulisper inferiorem angelis &c. Et paucis interpositis: Eum verò qui paulisper diminutus fuerat infra angelos, cernimus Iesum gloria & honore coronatū.

Hanc Apostoli allegationem quanti aestimet Calvinus, apparet ex ipsius sive commentario sive commento super istum versiculum: Nam ut omittam, quòd pro angelorum vocabulo substituit nomen Dei: certè hoc flagitium in æternum excusari nequit: quòd contra scopum Psalmistæ, contraq; allegationem Apostolicam Epistole ad Hebræos, audet ad præstantis

am

am hominum torquere, quod Aposto-
lus non ad præstantiam, sed imam exi-
nitionem, non hominum, tanquam
plurimum, sed unius hominis Iesu Chri-
sti palam refert.

Calvini glossema hoc est: ac pri-
mò quidem tot decoribus ornatos
(homines) esse dicit, ut eorum conditio
divina & cœlesti gloria non longè
sit inferior. Nimirum paululum mi-
nui à Deo, Calvino est idem, quod non
longè esse inferiorem divina cœlestiq;
gloria. Quod de hominibus ex senten-
tia Calvini generatim intellectum, ut
ad scopum verborum Davidicorum
quadrat nihil, sic est per se etiam no-
torie falsum & impium, nedum ut
sancto Propheta talis impingatur as-
sertio. Siquidem hominum conditio-
nem non longè esse divina inferio-
rem, nullus omnium Prophetarum con-
cesserit: qui potius tradunt, omnes ha-
bitatores terra apud Deum ut nihilum
reputari Dan. 4. omnesq; gentes quasi

NON

NON SINT, sic esse coram eo, & quasi **NIHILVM** & inane reputatas esse, Esa. 40.

Eiusdem farinae sunt, quae nonnullis interiectis subiungit: In nodo, inquit, altero solvendo plus est difficultatis. Nam cum hîc de præstantia **HOMINVM** differat Propheta, & dicat, **EOS AD DEVM PROPE ACCEDERE**: Apo^l d^lus ad Christi exinanitionem **TRAHIT**. Primò videndum est, qui conveniat, quod de **TOTO HVMA-NO GENERE** dictum est, Christi personæ aptari.

Nota
verbum
TRA-
HIT.

Paulò post etiam canino dente arrodit Apostoli allegationem, scribens: Quod de brevi abiectione deinde tractat Apostolus, NON est exegeticum, sed κατ' ἐπεξεργασίαν ad suum institutum DEFLECTIT, quod ALIO SENSU dictum fuerat. Neque enim dubitavit Paulus hoc modo **PER AMPLIFICATIONEM**

NEM

NEM ornare Mosis verba, ubi dicit, quis ascendet in cœlum &c. Non ergò tantum spectavit Apostolus, QUID DAVID SENSISSET, verùm ad nomen diminutionis & decoris ALLVDENS, illum in morte Christi, hoc in resurrectione constituit. Eodem ferè accedit expolitio illa Pauli ad Ephes. 4. b. 8. qua locum Psalmi 68. d. 19. NON tam INTERPRETATUR, quàm pia DEFLEXIONE ad Christi Personam accommodat.

Hic verò rursus ille Doctor Doctorum, nugatoriam suam & impiam glossam preferre audet Apostolica declarationi, & quod Apostolus uni Christo accommodat, porrigere non veretur ad totum genus humanum: quod de exinanitione dixit Apostolus, gestit Aristarchus noster in contrarium planè sensum rapere & interpretari de prestantia.

Considerent pie mentes, quæ tandem

dem reliqua mansura sit Scriptura sacre certitudo, si in investigando scriptorum Prophetarum sensu fuerit Calvinipotius standum iudicio, quàm Apostolorum? Si tum etiam, quando ex Prophetis aliquem Articulum fidei Christiane fundare volunt Apostoli, putandi erunt non explicare Prophetas, sed illorum dicta κατ' ἐπεξεργασίαν ad suum institutum DEFLECTERE, quæ tamen in Prophetis ALIO dicantur SENSU? Si in allegandis Prophetis PER AMPLIFICATIONEM ornare illorum verba putantur: Si non tantum spectant, quid Prophetae senserint, sed quomodo interdum ad certas illorum voces ALLUDI possit: Si denique putandi sunt non tam interpretari Prophetarum verba, quàm ea per piam DEFLEXIONEM ad aliquid aliud accommodare? Sic enim non Iudeis tantum mille patebunt rimæ ad effugia: sed lata quoque sternetur via ad invehendum orbem
Chris

Christiano sceleratas Epicuræorum opiniones, quibus, an aliqua sit Scripturæ certitudo, disceptetur impiè, præsertim in hoc divortio sententiarum, quo ab Apostolis Propheta, & ab his rursum Apostoli, si Calvino fides habeatur, sensu defleant & dissideant. Porro quid de corruptela Psalmo 68. aspersa à Calvino, sentiendum sit; non hic laboro, sed paulò post dispiciam.

*VI.
Vaticinium
um Psal-
mi 22.*

Nullum extat vaticinium de Passione Christi luculentius in toto veteri Testamento, quàm est Psalmus 22. Ex quo citra controversiam evicit Dominus apud Apostolos, oportuisse se ita pati. Scribitur enim non tantum ex Mose & Prophetis, sed etiam ex Psalmis testatum reddidisse, fuisse passionem illas à Deo sic decretas & prænunciatas Luc. 24.

Certè David Christum in cruce pendentem adeò graphicè depingit, ut vix Evangelistæ in narratione even-

tus

ius agant de tantis rebus illustrius.
Memoratur initio vox Domini Iesu,
quam expressit ei tentationum, terro-
rum & angustiarum infernalium
sensus & magnitudo, cum iam ferè
morti vicinus exclamat: Deus meus,
Deus meus, quare me dereliquisti? qui
primus est Psalmi huius versiculus.
Exprimitur ipsius in cruce suspensi
abiectionissima facies; Ego autem ver-
mis sum & non homo, Vermem se vo-
cans, a nei serpentis à ligno suspensi
similitudine praefiguratum. Notatur
extremus ipsius contemptus: factus
sum opprobrium hominum & abie-
ctio plebis. Omnes videntes me, derise-
runt me; locuti sunt labijs, & move-
runt caput. Recensentur voces Sacer-
dotum ceterorumq; hostium eius, qui-
bus ei cum morte luètanti insultarunt
acerbissimè: Speravit in Domino, eri-
piat eum, salvum faciat eum, si vult
eum. Designatur ipsum genus supplicij,
nempe crucifixio, in qua manus & pe-
des

des clavis .transverberari solebant,
 totumq; corpus alicuius sic expandeba-
 tur, ut omnia eius ossa numerari pos-
 sent. De hoc ait in Psalmo Filius Dei:
 Foderunt manus meas, & pedes meos,
 dinumeraverunt omnia ossa mea. Imò
 divisionem illam vestium Christi,
 Propheta regius in Spiritu non velut
 eminus prædicit, sed quasi cominus
 intuetur. Ideoq; Messiam introducit
 de his ita conquerentem; Ipsi conside-
 raverunt & aspexerunt me (scilicet in
 cruce pendentem) diviserunt sibi ve-
 stimenta mea, & super vestem meam
 miserunt sortem. Quam scripturam
 Mattheus & Iohannes tum impletam
 asserunt, cum milites, qui crucifixe-
 rant Dominum Iesum, vestimenta
 eius inter se partiti sunt, & super tu-
 nicam inconsutilem eius sortem nefar-
 riè miserunt. Autor etiam Epistole ad
 Hebræos Psalmi huiusce versiculum
 23. (narrabo nomen tuum fratribus
 meis: in medio Ecclesie laudabo te)
 cura

citra cunctationem enarrat de Christo, hoc modo: Qui sanctificat & qui sanctificantur, ex uno sunt omnes. Quam ob causam non erubescit fratres illos vocare, dicens: Annunciabo nomen tuum fratribus meis, in medio Ecclesie laudabo te.

Debebat igitur ex allatis tot argumentis apud omnes Christianos extra controversiam esse positum, Psalmum istum non aliò spectare, quam ad predicandam passionem, crucifixionem & mortem Messie. At verò Calvinus his omnib. superbissimè spre-
tis, propriè de Davide, non de Christo exponit, & postea demum, cum imam basin vaticiniij lubricis suis ac tropicis elusionibus concussit, παρρησιας refert ad Christum, sacrosancti oraculi veritatem hostibus deploratissimis Domini nostri Iesu Christi, Iudeis, ita prodens, sic ἐλεγχτικῶς huius Psalmi δὲ ἀπαρῆνεν ἐνεργῶν, ut nobis Christianis, ad Iudeos refellendos, tantisper

usui esse nequeat, donec Calvinii per
versiones ex Ecclesie agro proscriptæ,
& ad primum illarum autorem rele-
gate fuerint.

Attendamus queso, ut torqueat
sese, & in gyros convolvat coluber
iste. Versiculo: Foderunt manus meas,
& pedes meos, dinumeraverunt o-
mnia ossa mea; hoc assuit glossema: Si
Davidem obijciant nunquam fuisse
cruci affixum, facilis solutio est, **ME-**
TAPHORICE conquestum esse
se, non secus se astringi ab hostibus,
quàm qui perfossis manibus & pedi-
bus ad lignum affigitur: quales eti-
am, inquit, **METAPHORÆ**
paulò post occurrent. *Ad versiculum:*
Diviserunt sibi vestimenta mea &
super vestem meam miserunt sortem,
hec allinere ei visum est: Quod proz-
ximo versu de vestibus sequitur,
TRANSLATIVUM est.
Perinde enim ac si dixisset, fortunas
omnes suas in prædam esse expositas,
ut

Apagesis
cum tua
Meta-
phora.

ut solent victores vel spolia dividere,
vel inter sese sortiri, quod cuique ob-
tingat.

*Hocine verò humanum factum
aut inceptum? hocine officium Chri-
stiani interpretis? audere scilicet san-
ctorum Evangelistarum & Apostolo-
rum explicationem ocioso animo ne-
gligere, & effingere talem, quam iu-
res à cæcis Iudeorum Rabbinis in odio
um crucifixi nuper excogitatam, ad
debilitandum robur tam invicti testi-
monij, ne posthac eius impetum refor-
midare ausint. Summa, quicquid di-
cant Evangelistæ, ipse suam Metæ-
phoram sensui Davidis congruentio-
rem statuit, quàm Evangelistarum
interpretationem. De illorum igitur
allegatis sic censet: Locus tamen,
quem adducunt (Evangelistæ) ex
Psal. 22, videtur **I N T E M P E S T I -**
V E ad præsentem causam **T R A H I,**
Nam cum illic queratur **D A V I D,**
se hostibus prædæ fuisse, **M E T A -**
I 3 P H O.*

Calvin^o
super 19°
cap. Ioh-
annis.

PHORICE sub nomine vestium
sua omnia designat, ac si uno verbo
dixisset, spoliatum se ac nudatum ab
improbis fuisse. Quam figuram dum
NEGLEGUNT Evangelistæ, à
NATIVO sensu DISCEDUNT.

*Nolo multis exaggerare hominis
extremam impietatem cum intolera-
bili fastu coniunctam, quo sese supra
sanctissimos Dei servos, Evangelistas
& Apostolos, quasi illorum Censor ef-
ferre, suarumq; metaphoricarum ar-
gutiatarum nebulis, Soli veritatis eter-
nam noctem offundere nihil extimes-
cit.*

*Apertè dicam quod sentio, si Psal-
mus hic nativo suo & ad textum con-
gruente sensu miserias Davidis enar-
rat, ad Christum verò non nisi per ana-
logiam typi refertur, quatenus ut (Cal-
vinus ait) eorum, quæ adumbrata
sunt in Davide, visibile complemen-
tum cœlestis Pater in persona filij sui
extare voluit: actum est de propugna-
culo Christianorum omnium firmissi-*

mo,

mo, quo haecenus demonstratum contra Iudeos est, Davidem hoc toto Psalmo non de se, sed de Messia passionibus in Spiritu vaticinari. Arripient ergo posthac Iudaei sensum, quem Calvinus nativum nominat: ad alterum verò de Christo, tanquam improprium & à genuino sensu deflexum astringi nullis argumentis poterunt, praesertim si au-
diant, Evangelistas ipsos in nostris Ecclesiis hoc nomine perstringi, quòd neglecta Prophetae Davidis figura à nativo sensu deflectant. Tu, Parae mi, experire, quid hic respondeas. Interim ad alia progredior.

Elegans extat Prophetia Esa. 63. de passione Domini: Ibi namq. sub forma Dialogismi Propheta in Spiritu cum Christo sermocinatur; Quis, inquit, est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra, iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suae? (Respondet Filius Dei) Ego, qui loquor Iustitiam, & propu-
gnator

V I.
Vaticini-
um Esa.
63.

gnator sum ad salvandum. (*Quærit
Propheta*) Quare ergo rubrum est in-
dumentum tuum, & vestimenta tua
sicut calcantium in torculari? (*Re-
spondet Messias*) Torcular calcavi so-
lus, & de gentibus non est Vir mecum:
Calcavi eos in furore meo, & conculs-
cavi eos in ira mea, & aspersus est
sanguis eorum super vestimenta mea,
& omnia indumenta mea inquinavi.

Hæc non tantum p̄i interpretes sed
ipse Iohannes in Apocalypsi manife-
stissimè refert ad Christum. Introdu-
citur enim capite 19. Apocal. is, cuius
nomen est λόγος Dei, vestitus VE-
STE TINCTA SANGVINE, è
cuius ore procedit gladius ex utraque
parte acutus, ut eo PERCVTIAT
GENTES. Et ipse, inquit Apocalypsis,
reget eas virga ferrea, & ipse CAL-
CAT TORCVLAR vini furoris &
ira Dei omnipotentis. Palàm est, quòd
veste sanguine conspersa cernitur in-
dutus, quodq; torcular iræ Dei calcare
memo-

memoratur, non aliundè quàm ex hac Prophetia capitis 63. Esaie peti- tum esse.

His autem è conspectu longissimè semotis, Calvinus super Esaie verba longè secus scriptitat, nimirum: Hoc caput **VIOLENTER TOR- SERVUNT** Christiani, quasi ad Chris- tum hæc pertinerent: cum prophe- ta simpliciter de ipso **DEO** pronun- ciet; atq; **FINXERVNT** hâc rubicundum Christum, quod sanguis- ne proprio madidus esset, quem in- ceuce fuderit. Atqui **NIHIL** tale vult Propheta. Porro id quod de calca- to torculari proponit Esaias, idq; Apo- calypsis adscribit Filio Dei, Calvinus ait **RIDICVLVM** esse referre ad Christum: hoc pacto non tantum irridens Christianos, sed per illorum interpre- latus ipsius, Iohannis autoritatem lu- dibrijs exponens.

Calvinus
manife-
stus irri-
for Chri-
stianorū
interpre-
tum.

Pari impietate reprobat eorum sententiam, qui verba Esa. 43. cen-

VII. sent esse testimonium de fructu passionis Christi. Audiamus ipsummet locum Esai. 43. *quoniam Dominum: Servire me fecisti in peccatis tuis, laborare fecisti me in iniquitatibus tuis. Ego, Ego sum, qui deleo peccata tua PROPTER ME, & peccatorum tuorum non recordabor. Hic ante omnia observes velim loquentem introduci eum, PROPTER QUEM peccata nostra delentur. Propter solum autem Christum delentur peccata, universa scriptura teste. His indubitato presuppositis, quaeritur, equis ille sit labor, quae servitus, cuius obtutu nobis obtingat peccatorum venia? Expedita responsio assignatur in ipsis verbis Domini. Servitus est ea, qua servivit in peccatis nostris, laboris, quo laboravit in iniquitatibus nostris. Quando servitutem istam subiit, & laborem illum exantlavit? Hoc explicat idem hic Propheta cap. 53. ubi de passione Christi commentans ait: *Vulneratus est propter iniquitates**

tes

tes nostras, attritus est propter scelera
nostra. Et paulò post : Pro eo quod LA-
BOR AVIT anima eius, videbit &
saturabimur. Infinitum foret, huc om-
nia referre, quæ cumulatè probant,
tunc servisse & laborasse Christum in
peccatis nostris, quando servi forma
sumpta Patri obediens factus est ad
mortem usq; crucis, venitq; non ut sibi
ministrarerur, sed ut ipse ministraret,
daretq; animam suam redemptionem
pro multis. Ergò simplicissima senten-
tia est, Christum servitute suæ exina-
nitionis & obedientiæ, laboreq; passio-
num, crucis & mortis impetrasse, ut
propter ipsum peccata nostra delean-
tur oblivione sempiterna.

Calvinus ex professo sese huic sen-
tentia opponens, scribit : Qui hunc
locum de Christo exponunt, sensum
Prophetæ TORQVENT. Qua-
re simplicior MIHI videtur hæc in-
terpretatio. Conqueritur enim Do-
minus, quòd homines eum peccatis
suis

Rursum
sua sce-
lerata
metapho-
ra per-
vertit
Scriptu-
ras.

suis molestum onus subire coëgerint, qui tamen reverenter se ei subijcere debuissent. Nam cum insurgimus ad versus DEVM, eum quasi servum protervia & petulantia nostra reddimus. Hoc autem melius exponit, cum ait, se laborasse, id est, varia tædia devorasse ob nequitiam populi sui. Ipsum enim quodammodo vulneramus & configimus, ut inquit Propheeta, cum respuimus ipsius vocem, neq; ab eo regi nos patimur. Alludere autem videtur ad id quod prius dixerat de tædio vel molestia populi in colendo Deo. Nam ex adverso testatur Deus, multas sibi à populo molestias exhibitas fuisse.

*Temeritas erat, absq; causa discedere à communi sententia, suis rationum columnis firmissimè constabilità. Audacie non excusanda est, Doctores alios rectius interpretantes scripturas, inciviliter ad eò reprehendere; rejicere illorum veras & textui maxime
proa*

Proprias explanationes: supponere verò
nothas, adulterinas, contortas, & à
genuino sensu textus δις διὰ πασῶν
discrepantes.

Deniq; excutiendum venit præcla- VIII.
rum illud vaticinium de fructu passi- Vatici-
onis & effusionis sanguinis Christi, nium Za-
quod Zachariae 9. his refertur: Tu char. 9.
quoq; in sanguine testamenti tui emi-
sisti vinctos tuos de lacu, in quo non
est aqua. Quae immediatè precedunt
(Ecce rex tuus veniet tibi iustus, &
Salvator: ipse pauper & ascendens
super asinam & super pullum filium
asinae) Matthaeus in Christo dicit esse
completa. Quae coherent (dispergam
quadrigam ex Ephraim, & equum de
Ierusalem, & dissipabitur arcus belli,
& loquetur pacem gentibus, & pote-
stas eius à mari usque ad mare, & à
fluminibus usq; ad fines terrae) non ob-
scure sonant de pace spirituali, quae
per prædicationem Evangelij exoritu-
ra erat, tum de amplitudine regni
Christi

Christi, eundem planè in modum, quo
 & Psalmus 72. regni Messie amplitu-
 dinem totidem penè verbis exponit.
 His nunc immediatè subiungitur: Tu
 quoq; in sanguine Testamenti tui emi-
 sisti vinctos tuos de lacu, in quo non
 est aqua.

Itaque coherentia textus, ipsiusq;
 materia, qua de agitur, conditio &
 circumstantia poterant edocere Cal-
 vinum, Zachariam predicare benefi-
 cium Messie, quòd sanguine SVI fœ-
 deris, fœderis videlicet ac testamenti
 NOVI, emittat vinctos suos, creden-
 tes in ipsum, è lacu infernali liberet à
 peccatos damnatione & inferno. Dis-
 placent hæc & sordent Calvino. Is itaq;
 pro sua sapientia sic exponit: Latini
 & Græci fuerunt decepti ambigua
 loquendi forma, & putarunt hæc ver-
 ba dirigi ad Christum, quasi eduxerit
 vinctos suos è puteo profundo. Sed
 DEVS ECCLESIAM suam
 alloquitur: quasi diceret: Heus tu,
 Et

Et particula **quod** emphatica est, quasi diceret: video non multum me proficere apud vos, quia estis quodammodo attoniti malis vestris: deinde nulla spes vos recreat, quoniam putatis vos esse quasi centum mortibus obrutus. Ergo utcumque hæc congeries malorum vel exanimet, vel saltem ita oppressos teneat, ut efficacia sua careat quod dico, quamvis denique sitis omnium miserrimi, tamen redimam vincitos vestros. Sed sub victoris persona Deus totam Ecclesiam compellat, ut diximus alijs locis. Dicit: in sanguine foederis tui. Non videtur hoc competere in Ecclesiam? Neque enim alius quærendus fuit author foederis, quam **DEVS** ipse. Sed mutua est, ut scimus, relatio inter Deum & populum, ubi de foedere agitur. Foedus est **DEI**, quoniam ab ipso manat: foedus est Ecclesiae, quoniam in gratiam Ecclesiae percutitur, & quasi deponitur in eius sinu. Videmus ergo, quam congruen-

gruen.

gruenter loquatur Propheta, ubi dicit: Sanguinem foederis Ecclesiae non fore vanum. Et haec doctrina melius penetravit in animos piorum, cum audirent, non modo divinum esse foedus, sed etiam ipsius populi. Tu ergo in sanguine foederis tui: Quidam ad circumcisionem hoc torquent, sed insulse: quia non dubium est, Prophetam respicere ad sacrificia. Perinde est igitur, ac si diceret: Quorsum imolatis quotidie victimas in Templo? Si putatis hoc modo coli DEVM, certe nimis crassa est, vel delira superstitio. Ergo mentes revocate ad ipsum finem, vel ad caeleste exemplar: quoniam Deus semel pollicitus est, se vobis fore propitium, dum expiabit unico sacrificio peccata vestra. In hunc etiam finem offertis sacrificia, & sanguis secum trahit expiationem. Nunc si sacrificia vestra neque frustra instituit Deus, neque enim se reconciliat Deus hominibus, ut vel eos perdat ac redigat

gat in nihilum, vel ut sinat eos tabescere in morte ipsa. Quorum enim Deus ignosceret hominibus, nisi ut eos redimat ab interitu? Nunc ergo tenemus, cur ita ratiocinetur Propheta, à sanguine fœderis ad salutem totius populi. Vos ergò quotidie offeratis victimas, inquit, & sanguis funditur in altari. Hoc Deus noluit frustra fieri.

Quæ de Christo dicuntur, ad Ecclesiam refert. Sanguinis vocem ad sacrificiorum sanguinem refert, qui in altari fundebatur: fœderis nomen ad antiquum illud fœdus, in quo Leviticorum sacrificiorum ritus agitabantur. Christi verò sanguinem (quem ex professo notat Zacharias) Calvinus parcè admodum attingit: & omnino reprehendit Latinos & Grecos interpretes, qui verba Propheta statuunt ad Christum dirigi.

Patet igitur ex hac enumeratione, quàm pauca vaticinia de passione & morte Christi sonantia nobis inte-

K

gra

gra & incorrupta relinquat Calvinus, haud aliter, ac si Propheta de hoc primario capite doctrinae caelestis, in quo salutis summa reposita est, vix unquam ex professo scripserint aut egerint, sed ferè typos tantum tractarint, aut genuino verborum sensu ad Davidem aut quemvis alium, anagogico verò & improprio, aut (ut Calvinus loquitur) subtilius deflexo sensu non nisi obiter & παρεργως & quasi aliud agendo ad Christum leviusculè respexerint.

Sequuntur vaticinia de resurrectione Christi.

Examinemus verò etiam vaticinia Prophetarum de gloriosa resurrectione Christi ex mortuis. Est verò primarium hoc, quod Psalmo 16. legitur. Et de Christo ibi loqui Psalmistam, eò minori negotio probatur, quòd in Novo Testamento sancti Apostoli sic interpretati sunt. Divus Petrus quidem Actor. 2. hoc pacto: Providebam Dominum coram me semper, quia à dextris est mihi, ne commovear. Propter

I.
 Vat. cini-
 um¹ Ps.
 16.

pter hoc letatum est cor meum, & exultavit lingua mea: Insuper & caro mea requiescit in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec sives, ut sanctus tuus videat corruptionem. Notas mihi fecisti vias vite, replebis me iucunditate cum facie tua. Haec tenus verba Psalmi citata à Petro. Nunc audiamus accommodationem eius: Viri fratres, quandoquidem liceat liberè dicere apud vos de Patriarcha Davide, quod & defunctus est, & sepultus est, & sepulchrum eius est apud nos, usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset, & scriberet, quod iureiurando iurasset sibi DEVS, futurum, ut de fructu lumbi ipsius, quantum ad carnem, Christus exoriretur, ac sederet super sedem eius; praescius locutus est DE RESURRECTIONE CHRISTI, quòd non derelicta sit in inferno anima eius, neque caro eius viderit corruptionem.

K a

Not

Fidelia,
id est,
quæ Da-
vidi de
Mefsia
sancté
promisit
Deus.

Non minus evidenter exponit hæc
Apostolus Paulus Act. 13. Probaturus
enim Iudeis resurrectionem Christi
ex mortuis ait: Quòd autem suscita-
vit eum (DEVS) à mortuis, iam non
amplius reversurum in corruptionem,
ita dixit: Dabo vobis David fidelia.
Ideò & aliàs dicit: Non permittes, ut
sanctus tuus videat corruptionem.
Nam David quidem cum suæ ætati in-
servisset consilio DEI, dormivit & ap-
positus est ad Patres suos, VIDITQUE
CORRUPTIONEM. At is, quem
DEVS suscitavit, non vidit corru-
ptionem.

Hic notetur quòd Apostoli diser-
tè confirmant, Davidem, PROPHET-
TA cum esset, PRÆSCIVM locu-
tum esse de resurrectione Christi. De-
inde quòd uterq; Apostolus testatur,
Davidem ibi non de se locutum, ut qui
viderit corruptionem, sed vaticina-
tum esse de quodam, qui iuxta teno-
rem huius oraculi corruptionem vide-

re

dere non debuerit, qui sit Christus. Hæc ita sunt perspicua, ut eorum lucem ne quidem Stropharum omnium Fæter Diabolus omni sua infernali Sophistica obnubilare valeat. Et debet merito nobis unanime hoc testimonium duorum maxime insignium Apostolorum esse sacrosanctum. Proinde si Calvinus esset DEI servus, ut ipsum prædicant eius discipuli: nunquam in animum duxisset vel tantillum ab unico hoc simpliciq; sensu, quem Apostoli prodiderunt, deflectere. At is persuadere conatur suis hominibus, Davidem de se esse locutum, quod tamen Petrus & Paulus pleno spiritu refellunt. Verba illius recognoscamus: Porro notandum est, DAVIDEM non de certa aliqua specie liberationis restricte loqui (quemadmodum Psalmo 49. v. 16. redemit DEVS animam meam e manu sepulcri & alijs similibus) sed æternæ salutis fiduciam certo concipere, quæ anxietate & metu

Rursus
flagitio-

K 3 EVM

sa sua
metapho-
ra depra-
vat scri-
pturam.

EV M liberet, ac si dixisset, paratum sibi semper fore exitum e sepulcro, ne in corruptione maneret. Nam DEVS suos ab aliquo discrimine liberans, non nisi ad breve tempus vitam illis prorogat. Quantula verò & quam ieiuna consolatio hæc esset, paupersisper respirare, donec mors tandem sine spe salutis nos absorbeat? Hinc sequitur, DAVIDEM fuisse ita locutum, eò quòd SE extolleret supra communem generis humani sortem. *Hæc ille-*

*Vides, quàm toruoso reflexu & serpentinis gyris hic Spiritus tenebrarum sese torqueat, ne plenam hanc laudem Christo concedere cogatur, de ipso hunc Psalmum esse conscriptum. Maluit ergo trahere ad Davidem, reclamantibus Petro & Paulo, & argumento insuper inexpugnabili com-
monstrantibus, Davidem nihil ibi de se, sed in solidum de Christo, eiusq; resurrectione disseruisse.*

Vides

Vides etiam, quomodo vocem sepulcri torqueat, eamq; pro more suo metaphoricè capiat, quam Apostoli in nativo significato, de sepulcro Christi propriè sic dicto accipiendam morient.

Vides audacissimè contendentem, verbis istis (Non relinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem) non de certa aliqua specie liberationis restrictè agi: At Paulus & Petrus dicunt, agi restrictissimè non modo de certa quadam speciali, sed planè specialissima liberatione Messiae ex sepulcro & à corruptione.

Postquam ergò Calvinus omne robur infregit predictionis Davidicae, ut & Concionum Apostolicarum, quae ipsa vaticinij litera nituntur; tandem aliquid attexit de Apostolorum allegatis, sed nervo iam inciso, dicens: Quod autem Petrus Act. 2. v. 30. & Paulus 13. v. 33. **IN SOLA** eius (Christi) persona impletum
 K 4   fuisse

Nota
verbum,
conten-
dunt,

fuisse hoc vaticinium **CONTEN-
DUNT**; sic accipe, ipsum à sepul-
cri corruptione fuisse prorsus & sol-
de exemptum, ut membra sua gradas-
tim & pro cuiusq; mensura in societas
tem suam vocet.

*Non potest negare, Paulum & Pe-
trum asserere, in SOLA Christi per-
sona vaticinium adimpletum. Hoc si
ita est, cur igitur ipse in Davidis per-
sonam confert? cur metaphoricæ ex-
positiones audacter ad eò confingit? cur
Iudæis valvas & fenestras effugio-
rum aperit, ut vaticinio Prophetico
ab uno simplici sensu, quem Apostoli
tenebant, deturbato, & in plures sensus
diviso, teneri iam una quadam certa,
constanti & immota expositione non
possint: si Calvinum sinamus presti-
gijs suis ludificari homines?*

II.
Vaticini-
um de
Resurre-

*Porro gloriosam Domini resurre-
ctionem unâ cum eius fructu pranun-
ciavit etiam Michæas cap. 2. Ascen-
det perruptor ante eos, & perrumpent,
& gra-*

Et gradientur per Portam, Et egredientur per eam, Et ibit Rex eorum ante eos, Et Dominus in principio eorum.

Etiones
Christi,
Mich. 2.

Sensus simplicissimus est hic: Christus perumpet per passionem, mortem, infernum, Et sepulcrum, Et caelos penetrabit, Et impetrabit fidelibus suis, ut virtute resurrectionis suae perumpant Et ipsi, Domino praecunte illos, (ut qui in omnibus primatum tenet, adeoque primitiae ex mortuis nominatur) ipsis vero vestigia huius sui praecursoris atque Ducis per mortem Et sepulcrum in vitam aeternam usque subsequentibus.

Calvinus longè altiores habet meditationes, quam ut haec ei piscatoriae probetur simplicitas. Itaque ad istum versiculum, ut Et immediatè praecedentem, sic magistraliter annotat: Maior pars interpretum huc inclinatur, quod DEVS hinc promittat levationem aliquam Israëlitis, postquam duriter eos obiurgaverat, & minatus

K 5

etiam

etiam fuerat extrema. Referunt igitur hunc locum ad regnum Christi, quasi DEVS spem faciat futuræ restitutionis. Sed dum omnia propius expendo, cogor potius interpretari etiam duos istos versus comminatoriè, quod scilicet Propheta hic denunciet futuram DEI vindictam populo.

Dehinc seorsim præsentem hunc versiculum ita macerat: Ascendet effractor coram ipsis, hoc est, ducetur tumultuariè, & frangenda etiam erit porta, ut simul exeant, quia non esset satis amplus transitus ille, si vellet ordine egredi, quemadmodum fieri solet: sed portæ urbium frangentur, ut turmatim transeant magno numero. His verbis significat Propheta, celeriter omnes abripiendos esse in exilium. Et egredientur, inquit, per portam, & Rex ipsorum transibit coram ipsis. Significat hoc loco Propheta, Regem captivum fore, quod fuit

Regem
præce-
dentem
illos no-
minat,

fuit tristissimum spectaculum. Nam Prophe-
 spes aliqua restabat, si tantum abducta ta Icho-
 fuisset fex populi in Chaldæam. Sed vana. Cal
 ubi Rex ipse vincetus trahitur & con-
 iicitur in carcerem, oculis effossis, & verò vo-
 iugulatis filiis, hoc est miserrimum. cabulum
 Solebant autem superbire Rege suo, Regis
 quia putabant fieri non posse, quin trahit
 regnum illud perpetuum maneret, ad capti-
 quandoquidem DEVS sic pollicis-
 tus fuerat. Sed potuit DEVS ad gem Se-
 tempus regnum illud evertere, ut po-
 stea de integro erigeret, quemadmo-
 dum contigit in persona Christi, &
 quemadmodum etiam prædictum fuit
 à Prophetis: Transversa sit cidaris,
 transversa, transversa, donec veniat
 legitimus eius possessor. Videmus
 ergò hoc fuisse additum amplificandi
 causa: quod exprimit Propheta de
 rege ipsorum. Postea addit: Iehova
 erit in capite eorum, id est, instabit
 eorum cervicibus, ut eos opprimat
 & obruat penitus. Quidam subaudi-
 unt

unt aliquid, quod olim Iehova solitus fuisset ipsos regere, nunc autem desierit. Sed illud est nimis coactum. Sensus autem, quem retuli, benè fuit, quod scilicet DEVS ipse erit exactor, cum trahentur in exilium & tyrannis atq; eorum satellitibus addet animum, incumbens maledictio populo, ut eius calamitates magis ac magis urgeat & aggravet, sicq; ostendat, istam cladem accidere iusto suo iudicio. Nunc ergo tenemus verum Prophetæ sensum.

Ita vides, optime Lector, quod Dominus ut beneficium promittit, id à Calvino explicari de pœna; quod ad captivitatem Babylonicam; quod de Rege Iehova perumpente & precedente suos Prophetam memorat, torqueri ad impium & periurum Regem Sedechiam: sicq; commentationes eius à mente Prophetæ, Ecclesiæq; catholice sensu penitus abhorrere.

Nequaquam silentio prætereunda est

est corruptela eius in depravando Osee III.
 varicinio. Qui de fructu resurrectionis Christi capite sexto libri sui disse-
 rens ita loquitur: Vivificabit nos post
 biduum, die tertio suscitabit nos, &
 vivemus in conspectu eius. Hic viden-
 dum, ecquid afferat Calvinus. Ait:
 Solet hic locus exponi de Christo,
 quod post biduum & die tertio susci-
 tabit DEVS Ecclesiam suam, quia
 scimus Christum non sibi privatim
 resurrexisse, sed suis membris. Est
 enim primitiæ resurgentium: Vides
 tur ergo hic sensus non malè quadra-
 re, quod Propheta hic erigat fideles
 in spem salutis, quia DEVS excita-
 bit filium suum primogenitum, cuius
 resurrectio communis erit totius Ec-
 clesiae vita. Sed sensus ille videtur M^l
 H I nimium argutus. Et semper hoc
 spectandum est nobis, ne volitemus
 in aëre: placent argutæ speculationes
 primo intuitu, sed postea evanescent.
 Ergo quisquis volet proficere in
 Scri-

Vaticini-
 um de
 Resurre-
 ctione
 Christi
 Ose. 6.

At tu quæ
 maximè
 cupis in
 aëre voli-
 tare, teq;
 argutis ob-
 lectare spe-
 culationi-
 bus.

pturis, semper hanc regulam teneat
ut solidum sit, quicquid colligit sive
in Prophetis sive in Apostolis.

Scilicet hic Doctor pro sua, quam
in Calvinisticis Ecclesiis gerit, dicta-
tura, regulas prescribit alijs, quas ipse
ne minimo quidem attingit digito.
Soliditatem exigit observari ab in-
terpretibus: ipse vero primus est, qui
quæ Apostolorum & Evangelistarum
allegatione solidissime fundari & e-
dificari poterant, ea strophis, lubricis
suis, corruptelis & prestigijs infirmat,
labefactat, diruit & evertit. Itaq, non
omne solidum putandum est, quod
Calvinus colligit, sive in Prophetis si-
ve in Apostolis, multa in eius scriptis
negatoria, coacta, infirma, lubrica, in-
flexa, perplexa, intricata, peregrina
à mente Spiritus sancti, ab Apostolo-
rum explicatione dissona, nec reliquo-
rum Doctorum Ecclesie (qui & ipsi
DEI spiritum habent) approbata cal-
culo sed nuper in Calvini fumoso ce-
rebro concepta & nata.

Sed

Sed neque alterum Osee Propheta
 vaticinium reticendum fuerit, quod
 non minus atq. prius pro ingenio &
 spiritu suo corrumpit Calvinus. Oseas
 ostensurus salutarem fructum Resur-
 rectionis Domini, hac loquenti Christo
 verba attribuit: De manu mortis libe-
 rabo eos, de morte redimam eos: ero
 mors tua, ò mors, morsus tuus ero, in-
 ferne. Quo dicto Paulus ipse beneficia
 Dominica resurrectionis comprehen-
 di docet. 1. Cor. 15. scribens: cum au-
 tem corruptibile hoc induerit incorru-
 ptibilitatem, & mortale hoc induerit
 immortalitatem: tunc fiet sermo, qui
 scriptus est: Absorpta est mors in vi-
 ctoriam; ubi tuus, mors, aculeus? ubi
 tua, inferne, victoria?

Si sermonem illum, quem Paulus
 ait scriptum esse, (nimirum in scriptu-
 ra veteris Testamenti) queramus a-
 pud Prophetas, tunc illud quidem (ab-
 sorpta est mors in victoriam) depræ-
 hendimus extare Esa. 25. Ad hoc po-
 steriorius

IIII.
 Vaticini-
 um de
 Resurre-
 ctione
 Christi.
 Ose. 13.

sterius autem (ubi tuus, o mors, aculeus, ubi tua, inferne, victoria?) nullus locus in scriptura Prophetica propius accedit, quam Osee verba. Vtrobique fit mentio mortis & inferni, utrobique meminit Spiritus sanctus liberationis à morte & inferno, utrobique insultatur morti, insultatur inferno, & exterminium eis ceu triumphali cantico denunciatur. Itaque Paulum huc ad Osee locum allegatione sua respexisse tantisper affirmabimus, donec quis aliam scripturam ostenderit, in qua verbum seu encomium illud triumphale dilucidius descriptum extet. Omnino enim asserit Paulus: sermonem istum esse scriptum, puta in scriptura Veteris Testamenti.

Dici autem non potest, quam virulenter exagitet, quam acerbè rideat Christianorum interpretationem Calvinus. Ait: Quod vertit quidam, Ero perditio tua ad mortem, ac si sermo fieret ad populum, insulse totum locum

locum depravat, & utilissimam doctrinam nobis eripit. Quia autem **PVTABANT** multi Interpretes, hunc locum citari à Paulo, simul etiam exposuerunt de Christo, quicquid hinc dicitur, ac **MVLTIS MODO DISERRARVNT**. Primò dixerunt, **DEVM** hic redemptionem promittere absq; ulla conditione: Videmus autem longè diversum fuisse Prophetae consilium. Postea sumserunt in persona Christi, De manu sepulcri redimam eos. Quanquam infernum etiam nimis **ARGVTE** putarunt vocari tormenta, quibus cruciantur reprobi, vel locum ipsum tormentis destinatum: Sed Propheta varijs verbis idem repetit, & nota est satis illa phrasis Hebraica. Sepulcrum ergò hinc non differt à morte: quam Hieronymus hinc laborat & contendit, longè aliud esse sepulcrum, quàm mortem; Sed illud totum est **NVGATORIVM**. Decepti igitur

L

tur

tur fuerunt in istis vocibus. Deinde cum dicit Propheta: Ero excisio tua, inferne, (vel sepulcrum) posuerunt nomen Morsus, & allegoricè exposuerunt, Christum fuisse instar hami. Quemadmodum ergò vermis si hamo aptatur, cum voratur à pisce, est illi interitus, ita etiam Christum dixerunt, cum depositus fuit in sepulcrum, fuisse morsum lethiferum: quia sicut hamo capiuntur pisces, ita mors inescata fuerit morte Christi. Et ARGVTIÆ illæ magno plausu acceptæ fuerunt, ideò in toto Papatu sine controversia hoc pro oraculo viget, quòd Christus fuerit morsus mortis. Sed interea si quis propiùs Prophetæ verba expendat, videbit illos INSCIENTE ET TURPITER abusos fuisse Prophetæ testimonio. Atqui nobis summoperè studendum est, ut maneat vera & certa Scripturæ intelligentia. Iam videndum est quid respondēbimus, cum tamen VIDEATUR

TVR Paulus citare hunc locum. Solutio facilis est. Neque enim ex professo semper locos adducunt Apostoli, qui toto contextu ad institutum, quod tractant, pertineant: Sed interdum alludunt ad unum verbum duntaxat: aliquando aptant locum ad sententiam per similitudinem, aliquando adhibent testimonia. Vbi Apostoli utuntur Scripturae testimonijs, illic quaerenda est simplex & genuina veritas: ubi autem verbum unum duntaxat perstringunt, non est tam anxie laborandum: ubi etiam per similitudinem designant aliquem Scripturae locum, est illa etiam nimis scrupulosa anxietas, quaerere quomodo singulae partes conveniant. Atqui satis constat, Paulum illo 15. cap. 1. ad Corinth. non citasse Prophetarum testimonium ad confirmandam illam doctrinam, de qua disserit. Quid igitur? Quia resurrectio carnis est valde difficilis creditu, imò abhorret prorsus à sensu na-

At tu, cum Apostoli Scripturae testimonijs utuntur, & genuinum sensum enarrant, nihilominus reiectis ipsorum sacrosanctis expositionibus tuas obtrudis quisquillas, & praetoria potestate imperas, qui sensus pro genuino habendus, qui secus.

L a turæ,

Hic con-
cedit,
Paulum
citare
Prophe-
tam.
Supra ex
agitavit
interpre-
tes, quod

turae, ideo Paulus dicit, non mirum
esse, si Christus venturus sit ad nos
excitandos. Quare? Nam proprium
DEI munus est, esse interitum mor-
tis, & esse exitium sepulcri, ac si dices-
ret. Etiam si millies computruerint
homines, DEVS tamen non amisit
virtutem illam, quam praedicat, quod
scilicet sit excidium mortis & interit-
us sepulcri.

PVTA-
RINT,
hunc Pro-
phetae lo-
cum ci-
tari à
Paulo.

*Nimirum agit Calvinus pro suo
more, ut Interpretes alios superbissime
contemnat & ex alto sententias illo-
rum aspernetur. Supponat vero ipse
contrarias & perplexas, & in eluden-
dis Novi Testamenti allegatis & ex-
plicationibus, miris utatur verborum
involucris, haud aliter atq; serpens,
convolvens sese, caput simul & cau-
dam abdere solet. De Interpretibus
ait, PVTASSE illos, hunc locum citari
à Paulo. Postea concedit allegari qui-
dem ab Apostolo Prophetae verba, sed
NON AD CONFIRMANDAM
illam*

illam doctrinam, de qua differit, sed tantum ut ostendat, DEVM non amississe virtutem illam, quod sit excidium mortis & interitus sepulcri sed adhuc ea præditum esse. Quam belle igitur sibi constat Censor? At Paulus in præmisso quidem ibi tractatu de potentia DEI differerat. Nunc vero carmen triumphale præscribit, & allegando testimonium Prophetae speciatim quasi digitum intendit, quis sit ille, qui è manu mortis & inferni nos liberavit & victoriam præclaram hanc nobis peperit, nempe Iesus Christus. Ideo enim protinus addit: Gratia autem DEO, qui dedit nobis victoriam PER DOMINVM NOSTRVM IESVM CHRISTVM. Sic Paulus ipse Christianorum sententiam comprobabat, Calvini verò risum & sannas Apostolica severitate compefcit.

Hunc igitur in modum quatuor vaticinijs de resurrectione Christi non aliter tractatis, ac si quis nucibus

h 3

ludat

Vaticinijs
de resurrectione
Christi
in corpore

Iudat aut tesseris : quid queso certitudinis ex scriptura Veteris Testamenti relinquetur huic articulo? Si querat aliquis Iudaeus, ubi in Prophetis sit praedicta illa Messiae ex mortuis resuscitatio, quam nos predicamus evenisse in Christo? tum nec ad Psalmi 16. testimonium, quod primum duxerunt Apostoli, patebit nobis perfugium, ut quod Calvinus ipse ad probandum inutile fecit, de Davide exponens, & sepulcri, vocem à genuino sensu per metaphoram deflectens. Sed nec in Michae vaticinio pedem figere licebit, ut nec in Osee Propheta dictis, siquidem ea nihil ad rem presentem conferant, si proditorijs his elusionibus & plenis Iudaica perfidia nequitiaq; strophis aliquis in Ecclesia locus concedatur.

Vaticinia de Ascensu Christi in caelos.

Sequuntur iam dicta, quibus Ascensionem Christi in caelos praedixerunt olim sancti Prophetae. Et quidem illustrissimum est, quod Psalmo 68. post-

tum Divus Paulus ex professo citat, indeq; arduum hoc caput fidei palam astringit. Acclamat Messia Domino Propheta regius: Ascendisti in altum, captivam duxisti captivitatem, dona dedisti in hominibus. Paulus Apostolus hoc cum allegat tum explanat scribens: Unicuiq; nostrum data est gratia iuxta mensuram donationis Christi. Quapropter dicit: cum ascendisset in altum, captivam duxit captivitatem, & dona dedit hominibus. Caeterum illud ascendit, quid est, nisi quod etiam descenderat prius in infimas partes terrae? qui descendit, idem ille est, qui etiam ascendit supra omnes caelos, ut impleret omnia. Habes & Propheta vaticinium, & Exegesis Pauli enarrantis de Christi glorioso in caelos ascensu.

Quomodo verò haec ex Psalmo 68 citata Calvinus suo maleferiato metaphoræ tropo debilitet, & proprium eorum sensum res sub Davide gestas

complecti putet; eum verò, quem Paulus sequitur, subtilius deflexum nominet, supra satis est expositum. Est ergo iam corruptum horribiliter vaticinium de ascensu Christi in caelos primum, idq; minimè insigne & illustre.

II.
Vaticinium de
Ascensu
Christi
in caelos
Zach. 14

De eodem ascensu Domini in caelos sic vaticinatus est Zacharias capite 14. Et stabunt pedes eius in die illa super montem Olivarum, qui est è regione Ierusalem ab Oriente, & scindetur mons Olivarum à dimidia parte sui, versus Orientem & Occidentem vallis magna valdè, & discedet dimidia pars montis ad Aquilonem, & dimidia pars eius ad meridiem,

Sententia maximè congrua est hæc: futurum, ut Christus ascensurus in caelos stet super montem Oliveti, & exinde mandata det Apostolis, egrediendi in orbem terrarum, ad prædicandum Evangelium omni creatura, atq; hinc consecuturum, ut hoc mandato instructi Evangelium in quatuor plagas

plagas mundi divulgent, & mons Oliveti, tanquam mons pacis, quasi fissus in omnes partes orbis secedat, & evadat in montem magnum Ecclesie DEI, inter cuius medium tamen vallis horrenda ijs ipsis in locis, unde mons Oliveti moveri cœperat, nempe in Iudaea, sese horrendum in modum aperiat, quam averfentur & fugiant omnes p̄ij, qua reiectio Iudaica Synagoga & Iudae vastitas non ambigue notatur.

Hanc expositionem Christianam congruentem textui, & rerum eventis exquisitissimè respondentem repudians Calvinus, pro supercilio suo scribit: S C I O hæc omnia allegoricè exponi, quòd scilicet Christus apparuit in monte Olivarum, cum ascendit in cœlos; deinde quòd divisus mons ille fuerit, ut esset permeabilis, & transferent Apostoli in diversas mundi plagas, ut ita expugnarent omnes gentes. Sed A R G V T I Æ istæ sicuti multis placent, ita ubi quis propius

L 5

eas

Christiano-
rum inter-
pretum mo-

data que
Christum sa-
piunt, sunt
Calvino
argutæ.

Quam ob-
scura & cou-
torta para-
phrasis.

Nullam au-
dis applica-
tionem par-
tium Pro-
phetici dicti
de quatuor
plagis mun-
di, de valle
magna inter
media; sed
tantum ge-
nerali, que
dam verbo-
rum involu-
cris tecta &
intricata.

eas expendet, parum firmæ sunt. **E**
G O igitur simplicius accipio, quod
dicit Propheta, nempe manum DEI
fore latis conspicuam, ubi succurrere
volet miseræ & afflictæ Ecclesiæ. Eo-
dem etiam pertinet, quod dicit, Val-
lem magnam fore mediam, quia scins
detur dimidia pars versus Aquilonem
& dimidia pars versus Meridie-
m. Perinde est, ac si diceret, Ieroso-
lymam quasi latuisse sub monte illo,
ut esset obscurior, sed fore postea in ex-
celso loco.

*Et in precedentibus sic conatus
est referre sensum Propheta: Stabunt
pedes super montem Olivarum. No-
luit hic promittere miraculum, quale
concipere possent imperiti ex litera;
sicuti etiam ubi paulò post dicit;
Mons ipse scindetur & dimidia pars
verget ad Orientem, dimidia altera
ad Occasum. Hoc nunquam conti-
git, ut scinderetur mons ille; Sed
quoniam Propheta non poterat in
gravis*

gravissimis tentationibus, quæ centies poterant opprimere pias animas, sine figuris extollere, quantum res poscebat, DEI potentiam, ideò sese accommodat, sicuti dixi, ad modum lum carnis. Summa est, tam illustrem fore DEI potentiam in liberanda Ecclesia, ac si DEVS ipse visibili modo se ostenderet, & specularetur praelium ex montis cacumine, & mandaret etiam pro imperio, hoc vel illud fieri.

Habes igitur, pie Lector, depravatam dictum alterum, quod in veteris Testamenti scriptis Prophetis testimonium dicit de ascensu Christi in cælos.

Reliquum est, ut ventilentur e corruptele, quibus torsit vaticinia Psalmorum de exaltatione Christi ad dextram DEI, & dominio omnium creaturarum quod ei tempore gloriose ascensionis in cælos conferendum erat.

Qua de re luculenter Propheta David

concia-

Concionatur Psalmo 8. Cum enim
 praemisisset, quo pacto Christus exina-
 nitionis suae tempore infra angelos,
 (ut Epistola ad Hebraeos asserit) dimi-
 nuendus esset: mox subsequente divi-
 na glorificationis notationem subiun-
 git hanc: Gloria & honore coronasti
 eum: Constituisti eum super opera ma-
 nuum tuarum: omnia subiecisti sub
 pedibus eius. Et haec quidem non quen-
 quam attingere alium, praeter Chris-
 tum, gravis auctor est Apostolus Pau-
 lus 1. Corinth. 15. scribens: Oportet
 eum regnare, donec posuerit omnes
 inimicos sub pedes suos. Novissimus
 hostis aboletur mors. Nam OMNIA
 SVBIECIT SVB PEDES ILLI.
 V. S. Atqui cum dicat (David) quod o-
 mnia subiecta sint: palam est, excipi-
 endum eum, qui subiecit illi omnia.
 Similiter Ephes. 1. Sedere fecit eum ad
 dextram suam in caelestibus, supra om-
 nem principatum, ac potestatem, &
 virtutem, & dominium, & omne no-
 men,

men, quod nominatur, non solum in
hoc seculo, verum etiam in futuro:
& OMNIA SVBIECIT SVB
PEDES ILLIVS. Denique Epistola
ad Hebraeos sic explicat Psalmum: Glo-
ria & honore coronasti eum, & con-
stituisti eum super opera manuum
tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus
eius. In hoc enim, quod ei subiecit o-
mnia, nihil omisit illi non subiectum.

Videmus, haec non obiter allegari
ab Apostolis, sed consequentias etiam
extrui ad stabiliendam divinisimam
maiestatem Christi Hominis in dex-
tra virtutis & gloriae, quod huic ho-
mini, qui paulo prius infra sortem an-
gelorum delectus ac diminutus fue-
rat, nunc collatum sit OMNIPOTENS
dominium omnium creaturarum, da-
ta ei omni potestate in caelo & in ter-
ra. Hae divina Maieestas quia sedes est
in oculis Diaboli, iacircò splendidissi-
mum istum locum conatur atra & te-
tra

tra fuligine per impietatis suae satellites & ministros denigrare. Calvinus certe, ut reliquos praetermittam aliquam sanè Christi mentionem aspergit, sed nimis parcam & modicam, & quidem non ex professo, sed ~~παρεγγυως~~, occasione concilianda allegationis Paulinae cum suo, quem ipse preconcepit, sensu. Sed neq; hoc sincerè facit, quando Psalmum totum, & hos speciatim versiculos de toto genere humano enarrat, & à proprio sensu, qui Davidis & Apostolorum est, sic deijcit, ut appareat, ipsum à Spiritu non lucis, sed erroris & tenebrarum in effringendis hisce strophis agitatum fuisse.

Commentarius eius sic torquet versiculum: *praefecisti eum super opera manuum tuarum*: iam ad secundum illud, quod nuper attigi, caput descendit: hinc scilicet constare, quanto amore complexus fuerit Deus HOMINES, & quanti eos fecerit, cum
illis

illis dominium contulit rerum omnium.
 Nam cum ipse nulla re indigeat,
 in **ILLORVM** usus destinavit
 omnem cœli & terræ opulentiam.
 Rarus certè & incomparabilis hono-
 nor, quòd mortalis homo vice **DEI**
 in mundo tanquam suo iure domina-
 tur, & quocunq; flectat oculos, videt
 nihil sibi ad beatam vitam deesse. Por-
 rò quòd primæ ad Corinth. 15. d. 27.
 citatur hic locus, ubi de spirituali
 Christi regno agitur, si cui videtur
AB HOC SENSU nimis res
 motum: in promptu est responsio,
 nempe **GENERALE HOC**
ESSE, totum mundi ordinem ita
 esse compositum, ut **HOMINVM**
 felicitati seruiat. Quomodo id uni
 Christo propriè conveniat, iam ostensa
 di paulò ante. *Hactenus ille.*

*Attende hîc, quisquis es, quan-
 tum putidissima Calvinî glossa distet
 à mente sanctorum Apostolorum, qui
 laud dubiè Psalmum hunc rectius ac pro-
 fundius*

fundius intellexerunt, quàm si centum
 Calvini, totidemq; Beza, vel etiam
 Parai fumum omnem caliginose sue
 intelligentie in unum conferant. Pau-
 lus igitur, ut & Autor Epistole ad He-
 breos, intelligit allegatos ex Psalmo
 versiculos de SOLO Christo. Calvinus
 de toto humano genere. Apostoli, quæ
 de dominio & subiectione universo-
 rum Psalmus habet, referunt ad O M-
 NIP. TENS illud dominium Christi,
 quo super omnes creaturas in solio
 dextre maiestatis virtutisq; Dei de-
 fungitur. Calvinus ad tale dominium
 refert, quale habuit ἡ δὲ ἀνθρώπων
 ante lapsum in natura integra. Apo-
 stoli prædicant huiusmodi maiesta-
 tem & gloriam, quæ ex admiranda
 illa glorificatione Christi eiusq; ad
 dextram DEI exaltatione resultat.
 Calvinus eam, quæ ex creationis bene-
 ficio collata sit nominat.

Quod autem addit: quomodo id
 VNI Christo PROPRIE conve-
 niat

niat &c. merus est fucus, quo legentium oculis glaucoma nititur obijcere, quasi ab interpretatione Paulina non recedat aut desciscat. Etenim si non fucate scribit, VNI Christo PROPRIE hæc convenire; cur ergo non de uno & solo Christo exponit? cur proprium & genuinum redditurus sensum ad universum hominum genus hæc extendit? cur tam propè nihil, tam parcè & non nisi per occasionem allegationis Apostolicæ meminit Christi? cur gloriam & honorem, quo coronatus dicitur filius ille hominis, interpretatur de generis humani præstantia? cur eiusmodi dominatum à Davide notari somniat, qualis olim Adamo concessus fuit? cum quidem Apostolitam omnino designent, quem Christus solus in dextra Dei (sicut & solus eò exaltatus est) obtineat. Quis non ipsis palpet manibus, Calvinum meris strophis, & prestigijs verborum data opera ludificari Ecclesiam? Omittamus igitur

M eum,

eum, quippè cæcum & cæcorum dæ-
cem.

Ceterùm ut colophonem addam, Psalmum 110. incipientem ab his: Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis &c. negare non potest, decantare Christi in cælos ascendentis maiestatem & gloriam. Ideoq; fate-
bur, præcipuè versiculum quartum (iuravit Dominus & non pœnitebit eum. Tu es sacerdos &c.) satis evincere, non de alio quòpiam haberi sermo-
nem, quam de Christo.

Interim illa libido corrumpendi scripturas sic medullitùs insedit ei, sic velut in naturam eius abiit, ut cohibere se nequeat, quin versiculo de gloriosissima Domini nostri Iesu Christi sessione ad dextram DEI, Iudaica corruptele fuliginem aspergat. Ita verò circa ea verba (Sede à dextris meis) nugatur Calvinus: posset aliquatenus Davidis personæ congruere, quod hîc dicitur: quia neque temes

re solium ipse conscendit, neq̄ illuc
penetravit malis artibus; neque eves-
ctus fuit stultis suffragiis, sed DEI
mandato regnavit. Imò de cunctis
mundi Regibus meritò dici posset,
divinitus locatos esse in suo solio: quia
cœlesti decreto distincti sunt mundi
ordines, nec est potestas, nisi à DEO.
*Interim tamen Davidi hac de causa
magis ostendit hac competere, quia
(inquit Calvinus) cœteris Regibus
desit sacra Maiestas, qua excelluerit
David, ut esset unigeniti filij DEI
imago. Et paucis interiectis: David
autem, qui sibi probè conscius erat
divinæ electionis, seq̄ modestè con-
tinuerat in privato gradu, donec vo-
ce Dei regnare iussus esset, non abs-
re à communi grege se eximit, ac si dic-
ceret, DEVM sibi esse regnandi au-
torem.*

*Hoc ergo sensu ille Magister Is-
raelis autumat posse aliquatenus Da-
vidis personæ congruere, quod hic di-*

M 2   citur,

citur: Dixit Dominus Domino meo,
 sede à dextris meis. At Epistola ad
 Hebræos enunciat, nulli Angelorum
 hæc congruere, nedum Davidi: cui
 dixit unquam Angelorum: sede à dex-
 tris meis? Et si persone Davidis ali-
 quatenus aptari potest sermo ille, quo-
 modo Deus Messia firmiter hinc de-
 monstrari poterit? ut quidem Christus
 hoc versiculo Phariseos sic urget, ut
 non suppeteret quod responderent? Si
 astutisset Phariseis Calvinus, sugge-
 rere potuisset responsum, illud de ipso
 met Davide posse intelligi. Atqui hæc
 ratione prodidisset se Phariseis ipsis
 amentiozem. Certum est, Davidem
 ex afflatu Spiritus sancti esse Psalmi
 huius autorem, ipso etiam Christo af-
 ferente. David ergo non sibi, sed DO-
 MINO suo dictum esse ait, à Domi-
 no: sede à dextris meis. Num verò fin-
 gemus Davidem sic ineptientem: Di-
 xit Dominus Domino meo, id est mihi
 Davidi? Num ergo David sui ipsius
 Domini

Dominus est? Interpres verò est horum Christus, extra controversiam irrefragabilis, Davidem in Spiritu de Christo, suo & filio & Domino, hæc effari.

Cum ergò iam insignis hic versiculus, Deitatem Christi, eiusq; secundum carnem maiestatem potentissimè confirmans, stropba hac debilior est redditus, & Iudæis modus eludendi ceu digito monstratus: tunc demùm velut ex sopore Iudæicæ temulentie paulùm evigilans, atque nihilominus illam adhuc eructans, ad Christum applicat, quæ prius Rabino- rum in modum Davidi accommoda- rat, in hæc erumpens verba: **Ceterum ne Davidi quidem posse hæc OMNI EX PARTE** aptari, patet ex Christi responso, quod Matthæi capite 22. v. 44. legitur.

Imò Calvine, neque Psalmus 102us, neque singulatim hic versiculus, in Davidem sive ex parte sive ex toto

M 3 quæ

quadrat; sed unicè in Christum Dominum. Nec diffitebitur hoc ullus Christianus, nisi qui poculo soporis, erroris, stuporis, & furoris Iudaici ad nauseam & vomitum usque sit inebriatus & dementatus. Tante enim res comprehense extant Psalmo isto, quæ nulli creatura (præter eam solam, quæ cum unigenito $\lambda\omicron\gamma\omega\varsigma$ personaliter unita est) citra manifestum Idololatriæ crimen adscribi possunt: videlicet sedere à dextris DEI; & ex illo throno dextra DEI dominari in medio inimicorum. Esse sacerdotem in æternum secundum ordinem Melchisedec, & quæ ibi sequuntur singula & universa.

Quapropter ut receptui canam, detectum satis superq; iudico angelum illum tenebrarum, Iohannem Calvinum, qui ex abyssi puteo emergens, partim detestabili hac & insanâ libidine torquendi scripturas, & propugnacula Christiana Religionis adversus

sus

sus infideles Iudeos & Arianos diru-
 endi, partim impio in sacrosanctam
 maiestatem exaltati Iesu Nazareni
 calamo, partim etiam perverso do-
 gmate de re tota Sacramentaria, de-
 niq; horribilibus suis de absoluta præ-
 destinatione portentis & paradoxis
 non minimam Solis partem, ut Apo-
 calypsis loquitur, his novissimis tem-
 poribus obscuravit: trahens magnum
 stellarum numerum, & unâ secum in
 abyssum precipitem agens.

Aeternus Deus clementer obsecret
 suos, ne & ipsi pestifera hac seductio-
 nis Calvinianæ plaga corripiantur, se-
 ductos porrò ad pastorem animarum
 Iesum Christum convertat, ne in er-
 rore pereant, sed unâ cum omnibus fi-
 delibus Deum verè diligentibus eter-
 num salventur, Amen.

Hæc de Calvinii strophis nefarijs
 monere Dei Ecclesiam velui, addu-
 ctus ad laborem hunc suscipiendum
 Prefatione Doctoris Davidis Parei,

ut adversus ipsius iniustam criminationem publicè probatum redderem, me in prefatione mea prefixa libello de Trinitate longè minus etiam de Calvino dixisse, quàm dicendum fuerat, multoq; tetriores esse eius corruptelas, quàm ut ullam excusationem admittant.

Si respondere volet Paræus: admonitum volo, ne se suo defunctum officio arbitretur, si in genere aliquid contra ogganniat, aut nobis veterem illam Calvinistarum cantilenam occinuat, neminem doctrinam Ecclesie de adorando sacrosanctæ Trinitatis mysterio, deq; æterna Christi Deitate contra fanaticos doctius & fortius hoc ipso viro (Calvino) asseruisse. Exolevit hic sermo: & pridem innotuit Ecclesie Dei effrenis iactantia, qua vestrorum quidem hominum dicta non aliter ac de cælo delapsa oracula suspicitis & cernui veneramini: cæterorum autem, qui vobiscum non
sentia

sentiunt, labores adunco naso suspenditis.

Faceſſat etiam illa gloriatio de Serveto, Gentili, & ſclerum ſocijs, Alciato, Blandrata &c. acriter à Calvino reſpreſſis. Pridem enim & hoc inclaruit in orbe Chriſtiano, quibus ex Scholis & Eccleſiis ipſa illa immania portenta prodierint. Nec obſcurum eſt, hoc genus eludendi ſcripturas, quo Calvinus utitur, eſſe Diabolo exoptatum adminiculum, unius poſt alterum teſtimonij firmitatem in cordibus hominum concutiendi, donec ad conſtitutam Ariane hereſeos metam illos etiam nil tale cogitantes perducatur.

An infirma ſint veterum argumenta contra hereticos, ut Calvinus, & hunc ſecutus Paræus ſomniat, curtis quibus vel mica ſani iudicij ſuper eſt, eſtimandum committo. Valeat etiam procul ille Calvini delectus ſine omni iudicio inſtitutus, quo ex ambitione mera ſexagenarios depon-

re deicit, interpretum Christianorum
 sancta meditata respuit, ut suis ipse
 placitis regnum in Ecclesia possideat.
 Etenim si tu, Paræ, dixeris, Calvi-
 num meritò reprehendisse veterum
 interpretum explicationes super lo-
 cum Genes. 19. Pluit Iehova à Ieho-
 va &c. super Psalmi secundi versum:
 Filius meus es tu, ego hodie genui te:
 super versum Psalmi 33. Verbo Do-
 mini cæli firmati sunt, & spiritu oris
 eius omnis exercitus eorum: super
 verba Christi: Ego & Pater unum
 sumus Iohan. 10. & si hoc postremum
 de unitate consensus non essentia,
 Magistrum tuum Iohannem Calvi-
 num imitatus, intelligendum esse pro-
 nunciaveris: dicam ego, te scientem,
 volentem contra sempiternæ veritatis
 stimulum calcitrare malte, quàm DEO
 gloriam, ostenseq; veritati palmam
 concedere. Sin verò diffiteri non potes,
 rectè hæc testimonia contra Arianos
 ab orthodoxis Patribus esse usurpata,
 quid

quid ergo (malum) de delectu, nescio
quo, quem Calvinus adhibendum dux-
erit, à Patribus verò is minus sit ob-
servatus, nugacissimè concionaris?

Quod etiam obvertis, non nume-
ro argumentorum contra hereticos
esse pugnandum: iam dissolutum est,
& ostensum, quæ Calvinus infirma
esse precipit, esse solida & invicta.
Neque sine causa Spiritus sanctus u-
num idemq; toties in scriptura repe-
tit, nimirum, ut & pondere & nume-
ro testimoniorum in sancienda fide
articulorum salutis confirmet animos
nostros, & vicissim hostes verbi sui,
non tam pondere & gravitate, quàm
multitudine atque numero consenti-
entium dictorum Scripturæ confun-
dat & obruat. Siquidem ipsa quoque
multitudo testimoniorum Spiritus san-
cti, & unius eiusdemq; rei frequens
iteratio mirificè nos in fide confirmat,
iuxta Paulinum illud Philip. 3. eadem
scribere

scribere vobis me quidem haud piget,
vobis autem tutum est.

Quodq; Calvinus contra hereti-
cos illos pugnavit, non negatur ea par-
te fecisse rectè. Quanquam certè Se-
bati sua ansam præbens Diabolo, ut
ex ipsius Scholis emergerent Anturiz-
nitarij numero non pauci: quid ferè
aliud fecisse putandum est, quàm qui
alios substernentes ignem edificio ad-
iuvant, & ubi paulò post fervet in-
cendium, & sevit flamma, diligen-
tem ipsi quoq; præstant in eo restin-
guendo operam.

Quod attexit Pareus, cum Spiritus
Prophetarum subiectus sit Prophetis,
scripsisse Calvinum, non præscripsisse
Ecclesie interpretationes & sententi-
as suas: ne hoc quidem verum dicit.
Obsecro enim te, num hoc est Prophe-
tis esse subiectum, si quis non tantum
Christianos Scriptores Veteres & Neo-
tericos tam carpat odiosè, tam acer-
bè subsannet & irrideat, eosq; his or-
nes

net emblematis, quòd sine caussa tumultuentur, acrius exagitando Iudeos, quòd argutè philosophentur, afferant argutias, abutantur locis Scriptura, in alienum sensum ea torquent, idq̄ nimis violenter, volitens in aere, & tales afferant interpretationes, quæ meritò rideantur à Iudais: sed insuper ab Evangelistarum & Apostolorum explicatione manifestè recedat, eisq̄ hanc notam palàm impingat, quòd dicta Prophetarum subtilius ad Christum deflectant, imò quòd ad suum institutum deflectant id, quòd in scriptis Prophetarum ALIO SENSV dictum fuerat, quòd videantur scripturam intempestivè ad causam suam TRAHERE, quòdq̄ negligendo figuras, quas Calvinus usurpatas somniat, à nativo sensu Prophetarum discedant. Hoc certè non est Prophetis subijci, sed in ipsos Apostolos & Evangelistas sibi virgulam censoriam vendicare superbissimè.

¶

Vt autem liquido constet, Paræo ad quid respondendum tibi sit, si respondere voles; scias velim, me in his, que allegata ex libris eius sunt, non indifferenter totum semper contextum reijcere, sed ea duntaxat, que in notationibus meis, vel premisis, vel subiunctis, falsa & erronea esse demonstrantur. Quemadmodum neq; omnem vel metaphora vel reliquorum troporum usum reprobo, sed duntaxat petulantiam istam, qua, que propriè dicta sunt à Prophetis, etiam Apostolis id testantibus, nihilominus metaphoricè vel tropicè Calvinus exponit sacrosancta oracula de Christo per lusum istum aleatorium ad Iudaicas glossas inflectens, quod exemplis aliquam multis est ad oculum demonstratum.

Maturius respondiſsem Paræo, si Prefatio eius citius in meas pervenisset manus. Verùm ut in Proverbio est, sat citò si sat benè. Respondebit etiam, Deo

Deo dante, clarissimus Theologus D.
Samuel Huberus, quem Parvus effron-
ti & immani audacia per notorias &
in luce expositas calumnias coram or-
be Christiano deformare conatus est.
Dominus Iesus Satanam sub pedes no-
stros conterat citò, & à luce Cal-
vinistica clementer liberet
Ecclesiam suam
Amen.

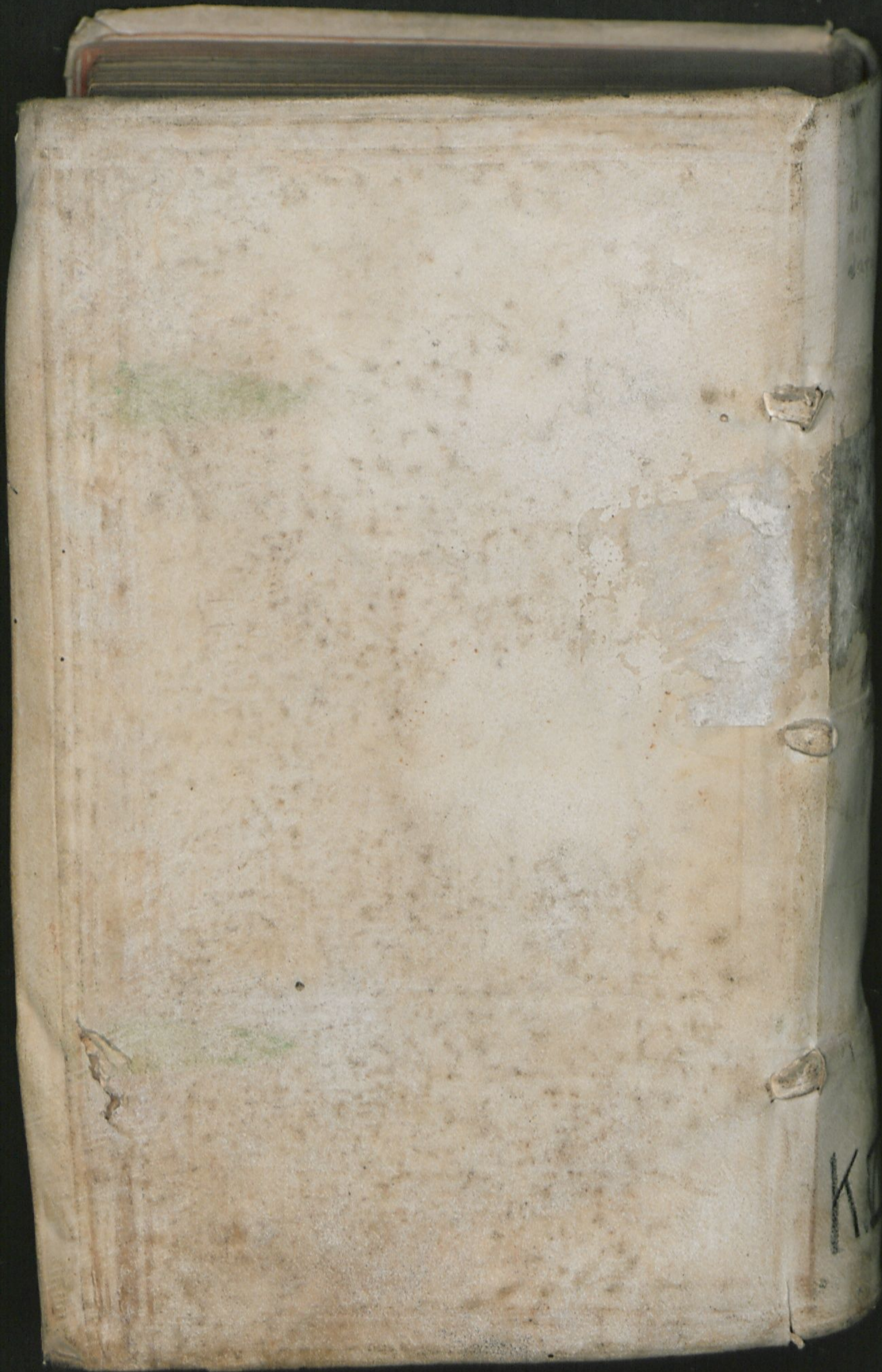
F I N I S

153424

X2203614

K 10

CALVINVS

I V D A I Z A N S,

Hoc est:

**I V D A I C Æ G L O S S Æ
E T G O R R V P T E L Æ, Q V I B V S**

I O H A N N E S C A L V I N V S illustrissima
Scrip turæ sacrae loca & Testimonia, de
gloriosa Trinitate, Deitate C H R I S T I, &
Spiritus sancti, cum primis autem vaticinia
Prophetarum de Adventu Messiae, nati-
vitate eius, passione, resurrectione, ascensio-
ne in caelos & sessione ad dextram Dei, de-
restandum in modum corrumpere
non exhorruit.

Addita est corruptelarum confutatio.
per

S C I D I V M H V N N I V M,

Sacrae Theologiae Doctorem & Profes-
sorem in Academia VVite-
bergen si.

W I T E B E R G Æ,

Excudebat Vidua Matthæi VVelaci.

A N N O M. D. X C I I I.

